

Tibɔnyaan ti MATIU ηmee ti na

*Yesu Kristo aayaajatiib ponn ni aayimbil
(Luk 3.23-38)*

¹ Yesu Kristo aamaal ponn ni aayimbil le bi kigbaη kee ponn ni. U nan ye Ubɔr David aayaabil la. David mu nan ye Abraham aayaabil.

² Abraham le nan ma Aisak, Aisak mu ma Jakob, Jakob mu ma Juda ni unaabitiib.

³ Juda mu ma Peres ni Sera. Bina aayimbil le nan ye Tamar.

Peres mu ma Hesronn, Hesronn mu ma Ram,

⁴ Ram mu ma Aminadab, Aminadab mu ma Nasonn,

Nasonn mu ma Salmonn,

⁵ Salmonn mu ma Boas. Una aayimbil nan ye Rahab la.

Boas mu ma Obed. Una aayimbil nan ye Ruf la.

Obed mu ma Jese,

⁶ Jese mu ma Ubɔr David.

David mu ma Solomonn. Una nan ye Yuraya aapuu la, le David kpan u.

⁷ Solomonn mu ma Rehoboam, Rehoboam mu ma Abija,

Abija mu ma Asa,

⁸ Asa mu ma Jehosafat, Jehosafat mu ma Joram, Joram mu ma Usia,

⁹ Usia mu ma Jotam, Jotam mu ma Ahas,

Ahas mu ma Hesekia,

- 10 Hesekia mu ma Manase, Manase mu ma Amonn,
Amonn mu ma Josia,
11 Josia mu ma Jekonia ni unaabitiib buyoonn baadim nan faa bi butɔb ki chuu bi buen Babilon na.
12 Baah chuu bi ki di buen Babilon ni na, nee aapu wɔb le
Jekonia ma Sealtiel, Sealtiel mu ma Serubabel,
13 Serubabel mu ma Abiud, Abiud mu ma Eliakim,
Eliakim mu ma Asor,
14 Asor mu ma Sadok, Sadok mu ma Akim, Akim mu ma Eliud,
15 Eliud mu ma Eleasar, Eleasar mu ma Matann, Matann mu ma Jakob,
16 Jakob mu ma Josef, u ye Mari aachal na. Mari mu ma Yesu u bi yin u ke Kristo u ga gaa binib lii na.
17 Abraham yoonn ki yoor kina ki ti saa Ubər David yoonn na nan ye yaajatiib kipiik ni binaa la. David yoonn ki yoor ki ti saa buyoonn baadim chuu bi ki di buen Babilon aatiŋ ni na nan ye yaajatiib kipiik ni binaa la. Buyoonn baadim chuu bi ki di buen Babilon ni na ki yoor ki ti saa Kristo yoonn na nan ye yaajatiib kipiik ni binaa la.

Baah ma Yesu Kristo pu na
(Luk 2.1-7)

- 18 Baah ga nan ma Yesu Kristo na, le bi nan puu ke bi ga di una Mari ki di tii Josef. Baa nan kee kunn u, le bi kan ke u kpa lipuul Uwumbər Aafuur Nyaan pu.

19 Uchal Josef aah ye uninyaan na, le waa ban ke u jinn u inimɔɔn. U ɲa nlandak ke u loon ki yii u.

20 Waah dakl tibər ngbaan kina na, le u kan Uwumbər aatuun ubaa tidan ponn ni. Le Uwumbər aatuun ngbaan bui u, “Josef, Ubər David aayaabil, taa yii ke saan joo Mari u li ye aapuu; ba pu? Uwumbər Aafuur Nyaan le tii u lipuul ngbaan.

21 U ga maa ubijabo, le aa ga yin u ke Yesu;* ba pu? uma le ga nyan waanib baatunwanbir ni.”

22 Nimina mɔmɔk nan ɲa ke ni gbiin Uwumbər aah nan cha waabɔnabr len pu na ke,

23 “Usapɔɔn u kaa nyi uja na ga nan dek lipuul ki maa ubijabo, bi ga li yin u ke Imanuel.”† (Immanuel aatataa le ye ke “Uwumbər bi ti chee”.)

24 Le Josef finn ki fii le ki nan ɲa Uwumbər aatuun aah tuk u ke u ɲa pu na, le ki yoor Mari di ɲa upuu.

25 Waa nan doon u chee le u nin ma waajan aabijabo. Le Josef yin u ke Yesu.

2

Bilankpalb bi nyan ni liwipuul wɔb na

1 Bi nan ma Yesu, Betlehem aatin ponn ni la, ki bi Judea aatin ni na, n-yoonn mu Herod ye ubər na. Baah ma Yesu na, le bilankpalb bibaa nyan ni liwipuul wɔb ki dan Jerusalem,

2 ki nan baa ke, “Baah ma ubo u ye Juu yaab* aabər na, u bi la chee? Ti kan waanmabil liwipuul wɔb, le ti dan ke ti nan doon u.”

* **1:21** : Yesu aatataa le ye ke “Uwumbər gaa timi lii”. † **1:23** : Lik Aisaya 7.14. * **2:2** : Bi nan ki yin Israel yaab ke Juu yaab la.

³ Ubər Herod, ni Jerusalem aatiŋ aanib məmək aah ŋun tibər ngbaan na, le ti muk bi.

⁴ Le u yin Uwumbər aatotoorninkpiib ni Uwumbər aakaal aaməmək b məmək, le ki nan baa bi, “Bi ga maa Kristo u ga gaa binib lii na la chee?”

⁵ Le bi tuk u, “Betlehem aatiŋ, ki bi Judea aatiŋ ni na; ba pu? Uwumbər aabənabr aah nan ŋmee pu na sə:

⁶ ‘Sin Betlehem aatiŋ, ki bi Judea aatiŋ ni na, saa ye kitiwaatiir Judea aatim ponn ni; ba pu? uyidaan ga nyan aa ponn ni, ki ga li ye Uwumbər aanib Israel yaab aayidaan.’ ”†

⁷ Le Herod yin bilankpalb ngbaan libəəl ni, le ki baa bi, “Liŋmabil ngbaan nan nyan ni bayoonn?” Le bi tuk u.

⁸ Le u tun bi ke bi buen Betlehem, ki tuk bi, “Li cha man ki ti bee ubo ngbaan aabər mbaməm. Ni yaa ti kan u kan, ni gir ni man ki nan tuk mi, aan m mu buen ti doon u.”

⁹ Waah len kina doo na, le bi siir ki cha. Baah siir ki cha na, le bi kan liŋmabil li bi nan kan liwipuul wəb na loln bi pu nsan, ki ti fuu ubo ngbaan aah bi nin chee na, le ki sil nima chee paacham.

¹⁰ Baah kan liŋmabil ngbaan na, le bi kpa mppiin sakpen ki məəni.

¹¹ Le bi koo lidichal ngbaan ni, ki ti kan ubo ngbaan ni una Mari. Bi nan gbaan kitin ki doon ubo ngbaan, le ki chuu piir baataakər ki tii u ipiin. Bi nan tii u salmaa, ni tulalee u bi yin u ke frankinsense, ni tulalee u bi yin u ke mir na.

† 2:6 : Lik Maika 5.2.

¹² Le Uwumbər nan tuk bi tidan ponn ni ke bi taa ki gir buen ubər Herod chee. Nima pu na, bi nan dii nsan yayan le ki kun.

Josef aah yoor Yesu ki di san buen Ijpt aatin ni pu na

¹³ Baah nan chaa kun na, Josef nan kan Uwumbər aatuun tidan ponn ni. Le Uwumbər aatuun ngbaan bui u, “Fiin ki yoor ubo ngbaan ni una ki san buen Ijpt aatin ni, ki ti li bi nima ki kiir bundaln m ga nan tuk si ke aa nya nima na. Ubər Herod ga li ban ubo ngbaan ke u ku u.”

¹⁴ N-yaayoonn ngbaan le Josef fii le ki yoor ubo ngbaan ni una kinyeek, ki nyan nima ki buen Ijpt,

¹⁵ ki ti bi nima le Herod ti kpo.

Nimina nan ɲa kina ke ni gbiin Uwumbər aah nan cha waabɔnabr len pu na, ke Uwumbər bui ke, “M yin Maabo ke u nyan ni Ijpt aatin ni.”‡

Ubər Herod aah ku mbim pu na

¹⁶ Le Herod bee ke bilankpalb ngbaan ɲmann u la. Le u gee linjuul sakpen, ki cha waajab ku mbijabim bi mɔmɔk ye ɲibin ɲilee aabim, ni bi mu kaa fuu kina na, ki bi Betlehem, ni Betlehem aatingbaan ni na. U nan baa bilankpalb ngbaan ke bi kan linɲmabil ngbaan bayoonn. Nima le cha u bee Yesu aabin aah saa pu na.

¹⁷ Waah ku mbim ngbaan pu na, le ni gbiin Uwumbər aabɔnabr Jeremia aah nan len pu na ke,

¹⁸ “Bi ɲun kifuu Rama aatin ni,

ki ye ikpowiil aafuuk la.

Rachel le wii waabim pu,

bi mɔmɔk kpo a,

‡ 2:15 : Lik Hosea 11.1.

le ubaa aan ŋmaa sɔŋ usui.”§

Josef aah di Yesu nyan ni Ijibt aatiŋ ni pu na

¹⁹ Ni bi cha le Herod ti kpo. Waah kpo na, le Josef, u nan bi Ijibt aatiŋ ni na, kan Uwumbɔr aatuun tidaŋ ni.

²⁰ Le Uwumbɔr aatuun ngbaan bui u, “Fii ki yoor ubo ngbaan ni una ki gir buen Juu yaab aatiŋ ni. Binib bi nan ban bi ku ubo ngbaan na kpo a.”

²¹ Le u fii ki yoor ubo ngbaan ni una, ki ti fuu Juu yaab aatiŋ ni.

²² Le u ŋun ke Ubɔr Herod aabo Akelaus jin ute aanaan Judea aatiŋ ni. Nima pu na, Josef nan san ijawaan, kaa ban u buen nima. Le Uwumbɔr tuk u tidaŋ ni waah ga li cha nin chee na.

²³ Le u buen kitiŋ kibaa ni, bi yin ki ke Nasaref, ki bi Galilee aatiŋ ni na. Waah ŋa kina na, le ni gbiin Uwumbɔr aabɔnabr aah nan len pu na, ke bi ga yin Yesu ke Nasaref aatiŋ aanii la.

3

Jɔnn u muini binib nnyun ni na aah moon Uwumbɔr aabɔr pu na

(Mak 1.1-8; Luk 3.1-18; Jɔnn 1.19-28)

¹ N-yoonn ngbaan le Jɔnn u muini binib nnyun ni na bi nteersakpiin ni, Judea aatiŋ ni,

² le ki mooni, “Kpeln nimi aabimbin man. Uwumbɔr aanaan peen ni a.”

³ Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya nan len Jɔnn aabɔr ke,

“Unii ubaa bi nteersakpiin ni ki tar ke:

‘Toor Uwumbɔr aasan man,

§ 2:18: Lik Jeremia 31.15.

ki ŋa waasan mu li tok ki tii u.' ”*

⁴ Jɔnn nan pee kikpalk ki bi nan di laakumii aakor luu ki na, ki di ligbapapaln buu uchaŋ ni. Waajikaar nan ye itoon ni tisiir la.

⁵ Le binib nyan ni Jerusalem, ni Judea aatim mɔmɔk ni, ni Jɔdann aamɔl aatingbaan ni, ki dan u chee,

⁶ le ki nan kpiir baatunwanbir tuk Uwumbɔr. Le Jɔnn muin bi nnyun ni, Jɔdann aamɔl ni.

⁷ Le Jɔnn kan Farisii yaab ni Sajusii yaab† pam dan u chee ke u muin bi nnyun ni. Le u baa bi, “Nimi ijagen aabim, ŋma sur nimi ke ni nya ntafadaan mu choo na ni?”

⁸ Ni li tun lituln li ga mɔk ke ni sil kpeln nimi aabimbin na,

⁹ ki taa bui ke niyaaja aah ye Abraham na, nima le ga cha ni nyan ntafadaan ni. M tuk nimi la, Uwumbɔr ga ŋmaa di ŋitakpal ŋimina kpaln Abraham aayaabitiib,

¹⁰ hali dandana wee Uwumbɔr toor kichɔk ke u ti gaa isui. Isui imɔk kaa lu ŋisubil ŋi ŋan na, u ga gaa i, ki di ŋa mmii ni.

¹¹ Mma muini nimi nnyun ni la, ki mɔk ke ni kpeln nimi aabimbin. Unii u paa ni m pu na jer mi. Maa ŋeer m chuu takl waanaatak tii u. Uma le ga nan muin nimi Uwumbɔr Aafuur Nyaan, ni mmii ni.

¹² U joo waayikpimbik uŋaal ni, u ti chaar waa-jikaar, ki ga di njikaabim ŋa lipil ni, ki di tigbeng-

* **3:3** : Lik Aisaya 40.3. † **3:7** : Farisii yaab ni Sajusii yaab nan ye Juu yaab bibaa bi aanimbiil man ke binib li dii Moses aakaal na. Bi mu aa nan dii nkaal ngbaan mbamɔm. Bi nan kpa kigaak la, kaa nan kpa linimbaasaln.

bir see mmii mu kaan junn na ni.”

*Waah muin Yesu nnyun ni pu na
(Mak 1.9-11; Luk 3.21-22)*

¹³ N-yoonn ngbaan le Yesu nyan ni Galilee, ki dan Jɔnn chee, Jɔɔdann aamɔɔl ni, ki ban ke Jɔnn muin u nnyun ni.

¹⁴ Le Jɔnn aa kii, le ki len ke, “Ni ɲan si le muin mi nnyun ni, le aa ban ke m muin si.”

¹⁵ Le Yesu bui u ke, “Kii kina n-yoonn mue. Ni ɲan ke ti ɲa Uwumbɔr aah ban pu na mɔmɔk.”

Le Jɔnn kii ki muin u nnyun ni.

¹⁶ Waah muin u doo na, libuul ngbaan ni le Yesu nyan ni nnyun ni. Le kitaapaak chuu piir. Le u kan Uwumbɔr Aafuur Nyaan sunn ni ki naahn linanjel, ki nan tɔɲ u pu.

¹⁷ Le u ɲun nneel len paacham ke, “Njapɔɔn u m gee u na sɔ. Nnimbil gbiin u.”‡

4

*Kinimbɔɲ aah tɔɲ Yesu pu na
(Mak 1.12-13; Luk 4.1-13)*

¹ N-yoonn ngbaan le Uwumbɔr Aafuur Nyaan cha Yesu buen nteersakpiin ni ke kinimbɔɲ ti tɔɲ u.

² Yesu nan lul bumɔb nwiin pu ni kinyeek iwiin imonko ilee. Iwiin imonko ilee ngbaan aah jer na, le nkon chuu u.

³ Le kinimbɔɲ u tɔɲni binib na dan u chee, le ki nan bui u, “Aa yaa ye Uwumbɔr Aajapɔɔn kan, bui ɲitakpal ɲimina aan ɲi kpaln tijikaar.”

‡ 3:17 : Lik Aisaya 42.1.

4 Le Yesu bui ki ke, “Ni ηmee Uwumbər Aagban ni ke, ‘Tijikaar baanja aan ηmaa tii unii liməfal. Liməboln limək nyan ni Uwumbər aaməb ni na le ga tii unii liməfal.’ ”*

5 Le kinimbəŋ di Yesu buen Jerusalem, le ki ti di u təŋ Uwumbər Aadichal paab,

6 le ki bui u, “Aa yaa ye Uwumbər Aajapəon kan, lir ni kitin. Ni ηmee Uwumbər Aagban ni ke, ‘U ga tuk waatuuntiib ke bi li lik si, le bi ga li joo si biŋaal ni, aataal taa gbeer litak-pal.’ ”†

7 Le Yesu bui ki ke, “Ni ki ηmee Uwumbər Aagban ni ke, ‘Taa təŋ Aadindaan Uwumbər.’ ”‡

8 Le kinimbəŋ ki yoor u buen lijoon li fək sakpen na paab, le ki ti mək u dulnyaa aanaan məmək, ni mu aanyaan,

9 le ki bui u, “Aa yaa gbaan kitin ki pak mi kan, m ga di nimina məmək di tii si.”

10 Le Yesu bui ki ke, “Kinimbəŋ, li cha. Ni ηmee Uwumbər Aagban ni ke, ‘Li pak Aadindaan Uwumbər ki dii uma baanja.’ ”§

11 Le kinimbəŋ siir cha u. Le Uwumbər aatuun-tiib dan nan ter u.

*Yesu aah piin waatuln Galilee aatin ni pu na
(Mak 1.14-15; Luk 4.14-15)*

12 Yesu nan ηun ke bi chuu Jonn ki di ηa kiyondiik ni. Nima le u nan nyan nima ki gir buen Galilee.

13 U nan cha Nasaref le ki buen ti kal Kapenaum, kitin ki bi nnyusakpem chee na ni. Ki ye Sebulunn aanib ni Naftali aanib aatin la.

* 4:4: Lik Ikaal 8.3. † 4:6: Lik Ilahn 91.11-12. ‡ 4:7: Lik Ikaal 6.16. § 4:10: Lik Ikaal 6.13.

14 Waah kal nima na, le ni gbiin Uwumbər aabɔnabr Aisaya aah nan len pu na ke,

15 “Sebulunn aanib ni Naftali aanib aatiŋ
ki bi Jɔɔdann aamɔɔdapuul, nnyusakpem
wɔb,

aan bi yin ki ke Galilee aatiŋ,
ŋinibol mɔmɔk aabɔŋ aah ŋmal tɔb ponn ni nin
chee na,

16 nima aanib bi bi mbɔmbɔɔn ni na kan nwiihn
sakpiin.

Binib bi bi mbɔmbɔɔn ni, ki san nkun ijawaan na,
nwiihn woln bi pu.”*

17 N-yoonn ngbaan ki joo cha le Yesu piin
ki mooni binib ke, “Kpeln nimi aabimbin man.
Uwumbər aanaan peen ni a.”

*Yesu aah yin bijanbam binaa pu na
(Mak 1.16-20; Luk 5.1-11)*

18 Yesu nan chuun kpak Galilee Aanyusakpem
aagbaan le ki ti kan naabitiib bilee, bi yin ubaa
ke Simonn ki dulni u ke Piita, le ki yin unaal ke
Andru. Bi nan bi mae kipɔɔk nnyun ni. Bi nan ye
bijanbam la.

19 Le Yesu bui bi, “Dii mi man, aan m cha ni ban
binib ki nan tii Uwumbər.”

20 Waah len kina na, libuul ngbaan ni le bi siir
cha baapər le ki dii u.

21 Le u foor siib kpee, le ki ki kan naabitiib bilee,
Jems ni unaal Jɔnn, bi ye Sebedee aajapɔtiib na. Bi
ni bite Sebedee nan bi buŋɔb ni, ki bi lenni baapər.
Le Yesu yin bi.

* **4:16** : Lik Aisaya 9.1-2.

²² Libuul ngbaan ni le bi siir cha bunɔb ngbaan ni bite le ki dii u.

Yesu aah mooni Uwumbɔr aabɔr ki cha bibum pɔɔk pu na

(Luk 6.17-19)

²³ Le Yesu bɔ dii Galilee aatim mɔmɔk ni, ki koo mmeen aadir ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr ki mooni Uwumbɔr aanaan aabɔnyaan tee, le ki cha bibum bi kpa iween aabɔɲ mɔmɔk na, ni binib bimɔk kaa pɔɔ na pɔɔk.

²⁴ Le waayimbil moon Siria aatim mɔmɔk ni. Le bi joo ni bibum mɔmɔk u chee, binib bi iween aabɔɲ joo bi na, ni binib bi tiyayaar joo bi na, ni binib bi ɲibimbik joo bi na, ni binib bi aawon faan na. Le u cha bi mɔmɔk pɔɔk.

²⁵ Le kinipaak nyan ni Galilee aatingbaan ni, ni kitiɲ ki bi yin ki ke Ntim Kipiik na ni, ni Jerusalem aatiɲ ni, ni Judea aatingbaan ni, ni Jɔɔdann aamɔɔdapuul, ki dii u.

5

Binib aah ga ɲa pu ki kan Uwumbɔr aanyoor na
(Luk 6.20-23)

¹ Yesu aah kan kinipaak ngbaan na, le u jon ligongoln paab, le ki kal. Le waadidiliib kuun u chee.

² Le u waar umɔb ki bui bi ke:

³ Binib bi nyi ke bi ye bigiim Uwumbɔr wɔb na, waanyoor bi bi pu. Bima le yeh Uwumbɔr aanaan.

⁴ Binib bi kpa mpombiin baatunwanbir pu na, Uwumbɔr aanyoor bi bi pu; u ga sɔɲ bisui.

⁵ Binib bi sunn bibaa taab na, Uwumbər aanyoor bi bi pu.

Bima le ga li yeh dulnyaa wee.

⁶ Binib bi aanibil man ke bi li ye bininyaam na, Uwumbər aanyoor bi bi pu. Binibil ga gbiin.

⁷ Binib bi kpa linimbaasaln na, Uwumbər aanyoor bi bi pu.

U mu ga san bi kinimbaak.

⁸ Binib bi dii Uwumbər ni bisui məmək na, waanyoor bi bi pu.

Bima le ga kan uma Uwumbər.

⁹ Binib bi par kijaak na, Uwumbər aanyoor bi bi pu.

U ga len ke bi ye waabim.

¹⁰ Binib bi ji falaa Uwumbər aasan aadiim pu na, waanyoor bi bi pu.

Bima le yeh uma Uwumbər aanaan.

¹¹ “Binib yaa sii nimi ki ɲa nimi falaa ki məlɲ inyamən məmək aabəɲ ki paan nimi, ki bii nimi, min Yesu pu kan, Uwumbər aanyoor bi ni pu.

¹² Ni li kpa mpopiin sakpen, ba pu? ni ga nan kan tinyoor sakpen paacham. Kina le bi nan ɲa Uwumbər aabənabtiib bi nan bi n-yaayoonn na falaa.”

Uwumbər aanib aah naahn n-yaan ni nwiihn pu na

(Mak 9.50; Luk 14.34-35)

¹³ “Nimi maadidiliib le ye dulnyaa wee ni aayaan. N-yaan yaa bii, ki yaa kaa ki mə kan, nibaa aa bi ki ga ki ɲmaa ɲa mu aan mu mək. Mu aa ki bi tibər tibaa ni. Bi ga di mu kpir la. Le binib ga taa mu pu ki jer.

14 “Nimi le ye dulnyaa wee ni aawiihn, ni woln binib aanimbil. Kitisakpen ki bi ligongoln paab na aan nmaa bər.

15 Unii yaa see karyaa kan, waan di lisambil chin u pu. U ga di u tən tiwan paab la, le u woln kidiik məmək ponn ni nwiihn.

16 Ni li bi kina man. Cha binib məmək kan nimi aawiihn aah wiin pu na, aan bi kan nimi aatun-yaan aan ki pak Nite Uwumbər u bi paacham na.”

Uwumbər aakaal aaməkm

17 “Ni taa dak ke m dan m nan kuln Uwumbər aakaal ni Waabənabr aabər. Maa dan ke m nan kuln ti. M dan ke m nan nja taah len pu na məmək chub la.

18 M tuk nimi mbamən la, nkaal ngbaan mubaa aan jer, see mu aah len pu na məmək nja. Buyoonn paacham ni dulnyaa ga li bi na, nkaal ngbaan məmək ga li beenin bi.

19 Nima pu na, unii umək yii nkaal ngbaan ponn ni siib na, ki mək binib kina na, u ga li ye uwaatiir Uwumbər aanaan ni. Unii umək kii nkaal ngbaan, ki mək binib kina na, u ga li ye unikpaan Uwumbər aanaan ni.

20 M tuk nimi la, nimi aabimbin yaa kaa njan ki jer Uwumbər aakaal aaməməkbi ni Farisii yaab* aabimbin kan, naan koo ni Uwumbər aanaan ni.”

Binib taa li gee lijuul

* **5:20** : Farisii yaab nan ye Juu yaab bibaa bi aanimbil man ke binib li dii Moses aakaal na. Bi mu aa nan dii nkaal ngbaan mbaməm. Bi nan kpa kigaak la, kaa nan kpa linimbaasaln.

21 “Ni n̄un ke bi nan tuk n-yaayoonn na aanib, ‘Taa ku unii, ke unii ubaa yaa ku uken kan, bi ga ji u tibər.’†

22 Min le tuk nimi ke unii umək gee linjuul una aabo pu na, bi ga ji u tibər. Unii umək tuk una aabo, ‘Saa bi tibər tibaa ni,’ bibəjirb aaninkpiib ga ji u tibər. Unii umək tuk una aabo ke, ‘Si ujər’ na, u n̄eer u koo mmii mu kaan junn na ni.

23 Aa yaa bi Uwumbər Aadichal ni ki ban aa tii Uwumbər ipiin, ki teer ke aa koo aana aabo ubaa aataani ni kan,

24 di saapiin di bil nima, ki buen ti chuu utaal waahr, aan ki nin gir ni ki nan tii Uwumbər ipiin ngbaan.

25 “Aa ni unii yaa kpa tibər, u ban u di ti buen kooti ni kan, chuu utaal mala aan ni taa kee fuu nima, u taa di si n̄a ubəjir aanjaal ni, ubəjir mu taa di si n̄a kiyondiik aaninkpel aanjaal ni, ke u di si n̄a kiyondiik ni.

26 M tuk si mbamən la, saan nyan nima ki nan saa buyoonn aa ga pa kooti ni aamombil məmək doo na.”

Kidagook aabər

27 “Ni n̄un ke bi nan tuk n-yaayoonn na aanib, ‘Taa gər kidagook.’‡

28 Min le tuk nimi ke unii umək kan upii aan usui koo u ni kan, u kpaan gər kidagook usui ni la.

29 Aa yaa gee tiwan ke saah gee aanimbigiil pu na kan, tiwan ngbaan yaa tən̄ si ke aa tun titunwanbir kan, di ni lii. Saawan nibaa yaa bee

† 5:21 : Lik Nnyam 20.13; Ikaal 5.17. ‡ 5:27 : Lik Nnyam 20.14; Ikaal 5.18.

yɔli kan, ni soor ni tiwon mɔmɔk koo mmii mu kaan junn na ni.

³⁰ Aa yaa gee tiwan ke saah gee aanjängii pu na kan, tiwan ngbaan yaa tɔŋ si ke aa tun titunwanbir kan, di ni lii. Saawan nibaa yaa bee yɔli kan, ni soor ni tiwon mɔmɔk koo mmii mu kaan junn na ni.”

Uja taa jenn upuu

(Matiu 19.9; Mak 10.11-12; Luk 16.18)

³¹ “N-yaayoonn na aanib nan ki len ke ‘Uja yaa jenn upuu lii kan, u ŋmee kigban, ki di tii u ki mɔk ke u jenn u.’§

³² Min le tuk nimi ke upii yaa kaa gɔr kidagook kan, uchal yaa jenn u lii kan, u ŋa u upiidagoor le na. Uja u yoor baah jenn upii u lii na mu ye udagoor la.”

Naah ga puu tipuur pu na

³³ “Ni ŋun ke bi nan tuk n-yaayoonn na aanib ke, ‘Taa puu Uwumbɔr nnyamɔn pu, ke aa yaa puu Uwumbɔr kan, ŋa saah len pu na.’

³⁴ Min le tuk nimi: ni taa puu Uwumbɔr. Ni taa puu paacham mu; ba pu? paacham ye Uwumbɔr aabɔrjal la.

³⁵ Ni taa puu kitiŋ mu; ba pu? kitiŋ ye Uwumbɔr aataa aajal la. Ni taa puu Jerusalem mu; ba pu? Jerusalem ye Uwumbɔr u ye Ubɔrkpaan na aatiŋ la.

³⁶ Taa puu aayil; ba pu? saan ŋmaa kpeln kiyikpirk kibaa, ki li ye kiyikpipiin, kaan ŋmaa kpeln kibaa ki li ye kiyikpibɔŋ.

§ 5:31 : Lik Ikaal 24.1-4.

³⁷ Ni po len ke ‘Een’, bee ‘Aayii’. Ni yaa ki kpee nibaa kan, naa njan.”

*Naah ga nja binib bi nja nimi bakaa na pu na
(Luk 6.29-30)*

³⁸ “Ni njan ke bi nan tuk n-yaayoonn na aanib, ‘Unii yaa chuu lokr aanimbil kan, bi chuu lokr u mu yaal. Unii yaa gbaa fenn aanyin kan, bi chuu fenn u mu yaan.’* ”

³⁹ Min le tuk nimi: unii yaa nja si bakaa kan, taa giin u waah nja si pu na. Unii yaa faa si aanjagii aataapak kan, aa cha u faa aanjangan aataapak mu.

⁴⁰ Unii yaa ban u di si buen bibɔjirb chee ke u ti gaa saabɔkul kan, tiin u saakekeln mu.

⁴¹ Uja yaa muk si ke aa cheen u mal ubaa kan, cheen u mal bilee.

⁴² Unii yaa mee si tiwan kan, tiin u. Unii yaa ban ke aa pinn u tiwan kan, taa yii.”

*Naah ga nja nimi aadim pu na
(Luk 6.27-28, 32-36)*

⁴³ “Ni njan ke bi nan tuk n-yaayoonn na aanib, ‘Li gee aana aabo ki nan saadin.’† ”

⁴⁴ Min le tuk nimi: ni li gee nimi aadim man, [ki bui binib bi seei nimi na ke, ‘Uwumbɔr nja tinyoor nja ni pu;’ ki nja binib bi nan nimi na tinjann,] ki mee Uwumbɔr ki tii binib bi njani nimi falaa ki muk nimi na.

⁴⁵ Ni yaa njani kina kan, ni ga li ye Nite Uwumbɔr u bi paacham na aabim; uma le cha waawiin puur ki woln tiniwanbir ni bininyaam pu, ki cha utaal nu ki tii binib bi njan na, ni binib bi kaa njan na.

* **5:38** : Lik Nnyam 21.24; Liifai Yaab 24.20; Ikaal 19.21. † **5:43** : Lik Liifai Yaab 19.18.

⁴⁶ Ni yaa gee binib bi gee nimi na baanja kan, ni kpa tinyoor Uwumbər chee ee? Bilampoogaab mu gee binib bi gee bi na la.

⁴⁷ Ni yaa dooni ninaabitiib baanja kan, ni ɲan ki jer biken aa? Aayii. Binib bi kaa dii Uwumbər aasan na mu ɲani kina la.

⁴⁸ Nima pu na, ni li bi mbaməm, ke Nite Uwumbər u bi paacham na aah bi pu na.”

6

Naah ga tii bigiim ipiin pu na

¹ “Ni li nyi man, ki taa tun nimi aatunyaan binib aanimbil ni, ke bi kan aan ki pak nimi. Ni yaa ɲani kina kan, naan kan tinyoor Nite Uwumbər u bi paacham na chee.

² “Aa yaa tii ugiin tiwan kan, taa joo kilonj gbaa ke biɲmanɲmannim aah ɲani pu mmeen aadir ni, ni kitiɲ ponn ni, ke binib pak bi na. M tuk nimi mbamən la, bi kan baapal le na.

³ Aa yaa tii ugiin tiwan kan, taa cha aanɲangan li nyi aanɲangii aah ɲa pu na.

⁴ Tii u libɔɔl ni. Le Aate Uwumbər u kan saah ɲa pu libɔɔl ni na ga pa si binib aanimbil ni.”

Naah ga mee Uwumbər pu na

(Luk 11.2-4)

⁵ “Ni yaa mee Uwumbər kan, ni taa mee u ke biɲmanɲmannim na aah mee u pu na. Bi gee ke bi sil mmeen aadir ni, ni kitiɲ ponn ni ki mee Uwumbər, aan binib kan bi. M tuk nimi mbamən la, bi kan baapal le na.

⁶ Sin ma kan, aa yaa mee Uwumbər kan, koo saadiik ni, ki di jaalenj piin, ki mee Aate Uwumbər

u bi libəəl ni na. Le Aate Uwumbər u kan saah ɲani pu libəəl ni na ga tii si tinyoor.

⁷ “Ni yaa mee Uwumbər kan, ni taa len yəl yəl aabər ke binib bi kaa dii Uwumbər aasan na aah len pu na. Bi dak ke bi yaa len sakpen kan, nima le ga cha Uwumbər ɲun.

⁸ Ni taa ɲani ke baah ɲani pu na; Nite Uwumbər nyi naah ban tiwan ni na, naa kee mee u.

⁹ Ni yaa mee Uwumbər kan, bui ke,
‘Tite Uwumbər u bi paacham na,
cha binib li san saayimbil.

¹⁰ Saanaan dan.

Bi li ɲani saageehn dulnyaa wee ni
ke baah ɲani paacham pu na.

¹¹ Tiin timi din aawiin aajikaar.

¹² Cha timi aataani ki pinn timi,
ke ti mu aah di cha pinn binib
bi koo timi aataani ni pu na.

¹³ Taa cha ti kan ntəɲ.

Nyan timi kinimbəɲ aajaal ni.

[Si le yeh nnaan, ni mpəən,

ni mpakm n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.]

¹⁴ “Ni yaa di cha pinn binib baataani kan, Nite Uwumbər u bi paacham na mu ga di cha pinn nimi.

¹⁵ Ni yaa kaa di cha pinn binib baataani kan, Nite Uwumbər mu aan di cha pinn nimi aatunwanbir.”

Naah ga lul buməb pu na

¹⁶ “Ni yaa lul buməb kan, ni taa bii ninimbil wəb ke biɲmaɲmannim aah ɲani pu na; bi bii binimbil wəb ke binib bee ke bi lul buməb. M tuk nimi mbamən la, bi kan baapal la.

17 Sin ma kan, aa yaa lul bumɔb kan, finn aan-imbil wɔb, ki di nkpan ŋmir aayil,

18 aan binib taa bee ke aa lul bumɔb. Aate Uwumbɔr u bi libɔɔl ni na le ga bee. Le Aate Uwumbɔr u kan saah ŋa pu libɔɔl ni na ga tii si tinyoor.”

Paacham aawankpal
(Luk 12.33-34)

19 “Ni taa kuun liwankpal bil dulnyaa wee ni. Idundur ni ŋipulaaleen ga bii ni. Binaayukb mu ga loon koo ni ki nan sun ni.

20 Ni di liwankpal bil Uwumbɔr do. Idundur ni ŋipulaaleen aan bii li nima. Binaayukb mu aan koo ni nima ki nan sun li.

21 Saawankpal aah bi nin chee na, aasui mu bi nima la.”

Tiwon aawiihn
(Luk 11.34-36)

22 “Linimbil ye tiwon aakaryaa la. Aanimbil yaa wiin kan, saabimbin mɔmɔk ga li gbii nwiihn la.

23 Aanimbil yaa job kan, saabimbin mɔmɔk ga li gbii mbɔmbɔɔn la. Aanimbil li tii si nwiihn na yaa bɔɔn kan, aa bi mbɔmbɔɔn sakpiin ni la.”

Uwumbɔr ni liwangol
(Luk 16.13; 12.22-31)

24 “Unii ubaa aan ŋmaa li ye dindatiib bilee aanaagbiija; u ga li nan ubaa, le ki gee uken; u ga li si ubaa aachan ni, le ki lik uken fam. Naan ŋmaa dii Uwumbɔr ni liwankpal mu.

25 “Nima le m tuk nimi ke ni taa cha nimi aalandak muk nimi tiwon aawan pu, ki taa li dak: ‘Ti ga ji ba? Ti ga nyu ba? Ti ga peen ba?’ Limɔfal bi

tijikaar baanja pu la aa? Tiwon bi tiwanpeenkaan baanja pu la aa?

²⁶ Lik inyoon i laani paacham na aah bi pu na. Yaa ko tijikaar ki mu aa chee, ki mu aa faa njikaabim fuu njipil ni. Nite Uwumbør u bi paacham na le kpiini i. Naa jer i ii?

²⁷ Ni ponn ni ubaa ga nmaa muk waalandak aan ki yunn jer Uwumbør aah siin pu na aa?*

²⁸ “Ba pu ni cha ilandak muk nimi tiwanpeenkaan pu? Dakl lik mmopuun aah bi pu na man. Mu aa tun lituln, ki mu aa fik tikokonn.

²⁹ M tuk nimi la, Ubør Solomonn u nan peeni tiwanpeenkaan nyaan na aawanpeenkaan aa nan njan ke mmopuun aah njan pu na.

³⁰ Timoor bi din ki ga fe wu mmii fen, le Uwumbør nja ti mmopuun mu njan na. Waan tii nimi tiwanpeenkaan aa? Naa gaa Uwumbør ki kii mbaməm la. U ga tii nimi.

³¹ “Nima pu na, ni taa cha ilandak muk nimi, ki taa li dak: ‘Ti ga ji ba? Ti ga nyu ba? Ti ga peen ba?’

³² Tiwan ngbaan məmək pu le binib bi kaa dii Uwumbør aasan na aanimbil man. Nite Uwumbør u bi paacham na nyi ke ni ban tiwan ngbaan məmək.

³³ Ni li ban Uwumbør aanaan, ni waasanyaan le waahr; le u ga di tiwan ngbaan məmək kpee nimi.

³⁴ Nima pu na, ni taa cha fen u choo na aabør muk nimi. Fen le ni ga fe dak fen aabør. Ni yaa dakl din aabør din kan, ni njeer kina la.”

* **6:27** : Bee “...aan ki di lisanj libaa kpee waafəfək pu uu?”

7

*Ni taa galni binib**(Luk 6.37-38, 41-42)*

¹ “Ni taa galn binib, aan Uwumbər mu taa galn nimi.

² Naah galni binib pu na, Uwumbər mu ga galn nimi kina la. Naah tii binib pu na, Uwumbər mu ga giin kina le ki tii nimi.

³ Ba ŋa aa lik ki waa lidəchəl li bi aana aabo aanimbil ni na, kaa tee waa jaatəlk u bi aayaan ni na?

⁴ Aa tee ŋa kinye ki bui aana aabo, ‘Cha m nyan lidəchəl li bi aanimbil ni na,’ ka jaatəlk bi aayaan ni?

⁵ Sin unmanmann umina, chuu nyan jaatəlk ngbaan aanimbil ni waahr, aan ki li waa mbaməm, aan ki nan nyan aana aabo yaan ni lidəchəl.

⁶ “Ni taa di tiwan ni bi chain na di tii ibə. I ga gir nan junn nimi. Ni taa di nleenyaaan di tii igbeer. I ga taa taa mu pu.”

*Naah ga li mee Uwumbər pu na**(Luk 11.9-13)*

⁷ “Ni li mee Uwumbər man, le u ga tii nimi. Ni li ban Uwumbər chee man, le ni ga kan. Ni li kpaar jaalenj man, le u ga piir tii nimi.

⁸ Unii umək mee Uwumbər na, u ga tii u. Unii umək ban na, u ga kan. Unii umək kpaar jaalenj na, u ga piir tii u.

⁹ Tə, ubo ubaa yaa mee ute maab kan, u ga di litakpal tii u uu?

¹⁰ U yaa mee u ujan kan, u ga di ukuub tii u uu?

¹¹ Nimi titunwanbirdam yaa tee nyi ipiin i ŋan na ki tii nimi aabim kan, ŋmaninkabaa Nite

Uwumbør u bi paacham na le aan di tiwan ni ñan na ki di tii binib bi mee u na aa?

¹² “Nima pu na, naah ban ke binib li ñani nimi pu na mòmək, ni mu li ñani bi kina. Uwumbør aakaal ni waabønabr aabør le mək kina.”

*Naah ga dii pu na
(Luk 13.24)*

¹³ “Ni li dii mbisamøb mu kaa waa na. Nsan mu cha mmii mu kaan junna na ni na waa la. Nsan ngbaan aabisamøb mu waa la. Binib bi dii mu na, bi wiir la.

¹⁴ Nsan mu cha liməfal li kaa kpa ndoon na ni na aa waa. Nsan ngbaan aabisamøb mu aa waa. Binib bi dii mu na aa wiir.”

*Naah ga ña pu ki bee binib aabimbin na
(Luk 6.43-44)*

¹⁵ “Ni li nyi binyaməndam bi ñmanni ke bi ye Uwumbør aabønabr na. Bi ñmanni ke bi ye ipiih, le ki tee ye ñisapol ñi ga bii nimi na.

¹⁶ Baatuln pu le ga cha ni bee bi. Bukokom ga ñmaa lu nkakan aa? Ichakpeejagar ga ñmaa lu saasaa aa?

¹⁷ Isui imək ñan na ga lu ñisubil ñi ñan na la. Isui i kaa ñan na ga lu ñisubil ñi kaa ñan na la.

¹⁸ Busub bu ñan na aan ñmaa lu ñisubil ñi kaa ñan na. Busub bu kaa ñan na mu aan ñmaa lu ñisubil ñi ñan na.

¹⁹ Busub bumək kaa lu ñisubil ñi ñan na kan, bi ga gaa bu, ki di ña mmii ni.

²⁰ Nima pu na, baah ña pu na le ga cha ni bee biñmanñmannim bi ñmanni ke bi ye Uwumbør aabønabtiib na.”

*Binib bi ga koo Uwumbər aanaan ni na
(Luk 13.25-27)*

²¹ “Naa ye binib bimək yin mi ke ‘Dindaan, Dindaan’ na le ga koo Uwumbər aanaan ni. Binib bi ηani Nte Uwumbər u bi paacham na aah gee pu na le ga koo waanaan ni.

²² Liyaadaal ngbaan le binib pam ga bui mi, ‘Tidindaan, Tidindaan, ti nan nabr Uwumbər aabər saayimbil pu, ki nyan tiyayaar binib ni, saayimbil pu, ki tun lijnjiir aatun saayimbil pu.’

²³ Le m ga tuk bi, ‘Nimi titunwanbirdam, maa nyi nimi. Siir m chee man.’ ”

*Bidimaab bilee aabər
(Luk 6.47-49)*

²⁴ “Nima pu na, unii umək ηun maabər ngbaan ki ηani kina na, naahn unii u kpa nlan, ki maa waadiik litakpal pu na.

²⁵ Utaal nun, le nwam nyan, le libuln daar, le ki pee kidiik ngbaan. Kaah si litakpal pu na, le kaa lir.

²⁶ “Unii umək ηun maabər ngbaan, kaa ηani kina na, naahn unii u kaa kpa nlan ki maa waadiik litambol pu na la.

²⁷ Utaal nun, le nwam nyan, le libuln daar ki pee kidiik ngbaan; le ki lir. Ki lir kookoo la.”

Yesu aapəən

²⁸ Yesu nan len doo. Waah tuk bi tibər ti na, le ni gar kinipaak ngbaan.

²⁹ U tuk bi ke unii u kpa Uwumbər aapəən na la, kaa tuk bi ke Uwumbər aakaal aaməmək b aah tuk bi pu na.

8

*Yesu aah cha ukɔndaan pɔɔk pu na
(Mak 1.40-45; Luk 5.12-16)*

¹ Yesu nan sunn ni ligongoln na taab. Le kini-paak sakpenj dii u.

² Le ukɔndaan ubaa dan u chee ki nan gbaan unimbiin ni, le ki doon u ki bui u, “Ndindaan, aa yaa gee kan, aa ga ŋmaa cha m pɔɔk.”

³ Le Yesu taln uŋaal, ki meeh u, le ki bui u, “M gee. Aa pɔɔk a.” Libuul ngbaan ni le u pɔɔk.

⁴ Le Yesu bui u, “Li nyi, ki taa tuk unii ubaa. Li cha Uwumbɔr aatotoor chee ki ti di aabaa mɔk u, ki toor kitork tii Uwumbɔr, Moses aakaal aah len pu na. Nima le ga mɔk binib ke aa pɔɔk a.”

*Yesu aah cha butɔb aajab aaninkpel aatutunn
pɔɔk pu na
(Luk 7.1-10)*

⁵ Yesu nan koo Kapenaum aatiŋ ni. Le butɔb aajab nkub aaninkpel ubaa dan u chee ki nan gaŋ u ki bui u,

⁶ “Ndindaan, maatutunn dɔ linampal. Uwon faan ki wu sakpen a.”

⁷ Le Yesu bui u, “M ga dan ki nan cha waaween sɔŋ.”

⁸ Le u bui u, “Ndindaan, maa ŋeer aa dan ndo ki nan koo maadichal ni. Aa yaa po len ke ‘Pɔɔk’ kan, maatutunn ngbaan ga pɔɔk.

⁹ Min mbaa kii maaninkpel aamɔb, ki mu ye butɔb aajab aaninkpel la, le ki bui ubaa, ‘Li cha,’ le u buen; ki bui ubaa mu, ‘Dan,’ le u dan; ki bui maanaagbiija, ‘Ŋa kina,’ le u ŋa.”

¹⁰ Yesu aah ηun waah len pu na, le ni gar u pam. Le u bui binib bi dii u na ke, “M tuk nimi mbaməɲ la, maa kee kan unii ubaa bi Israel yaab ponn ni ki gaa mi ki kii mbaməɲ kina.

¹¹ M tuk nimi la, binib pam ga nya ni liwipuul wəb, ni liwilir wəb, ki nan kal, ki ji Abraham, ni Aisak, ni Jakob chee tijikaar Uwumbər aanaan ni.

¹² Le Juu yaab bi ba ga koo ni na, Uwumbər ga chuu nyan bi lipaal mbəmbəɲ aah bi nin chee na. Bi ga wii ki ηmə ηinyin nima chee.”

¹³ Tə, le u bui butəb aajab aaninkpel ngbaan, “Li dii saasan. Saah gaa mi ki kii mbaməɲ pu na, ni ηa kina ki tii si.”

Yesu aah len kina na, libuul ngbaan ni le uninkpel ngbaan aatutunn pəək.

*Yesu aah cha bibum pam pəək pu na
(Mak 1.29-34; Luk 4.38-41)*

¹⁴ Yesu nan buen Piita aadichal ni, le ki ti kan Piita apuu aana bun ki də kidiik ni. Le uwon ton.

¹⁵ Le Yesu meeh uηaal. Le uwon səη. Le u fii, ki chann u tichann.

¹⁶ Kijook aah joor na, le binib dan Yesu chee, ki joo ni binib bi tiyayaar joo bi na pam. Yesu nan po len tibər baanja la, le tiyayaar ngbaan nyan bi ni. Le u cha bibum məmək mu pəək.

¹⁷ U ηa kina ke ni gbiin Uwumbər aabəɲabr Aisaya aah nan len pu na ke, “Uma ubaa le nyan ni iween, ni tibunbunn timi aawon ni.”*

*Binib bi nan ban ke bi dii Yesu na
(Luk 9.57-62)*

* **8:17** : Lik Aisaya 53.4.

18 Yesu nan kan ke kinipaak ki dii u na wiir sakpen a. Nima pu le u nan tuk waadidiliib ke u ban u puur nnyusakpem la.

19 Le Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkr ubaa nan dan u chee ki nan bui u, “Umɔmɔkr, m ga dii si, saah cha nin chee na mɔk.”

20 Le Yesu bui u, “Inɔk kpa yaah koo ibuu i ponn ni na. Inyoon i laani paacham na mu kpa yaadil. Min Unibɔn Aabo ma aa kpa maah ga doon nin chee na.”

21 Le waadidiir ubaa mu bui u, “Ndindaan, m mee si nsan, cha m buen ti sub nte waahr, aan ki nan dii si.”

22 Le Yesu bui u, “Dii mi dandana wee, ki cha bitekpiib sub tɔb.”

*Yesu aah ŋa pu ki cha kibun ŋmin na
(Mak 4.35-41; Luk 8.22-25)*

23 Le Yesu koo bunɔb ni. Le waadidiliib mu dii u.

24 Baah chuun nnyun ni cha na le kibun ti fii ki bi daar, le tinyunkpenn fii ti ti biin bunɔb pu. Yesu nan dɔ geen.

25 Le waadidiliib dan ki nan gbaa finn u ki bui u, “Tidindaan, ter timi. Ti ga bee nnyun ni.”

26 Le u bui bi, “Ba ŋa ni san ijawaan? Naa gaa mi ki kii mbamɔm.” Le u fii ki kae kibun ni nnyun. Le kibun ni nnyun mɔk ŋmin chii.

27 Ni nan gar bi pam. Le bi baa tɔb, “Ba aanibol le na? Hali kibun ni nnyun kii waamɔb.”

*Yesu aah cha biwaab bilee pɔɔk pu na
(Mak 5.1-20; Luk 8.26-39)*

28 Le bi fuu nnyusakpem aadapuul, Gadarene yaab aatinɔ ni. Baah fuu nima na le biwaab bilee nyan ni baah sui binib titakpalunn ti ponn ni na,

ki tooh u nsan ni. Biwaab ngbaan yaa nan kan unii kan, bi ga gbaa u la. Nima pu na, ubaa aa nan nmaa jer nima chee.

²⁹ Baah kan Yesu na, le bi teen ke, “Sin, Uwumbər Aajapəən, aa ban ba ti chee? Aa dan do ke aa nan n̄a timi falaa n-yoonn aah kaa kee n̄eer buyoonn aa?”

³⁰ Le igbeer i wiir na bi dandar ki chuun ji.

³¹ Le tiyayaar ti bi bijab ngbaan ni na gan Yesu, “Aa yaa nyan timi binib ngbaan ponn ni kan, cha ti ti koo igbeer ngbaan ni.”

³² Le Yesu bui ti, “Li cha man.” Le ti nyan binib ngbaan ni, le ki ti koo igbeer na ni. Libuul ngbaan ni, le igbeer ngbaan məmək san sunn liməəgongoln taab, le ki ti koo nnyun ni ki kpo.

³³ Le bijab bi kiir igbeer ngbaan na san buen kitin ni, ki ti tuk binib Yesu aah cha biwaab ngbaan pəək pu na, ni tibər ngbaan məmək.

³⁴ Kitin ngbaan aanib aah n̄un kina na, le bi məmək dan ki nan tooh Yesu nsan ni. Baah kan u na, le bi gan u ke u nyan baatin ni.

9

*Yesu aah cha uja u aawon faan na pəək pu na
(Mak 2.1-12; Luk 5.17-26)*

¹ Le u gir koo bunjəb ni, ki ki puur nnyusakpem ki kun udo aatin ni.

² Le bijab bibaa lulu ni uja u aawon faan na likekeln ni Yesu chee. Le Yesu kan baah gaa u ki kii mbaməm pu na, le ki bui uja u aawon faan na, “Maabo, chuu aabaa, m di cha saatunwanbir pinn si.”

³ Waah len kina na, le Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb bibaa dakl bisui ni ke, “Uja wee sii Uwumbɔr la.”

⁴ Le Yesu bee baalandak, le ki baa bi, “Ba ŋa ni dak ilandak i kaa ŋan na nisui ni?”

⁵ Maah len ke m di cha waatunwanbir pinn u na le pɔɔ aan m yaa len ke ‘Fii ki li chuun’ le pɔɔ?

⁶ M ga mɔk nimi ke min Unibɔn Aabo kpa mpɔɔn dulnyaa wee ni ke m di cha pinn titunwanbir.” Waah len kina na, le u bui uja u aawon faan na ke, “Fiin ki yoor saawandookaan ki li chaa kun.”

⁷ Libuul ngbaan ni le uja ngbaan fii ki chaa kun.

⁸ Kinipaak ngbaan aah kan kina na, le bi san ijawaan, ki nyun Uwumbɔr u tii unibɔn mpɔɔn kina na.

*Yesu aah yin Matiu pu na
(Mak 2.13-17; Luk 5.27-32)*

⁹ Le Yesu siir nima ki buen. Waah cha na, le u kan ulampoogaar ubaa bi yin u ke Matiu. U ka baah gaal lampoo nin chee na. Le Yesu bui u, “Li dii mi.”

Le u fii ki dii u.

¹⁰ Le Yesu ni waadidiliib nan kal Matiu do ki jin tijikaar. Le bilampoogaab ni titunwanbirdam bi wiir na dan nan jin bi chee tijikaar.

¹¹ Farisii yaab aah kan kina na, le bi baa waadidiliib, “Ba ŋa nimi aamɔmɔkr ji bilampoogaab ni titunwanbirdam chee tijikaar?”

¹² Le Yesu ŋun baah len pu na, le ki bui ke, “Binib bi kpa laafee na aa ban dɔkta, see binib bi bun na le ban dɔkta.

¹³ Uwumbɔr Aagban len ke waa ban ke binib toor kitork baanja ki tii u. U ban ke bi li san

təb kinimbaak la.* Li cha ki ti bae tibər ngbaan aatataa. Maa dan ke m nan yin bininyaam. M dan ke m nan yin titunwanbirdam [ke bi nan kpeln baabimbin.”]

Kiməlul aabər

(Mak 2.18-22; Luk 5.33-39)

¹⁴ Le Jənn aadidiliib dan Yesu chee, le ki nan bui u, “Ti ni Farisii yaab lul buməb kpakpaayuk la. Ba pu saadidiliib ma aa lulni buməb?”

¹⁵ Le u baa bi, “Bicham bi dan bi nan ji ubəndinn aajim na ga ŋmaa li kpa mpombiin buyoonn upi-idinn bi bi chee na aa? Aayii. N-yoonn choo, le bi ga nan chuu nyan upiidinn na bi chee mpəən. N-yoonn ngbaan le bi ga lul buməb.”

¹⁶ Yesu nan ki len ke, “Ubaa aan di likekepəlŋ aageln leŋ libəkukpokl. U yaa ŋa kina kan, likekepəlŋ aageln na ga kar libəkukpokl na. Libolŋ ngbaan ga jer njan yaan.

¹⁷ Ubaa mu aan di ndawiin ki di ŋa kilookpok ponn ni. U yaa ŋa kina kan, kilook ngbaan ga puu, ki bii. Ndaan mu ga kpir. Bi ga di ndawiin ki di ŋa kiloopəŋ ni la. Le ndaan aan kpir. Kilook ngbaan mu aan bii.”

Yesu aah cha upii ubaa pəək aan ki fikr upiibo nkun ni pu na

(Mak 5.21-43; Luk 8.40-56)

¹⁸ Yesu aah bi len kina na, le uninkpel ubaa dan nan gbaan unimbiin ni ki doon u, le ki bui u, “Mbisal kpo a. Dan nan di aanaal paan u pu, le u ga fikr.”

¹⁹ Le Yesu fii ki dii u. Waadidiliib mu dii u.

* **9:13** : Lik Hosea 6.6.

²⁰ Le upii u fu tipiir ɲibin kipiik ni ɲilee taa door na nan bi nima, ki dan Yesu aapuwɔb, le ki nan meeh waabɔkul aamɔjuul;

²¹ ba pu? u nan dak usui ni ke u yaa po meeh Yesu aabɔkul kan, u ga pɔɔk.

²² Le Yesu fenn ki kan u, le ki bui u, “Mbisal, chuu aabaa. Saah gaa mi ki kii mbamɔm pu na, nima le cha aa pɔɔk.” Libuul ngbaan ni le u pɔɔk.

²³ Le Yesu fuu uninkpel ngbaan aadichal ni, ki ti koo li ponn ni, ki kan kinipaak nima. Bi nan wii ikpowiil, ki pii ɲiwul, ki faa kifuuk.

²⁴ Le u bui bi, “Nyan lipaal man. Upiibo ngbaan aa kpo. U geen la.”

Le bi laa u sakpen.

²⁵ Baah nyan kinipaak ngbaan lipaal na, le u koo ni upiibo ngbaan aah bi kidiik ki ponn ni na, le ki ti chuu uɲaal, le u fii.

²⁶ Le bi mooni tibɔr ngbaan itingbaan mɔmɔk ni.

Yesu aah likr bijoom bilee aanimbil pu na

²⁷ Yesu nan siir nima. Waah cha na le bijoom bilee dii u, ki tar ke, “David Aayaabil, san timi kinimbaak.”

²⁸ Le u ti koo kidiik ni. Le bijoom ngbaan mu koo ni u chee. Le u baa bi, “Ni pak ke m ga ɲmaa likr ninimbil aa?”

Le bi kii, “Tidindaan, een.”

²⁹ Baah len kina na, le u meeh binimbil, le ki bui bi, “Naah gaa mi ki kii pu na, ni ɲa kina ki tii nimi.”

³⁰ Le binimbil likr. Le u sur bi mbamɔm ke bi taa tuk unii ubaa.

³¹ Le bi buen ki ti joo waayimbil mooni itingbaan mɔmɔk ni.

Yesu aah cha ubir pɔɔk pu na

³² Bijoom ngbaan aah nyan ni Yesu chee na, le binib bibaa nan joo ni ubir u tiyayaar joo u na.

³³ Le Yesu nyan tiyayaar u ni. Le u len, kaa ki ye ubir. Le ni gar kinipaak ngbaan pam. Le bi len ke, “Taa kee kan kina timi Israel yaab aatiŋ ni.”

³⁴ Le Farisii yaab bui ke tiyayaar aayidaan le tii u mpɔɔn ke u nyan tiyayaar binib ni.

Yesu aah san kinipaak ngbaan kinimbaak pu na

³⁵ Yesu nan bɔ dii ntisakpem, ni ntiwaatiir ni, le ki koo mmeen aadir ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr, ki mooni Uwumbɔr aanaan aabɔnyaan tee, le ki cha bibum bi kpa iween aabɔŋ mɔmɔk na, ni binib bimɔk kaa pɔɔ na pɔɔk.

³⁶ Waah kan kinipaak ngbaan na, le u san bi kinimbaak sakpen; ba pu? bi naahn ipiih i yɔl ki dɔ kitiŋ, kaa kpa upihkpaal na la.

³⁷ Le u bui waadidiliib, “Idi biir a, ki wiir. Bidicheeliib ma aa wiir.

³⁸ Nima pu na, ni li mee kisaak Aadindaan man ke u tun ni bidicheeliib bi nan chee waajikaar.”

10

Yesu aakpambalb kipiik ni bilee

(Mak 3.13-19; Luk 6.12-16)

¹ Yesu nan yin waakpambalb kipiik ni bilee ke bi dan u chee, le ki nan tii bi mpɔɔn ke bi ti nyan tiyayaar binib ni, ki cha bibum bi kpa iween aabɔŋ mɔmɔk na, ni binib bimɔk kaa pɔɔ na pɔɔk.

² Waakpambalb kipiik ni bilee ngbaan aayimbil sɔ: njan, Simonn u bi yin u ke Piita na, ni Andru u ye Simonn aanaal na; Jems u ye Sebedee aajapɔɔn na, ni Jɔnn u ye Jems aanaal na;

³ Filip, ni Batolomiu; Tomas, ni Matiu u nan gaal lampoo na; Jems u ye Alfeus aajapɔɔn na, ni Tadeus;

⁴ ni Simonn u nan ban u kuln waatiŋ aadim na, ni Judas Iskariot u ga nan kooh Yesu na.

*Yesu aakpambalb kipiik ni bilee aatuln
(Mak 6.7-13; Luk 9.1-6)*

⁵ Yesu nan tun waakpambalb kipiik ni bilee ngbaan bi ti moon Uwumbɔr aabɔr ki bui bi, “Ni taa buen binib bi kaa ye Juu yaab na aatiŋ ni, ki taa buen Samaria yaab aatiŋ kibaa ni.

⁶ Li cha man Israel yaab bi yenn Uwumbɔr aasan ni na aatim ni,

⁷ ki ti li mooni Uwumbɔr aabɔr ke waanaan peen ni a,

⁸ ki cha bibum pɔɔk, ki li fikr binib bi kpo na, ki cha bikɔndam pɔɔk, ki nyan tiyayaar ni bipɔnib binib ni. Ni kan mpɔɔn, kaa pan nibaa. Ni mu li tii bibum laafee, ki taa li ban tipar.

⁹ Ni taa li joo ŋimombil tikpalɔnn ni,

¹⁰ ki taa li tu lituln, ki taa li joo libɔkul ki kpee naah pee li na pu, ki taa li joo ŋinaatak, ki taa li joo tijaangbar; ba pu? ni ŋan ke ututunn mɔmɔk ji waatuln pu la.

¹¹ “Ni yaa fuu kitiŋ kibaa ni kan, ni li ban uninyaan u ga gaa nimi waadiik ni na, ki li bi nima ki ti saa buyoonn ni ga nan nya nima na.

¹² Ni yaa koo lidichal libaa ni kan, ni doon bi ki bui bi ke Uwumbɔr aanyoor bi bi pu.

¹³ Lidichal ngbaan aanib yaa gaa nimi kan, Uwumbɔr aanyoor ga li bi bi pu. Bi yaa kaa gaa nimi kan, waanyoor aan li bi bi pu.

¹⁴ Lidichal libaa aanib, bee kitin kibaa aanib yaa kaa gaa nimi, ki yaa kaa kii nimi aabər kan, ni nyan nima ki kpaar nitaa aatatan ki lii nima.

¹⁵ M tuk nimi mbamən la, bundaln Uwumbər ga nan ji binib tibər na, binib ngbaan aatafadaan ga jer Sodom ni Gomora aatim aanib aatafadaan.”

*Binib aah ga ɲa Yesu aanib falaa pu na
(Mak 13.9-13; Luk 21.12-17)*

¹⁶ “M ga tun nimi, ni ti moon Uwumbər aabər. Ni ga li bi ke ipiih i bi ɲisapol aakaasisik ni na la. Ni li kpa nlan ke iwaa aah kpa nlan pu na, ki li bi suuna ke ɲinanjel aah bi pu na.

¹⁷ Ni li nyi man. Bi ga nan chuu nimi ki ji nimi tibər, ki gbaa nimi ɲinaalab mmeen aadir ni.

¹⁸ M pu, le ntim aaninkpiib ni bibərɓ ga ji nimi tibər. Le ni ga tuk Juu yaab, ni bi kaa ye Juu yaab na tibənyaan tee.

¹⁹ Bi yaa chuu nimi kan, ni taa baa nisui ni ke ni ga len kinye; n-yoonn ngbaan yaa nan fuu ni kan, Uwumbər Aafuur Nyaan le ga tuk nimi naah ga len pu na;

²⁰ naa ye nimi le ga len, Nite Uwumbər Aafuur Nyaan le ga cha ni len.

²¹ “Binib ga di binaabitiib ɲa binib aajaal ni, ke bi ti ku bi. Tetiib mu ga di baabim ɲa binib aajaal ni, ke bi ti ku bi. Binib mu ga yii bitetiib ni binatiib, ki cha binib ku bi.

²² Le binib məmək ga li nan nimi m pu. Unii umək jin limər ki dii mi ki ti saa liməfal aadoon na, uma le ga ɲmar.

²³ Bi yaa ɲa nimi falaa kitin kibaa ni kan, ni san buen kitin kiken ni. M tuk nimi mbamən la,

buyoonn min Unibən Aabo ga nan gir ni na, naan kee bə dii Israel yaab aatim məmək ni, ki doo.

²⁴ “Unii u bae mbaem na aa jer waaməməkr. Unaagbiija ubaa mu aa jer udindaan.

²⁵ Unii u bae mbaem na yaa bi ke waaməməkr aah bi pu na kan, cha unimbil gbiin kina. Unaagbiija yaa bi ke udindaan na kan, cha unimbil gbiin kina. Bi yaa yin udichadaan kinimbəŋdaan kan, baan yin waachiln ni aanib mu kinimbəŋdam aa?”

*Ni li san Uwumbər baanja
(Luk 12.2-7)*

²⁶ “Ni taa san binib ijawaan man. Tibəbərkaan məmək ga kpiir. Tibər timək bəə na, ti ga nyan mpaan pu.

²⁷ Maah tuk nimi tibər ti libəəl ni na, ni li mooni ti binib ni. Maah loon tibər ti nitafal ni na, ni li mooni ti lipaal.

²⁸ Ni taa san binib ijawaan man. Bi ga ŋmaa ku nimi aawon baanja la. Baan ŋmaa ku nimi aawiin. Ni li san Uwumbər u ga ŋmaa bii tiwon ni nwiin məmək mmii mu kaan junn na ponn ni na.

²⁹ Bi kooh iyaar ilee janjan ubaa la. Nite Uwumbər yaa kaa kii kan, uyaar ubaa aan lir ni kitin.

³⁰ Uwumbər nyi nimi aayikpir aakahm.

³¹ Nima pu na, ni taa san ijawaan man. Ni jer iyaar pam.”

*Len binib aanimbil ni ke aa ye Yesu yoo la
(Luk 12.8-9)*

³² “Unii umək len binib aanimbil ni ke u ye miyoo na, m mu ga len Nte Uwumbər u bi

paacham na aanimbil ni ke udaan ngbaan le ye miyoo.

³³ Unii umək len binib aanimbil ni ke waa ye miyoo na, m mu ga len Nte Uwumbər u bi paacham na aanimbil ni ke udaan ngbaan aa ye miyoo.”

Binib bi dii Yesu na, ni bi kaa dii u na aa kpaa kiməbaan

(Luk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ “Maah dan dulnyaa wee ni na, ni taa dak ke nima le ga cha binib məmək li kpaa kiməbaan. M pu, le butəb ga li bi.

³⁵ M pu, uja ga kpak ute kinikpakpak, usapəon mu ga kpak una, upii mu ga kpak uchapii.

³⁶ Unii aadim ga li ye waachiln ni aanib la.*

³⁷ “Unii umək gee ute, bee una ki jer mi na, waa ɲeer u le ye maadidiir. Unii umək gee uɲapəon, bee ubisal ki jer mi na, u mu aa ɲeer u le ye maadidiir.

³⁸ Unii umək kaan yoor waadəpuinkoo ki dii mi na kan, waa ɲeer u le ye maadidiir.

³⁹ “Unii yaa kaa kii ke u kpo m pu kan, waaməfal ga bee yəli la. Unii yaa kpo m pu kan, u ga kan liməfal li kaa kpa ndoon na.”

Uwumbər aah ga pa binib pu na

(Mak 9.41)

⁴⁰ “Unii yaa gaa nimi maanib kan, u gaa mi le na. Unii yaa gaa mi kan, u gaa Uwumbər u tun ni mi na le na.

⁴¹ Unii yaa gaa Uwumbər aabənbr kan, waah ye Uwumbər aabənbr na pu le cha u gaa u, nima na, u ga kan Uwumbər aabənbr aapal. Unii yaa

* **10:36** : Lik Maika 7.6.

gaa uninyaan kan, waah ye uninyaan na pu le cha u gaa u, nima na, u ga kan uninyaan aapal.

⁴² M tuk nimi mbamɔn la, unii umɔk tii maadidiir waatiir ubaa nnyunyunkoo baanja na kan, waah ye maadidiir pu na le cha u tii u, nima na, u ga kan tiyaapar.”

11

*Jɔnn aah tun ni waadidiliib Yesu chee pu na
(Luk 7.18-35)*

¹ Yesu aah tuk waadidiliib kina ki ti doo na, le u siir nima, ki buen ti moon Uwumbɔr aabɔr itingbaan ni.

² Le Jɔnn u muini binib nnyun ni na bi kiyondiik ponn ni ki nɔun Yesu Kristo aah tun pu na. Le u tun ni waadidiliib u chee

³ ke bi ti baa u ke u ye unii u Uwumbɔr aabɔnabtiib nan len ke u ga dan na aan waa ye? Bi li ban uken aa?

⁴ Le Yesu bui bi, “Gir buen Jɔnn chee ki ti tuk u naah nɔun pu na, ni naah kan pu na:

⁵ ke m likr bijoom aanimbil, ki cha biwɔb, ni bikɔndam, ni bitafakpaab pɔɔk, ki fikr binib bi kpo na nkun ni, ki tuk bigiim Uwumbɔr aabɔnyaan tee.

⁶ Unii u kaa joo mi beeni na, Uwumbɔr aanyoor bi u pu.”

⁷ Le Jɔnn aadidiliib ki gir buen u chee. Baah cha na, le Yesu len kinipaak ngbaan chee Jɔnn aabɔr ke, “Naah nan buen Jɔnn chee nteersakpiin ni na, ni nan buen ni ti kan ba? Lipul li libuln fiini li na aa? Aayii.

⁸ Ni nan buen ni ti kan ba? Uja u pee tiwanyaan na aa? Aayii. Binib bi pee tiwanyaan na bi bibərɔb aadichal ni la.

⁹ Ni nan buen ni ti kan ba? Uwumbər aabənabr aa? Mbamən, m tuk nimi la, ni nan kan unii u jer Uwumbər aabənabr na.

¹⁰ Ni ηmee Uwumbər Aagban ni ke Uwumbər bui ke, ‘Maatutunn sɔ. M tun ni u ke u loln ni nsan ki nan toor nsan ki siin si.’* Jənn le ye ututunn ngbaan.

¹¹ M tuk nimi mbamən la, baa kee ma unii ubaa u jer Jənn u muini binib nnyun ni na. Le unii u ye uwaatiir Uwumbər aanaan ni na jer Jənn.

¹² Buyoonn Jənn nan fuu ni ki nan saa dandana na, le binib aanibil man ke bi ti koo Uwumbər aanaan ni, le ki koo mpəən pu.

¹³ Uwumbər aakaal ni waabənabr aaliin nan len Uwumbər aanaan aah ga li bi pu na, ki nan saa Jənn aayoonn.

¹⁴ Ni yaa ban ke ni pak baah nan len pu na kan, ni ga bee ke Jənn ye Uwumbər aabənabr Elaija u bi nan len ke u ga fuu ni na la.

¹⁵ U kpa litafal u ηun na kan, u ηun.

¹⁶ “M ga di ba ηaη dandana aanib ngbaan? Bi bi ke mbim mu ka kinyan ni ki bui biηeen aatətiib,

¹⁷ ‘Tii pii ηiwul tii nimi, le naa saar. Ti wii ikpowiil, le naa kaani.’

¹⁸ Dandana aanib ngbaan mu bi kina la; Jənn dan ki nan lulni buməb, kaa nyu ndaan, le bi len ke u kpa kinimbəη.

¹⁹ Min Unibən Aabo dan le ki ji ki nyu, le bi len ke m ye upusakpiindaan ki ye udanyur, ki jənni

* **11:10** : Lik Malakai 3.1.

bilampoogaab ni titunwanbirdam. Tə, nlan aah tun pu na le mək ke mu ŋan.”

Binib bi kaa kpeln baabimbin na aabər
(Luk 10.13-15)

²⁰ N-yoonn ngbaan le Yesu piin ki bi len ki kae ntim mubaa aanib. U nan tun lijnjiir aatun pam ntim ngbaan ponn ni, le baa kpeln baabimbin. Nima le cha u kae bi.

²¹ U nan len ke, “Korasinn aatiŋ aanib, tibəbir bi ni pu. Betseda aatiŋ aanib, tibəbir bi ni mu pu; ba pu? m yaa ba nan tun lijnjiir aatun Taya aatiŋ ponn ni, ni Saidonn aatiŋ ponn ni ke maah tun ni ponn ni pu na kan, bi ba ga kpeln baabimbin ni yunn a, ki li pee tiwanpeenkaan ni saak kuub na, ki di nfanan puk biyil, aan ki mək ke bisui bii baatunwanbir pu.

²² M tuk nimi la, bundaln Uwumbər ga ji binib tibər na, nimi aatafadaan ga jer Taya ni Saidonn aatim aanib aatafadaan.

²³ Nimi Kapenaum aatiŋ aanib, bi ga yoor nimi paacham aa? Aayii. Bi ga sunn nimi kitekpiitiŋ ni; ba pu? m yaa ba nan tun lijnjiir aatun Sodom aatiŋ ponn ni ke maah tun ni ponn ni pu na kan, kitinŋ ngbaan ba ga li bi ki nan saa dandana wee.

²⁴ M tuk nimi la, bundaln Uwumbər ga ji binib tibər na, nimi aatafadaan ga jer Sodom aatiŋ aanib aatafadaan.”

Dan Yesu chee man ki kan lifuur
(Luk 10.21-22)

²⁵ N-yoonn ngbaan le Yesu bui ke, “Nte Uwumbər, u ye paacham ni taab Aadindaan na,

aa bər tibər timina bilankpalb ni binimbiwolm, le ki di mək chapəntiib, nima pu le m pak si.

²⁶ Nte, saageehn le na, nima le cha aa ŋa kina.

²⁷ “Tə, Nte Uwumbər le tii mi tiwan məmək. Ubaa aa nyi min Uwumbər Aajapəən, see Nte Uwumbər. Ubaa mu aa nyi Nte Uwumbər, see min Ujapəən. Binib bi m ban ke m di Uwumbər mək bi na, bi mu nyi u.

²⁸ “Nimi bimək tun lituln ki ti bak na, dan m chee man, le m ga tii nimi lifuur.

²⁹ Gaa maatuln man, ki bae mbaem m chee; m bi suuna, ki sunn mbaa taab. Ni ga kan lifuur;

³⁰ ba pu? maaməkm aa pəə. Maatuln mu aa nyuun.”

12

Juu yaab aakpaakool daal aabər

(Mak 2.23-28; Luk 6.1-5)

¹ N-yoonn ngbaan le Yesu ni waadidiliib bə dii kisaak kibaa ponn ni, Juu yaab aakpaakool daal. Nkon nan joo waadidiliib, le bi piin ki bi chur tijikaar ki geei ki per ki ŋmə.

² Le Farisii yaab kan baah ŋani pu na, le ki bui Yesu, “Lik saadidiliib aah ŋani pu na. Timi aakaal aa kii ke bi ŋa kina likpaakool daal.”

³ Le u baa bi, “Naa karn Ubər David aah nan ŋa pu na aa? Nkon nan joo u ni waanib.

⁴ Le u koo Uwumbər Aadichal ni. Le u ni bi ŋman Uwumbər aaboroboro. Baah ŋman boroboro ngbaan na, le bi bii Moses aakaal mu len ke Uwumbər aatotoorb baanja le ga ŋmə boroboro ngbaan na.

⁵ Tɔ, likpaakool daal mɔmɔk Uwumbɔr aatoorb bi bi waadichal ni na mu bii likpaakool daal aakaal, le ubaa aa galni bi. Naah kee karn kina Nkaal aagban ni ii?

⁶ M tuk nimi la, unii u jer Uwumbɔr Aadichal na bi do.

⁷ Uwumbɔr Aagban len ke waa ban ke binib toor kitork baanja ki tii u. U ban ke bi li san tɔb kinimbaak.* Ni yaa ba nyi iliin ngbaan aatataa kan, naa ba ga galn binib bi kaa kpa taani na.

⁸ Tɔ, min Unibɔn Aabo le ye likpaakool daal mu Aadindaan.”

*Yesu aah cha uja u aaɲaal faan na pɔɔk pu na
(Mak 3.1-6; Luk 6.6-11)*

⁹ Le u siir nima, ki koo baameen aadiik ni.

¹⁰ Le uja u aaɲaal faan na bi nima. Le bi ban ke bi galn Yesu, le ki baa u, “Timi aakaal kii ke unii li tei bibum likpaakool daal aa?”

¹¹ Le u baa bi, “Ni ponn ni ubaa yaa kpa upiih ubaa aan u yaa lir liboln ni likpaakool daal kan, saan nyan u uu?”

¹² Unibɔn aa jer upiih ii? Nima le mɔk ke timi aakaal kii ke ti ɲani ni ɲan na likpaakool daal.”

¹³ Waah len kina na, le u bui uja u aaɲaal faan na, “Taln aaɲaal.”

Le u taln uɲaal. Le mu naar, ki pɔɔk ke muken na.

¹⁴ Le Farisii yaab nyan lipaal, le ki kpokl baah ga ɲa pu ki ku Yesu na.

Ututunn u Uwumbɔr lee u na aah bi pu na

* **12:7** : Lik Hosea 6.6.

¹⁵ Yesu nan bee baah kpokl pu na, le ki siir nima. Kinipaak nan dii u, le u cha bibum məmək pək,

¹⁶ le ki bui bi ke bi taa li joo u mooni.

¹⁷ Waah ŋa kina na, le ni gbiin Uwumbər aabənabr Aisaya aah nan len pu na, ke Uwumbər len ke,

¹⁸ “Maatutunn u m lee u na sə.

M gee u, le u gbiin nnimbil.

M ga di Maafuur Nyaan gbiin u.

Le u ga tuk ŋinibol məmək maah ga ji binib tibər pu na.

¹⁹ Waan li kpak kinikpakpak,

kaan li tar,

kaan li kpa kifuuk ntim ni,

²⁰ kaan koo lidabil li boon na,

kaan junn karyaa u kaa wiin mbaməm na.

U ga kan linyaŋ, ki tii binib məmək baabamən.

²¹ U pu, le ŋinibol aanib məmək ga li kpa limakl.”†

Binib bibaa aah sii Uwumbər Aafuur Nyaan pu na

(Mak 3.20-30; Luk 11.14-23)

²² Le binib bibaa joo ni unii u tiyayaar ŋa u ujoon ni ubir na Yesu chee. Le Yesu cha u pək, le u len, unimbil mu likr.

²³ Le ni gar kinipaak ngbaan məmək pam. Le bi bi baa təb, “Uja ngbaan sil ye Ubər David Aayaabil aa?”

²⁴ Farisii yaab aah ŋun kina na, le bi len ke Beelsebul, u ye tiyayaar aayidaan na, le tii u mpəon ke u nyan tiyayaar binib ni.

²⁵ Le Yesu bee baalandakbir ngbaan, le ki bui bi, “Nnaan mubaa ni aanib yaa jaa təb kijaak kan,

† **12:21** : Lik Aisaya 42.1-4.

nnaan ngbaan ga bee yɔli la. Kitiŋ kibaa ni aanib mu yaa jaa tɔb kijaak kan, kitiŋ ngbaan ga bee yɔli. Lidichal libaa ni aanib mu yaa jaa tɔb kijaak kan, lidichal ngbaan ga bee yɔli.

²⁶ Tiyayaar aayidaan yaa nyan tiyayaar binib ni kan, u jan ubaa kijaak la. Waanaan ga ŋa kinye aan ki sil?

²⁷ Ni yaa len ke tiyayaar aayidaan Beelsebul le tii mi mpɔɔn ke m nyan tiyayaar binib ni kan, ke ŋma tii nimi aanib mu mpɔɔn ke bi nyan tiyayaar binib ni? Nimi aanib aah ŋani pu na le ga mɔk ke ni kpa mbamɔn bee naa kpa.

²⁸ Tɔ, Uwumbɔr Aafuur Nyaan le tii mi mpɔɔn le m nyani tiyayaar binib ni. Nima le mɔk ke Uwumbɔr aanaan fuu ni ni chee.”

Yesu aah nyaj mpɔɔndaan kinimbɔŋ ki bii kaawan pu na

²⁹ “Ubaa aan ŋmaa koo mpɔɔndaan aadichal ni ki bii waawan, see u puen buu u le waahr, le ki nin bii waadichal.

³⁰ “Unii umɔk kaa dii mi na, u ye maadin la. Unii umɔk kaa kuuni binib tii mi na, u yaal bi la.

³¹ M tuk nimi la, Uwumbɔr ga di cha pinn binib aatunwanbir ni baasiibil mɔmɔk. Tɔ, unii yaa sii Uwumbɔr Aafuur Nyaan ma kan, Uwumbɔr aan di cha pinn udaan ngbaan.

³² Unii yaa bii min Unibɔn Aabo kan, Uwumbɔr ga di cha pinn u. Unii yaa bii Uwumbɔr Aafuur Nyaan kan, Uwumbɔr aan di cha pinn u dulnyaa wee ni, kaan di cha pinn u paacham mu.”

*Naah ga ŋa pu ki bee unii aabimbin aah bi pu na
(Luk 6.43-45)*

33 “Busub yaa ŋan kan, bu aasubil ga li ŋan. Bu yaa kaa ŋan kan, bu aasubil mu aan li ŋan. Bu aasubil pu le aa ga bee bu aah ye busub bu na. Kina le unii aatuln pu le ga cha aa bee ke u ŋan aan waa ŋan.

34 Nimi ikuub aabim, ni ye titunwanbirdam la. Ni ga ŋa kinye ki len iliin i ŋan na? Ilandak i gbii unii aasui ni na, ima le u ga len.

35 Ilandak nyaan bi uninyaan aasui ni, nima le u ga len iliin i ŋan na. Ilandak i kaa ŋan na bi unii u kaa ŋan na aasui ni, nima le u ga len iliin i kaa ŋan na.

36 “M tuk nimi la, bundaln Uwumbər ga ji binib tibər na, liyaadaal ngbaan le bi ga kpiir baah nan len tibər yəl yəl ti na məmək ki tuk Uwumbər.

37 Saaməliin le ga nyan si. Saaməliin mu le ga bii si.”

*Baah ban ke Yesu tun lijnjiir aatuln pu na
(Mak 8.11-12; Luk 11.29-32)*

38 N-yoonn ngbaan le Uwumbər aakaal aaməməkɓ bibaa ni Farisii yaab bibaa bui Yesu, “Uməməkɓ, ti ban ke aa tun lijnjiir aatuln, aan tinimbil kan, aan ti gaa si ki kii.”

39 Le u bui bi, “Nimi dandana aanib, ni ye titunwanbirdam la, kaa dii Uwumbər, nima le ni ban lijnjiir aatuln. Uwumbər aabənabr Jona aah nan bi ujan sakpiin aaponn ni iwiin itaa ni tiner titaa pu na,

40 kina le min Unibən Aabo mu ga li bi kitiŋ ponn ni iwiin itaa ni tiner titaa. Lijnjiir aatuln limina baanja le ni ga kan.

41 Jona nan tuk Ninefa aatiŋ aanib Uwumbər aabər. Le bi kpeln baabimbin. Min, u jer Jona

na, le tuk nimi Uwumbər aabər, le naa kpeln nimi aabimbin. Bundaln Uwumbər ga ji binib tibər na, Ninefa aatinj aanib aah nan kpeln baabimbin pu na, nima le ga mək ke nimi aabər bii.

⁴² Seba aapiibər nan nyan ni dandar ke u nan ηun Ubər Solomonn aalan aaliin. Min u jer Solomonn na bi do la, le naa ηun maaliin. Bundaln Uwumbər ga ji binib tibər na, upiibər ngbaan aah nan ηa pu na, nima le ga mək ke nimi aabər bii.”

*Tiyayaar aah ga gir ni pu na
(Luk 11.24-26)*

⁴³ “Tiyayaar yaa nyan unii ni kan, ti ga li chuun gər nnyun aah kaa bi kipək ki ponn ni na, ki ban taah ga kal nin chee ki fuur na, kaan kan.

⁴⁴ Le ti ga len ke ti ga gir kun taah nyan unii u ponn ni na la. Le ti ga gir ni, le ki nan kan ke bi toor taakookoo yaan ki ηa mu mbaməm, nibaa aa bi ni ni.

⁴⁵ Le ti ga buen ki ti joo ni tiyayaar tilole ti bir ki jer ti na. Le ti məmək ga nan koo unii ngbaan ponn ni, ki ga li bi u ponn ni, le ki bii u ki jer waah nan bi njan pu na. Kina le ni ga li bi dandana aanib bi kaa ηan na chee.”

*Binib bi ye Yesu aana ni unaatiib na
(Mak 3.31-35; Luk 8.19-21)*

⁴⁶ Yesu aah bi len kinipaak ngbaan chee na, le una ni unaatiib dan nan sil lipaal ki ban ke bi len u chee.

⁴⁷ Le kinipaak ngbaan ponn ni ubaa tuk u, “Aana ni aanaatiib si lipaal ki ban bi len aa chee.”

⁴⁸ Le u baa bi, “Nma ye nna? Bilabi ye nnaatiib?”

49 le ki taln uŋaal mək waadidiliib, le ki bui ke, “Lik, nna ni nnaatiib sɔ.

50 Ba pu? unii umək ɲani Nte Uwumbɔr u bi paacham na aah gee pu na, uma le ye nnaal, ni nninkpan, ni nna.”

13

*Unii u yaa njikaabim na aayataŋakl
(Mak 4.1-9; Luk 8.4-8)*

1 Liyaadaal ngbaan le Yesu nyan lipaal, le ki buen ki ti kal nnyusakpem aagbaan.

2 Le kinipaak sakpeŋ dan u chee, ki wiir. Nima le u koo buŋɔb ni, nnyun ni, le ki kal bu ponn ni. Kinipaak ngbaan mɔmɔk mu si lipaal.

3 Le u tuk bi tibɔr pam ɲiyataŋak ponn ni, le ki bui ke, “Ukpaal ubaa le nan buen u ti yaa njikaabim.

4 Waah yaa na, le mubaa lir nsan ponn ni. Le inyoon dan nan peei jin.

5 Le mubaa mu lir ntakpateer paab, titan aah kaa wiir nin chee na. Titan aah kaa wiir na, le mu guu puln mala.

6 Le nwiin puu, ki ton, ki see mu. Mu aah kaa kpa inyaan mbamɔm na, le mu yɔl.

7 Le mubaa mu lir ikokon ponn ni. Le ikokon muun le ki ku mu.

8 Le mubaa mu lir kitiŋ ki ɲan na ponn ni le ki mar. Ngem lun nkub nkub, ngem mu lun imonko itata, ngem mu lun piitaa piitaa.

9 “U kpa litafal na kan, u ɲun.”

*Nyitaa ɲi pu u ɲak bi ɲiyataŋak na
(Mak 4.10-12; Luk 8.9-10)*

¹⁰ Le waadidiliib dan nan baa u, “Ba pu aa ŋak bi ŋiyataŋak?”

¹¹ Le u bui bi, “Nimi le Uwumbɔr cha ni bee waanaan aabɔbɔrkaan, kaa cha bima bee.

¹² Unii u kpa nlan ki bee Uwumbɔr aanaan aabɔr na, Uwumbɔr ga kpee u, le u li kpa sakpen. Unii u kaa kpa na, Uwumbɔr ga chuu gaa waah kpa mu pɔkaa na.

¹³ Kinipaak ngbaan lik, kaa waa, ki pel kaa ŋun, kaa bee maaliin aatataa. Nima le cha m ŋak bi ŋiyataŋak.

¹⁴ Baah bi pu na, le ni gbiin Uwumbɔr aabɔnabr Aisaya aah nan len pu na ke,

‘Bi ga pel ki pel,

kaan bee Uwumbɔr aaliin aatataa.

Bi ga lik ki lik kaan li waa.

¹⁵ Ba pu? binib ngbaan aasui aa bi nibaa ni.

Bitafal kpaa la.

Bi ŋub binimbil,

kaa ban ke binimbil woln,

kaa ban ke bitafal ŋun,

kaa ban ke bisui bee Uwumbɔr aaliin aatataa,

kaa ban ke bi kpeln baabimbin ki dii

Uwumbɔr aasan ke u tii bi laafee.*

¹⁶ “Nimi maadidiliib, Uwumbɔr aanyoor bi ni pu; ba pu? ninimbil woln, nitafal mu ŋun.

¹⁷ M tuk nimi mbamɔn la, Uwumbɔr aabɔnabtiib pam ni bininyaam pam nan ban bi kan naah kan tiwan ni na, kaa kan. Bi nan ban bi ŋun naah ŋun tibɔr ti na, kaa ŋun ti.”

*Liyataŋakl ngbaan aatataa aah cha pu na
(Mak 4.13-20; Luk 8.11-15)*

* **13:15** : Lik Aisaya 6.9-10.

18 “Li pel man aan m tuk nimi unii u yaa njikaabim na aayatanakl aatataa.

19 Binib yaa nun Uwumbər aanaan aabər kaa bee taatataa kan, le kinimbəŋ ga dan nan nyan tibər ti bi bisui ni na. Njikaabim mu lir nsan ponn ni na le na.

20 Njikaabim mu lir ntakpateer pu na mu ye binib bi nun tibər ngbaan, ki gaa ti mala ni mpopiin na.

21 Bi mu aa gaa ti mbaməm bisui ni. Bi ga li joo ti ni yunn siib. Bi yaa kan limukl ti pu kan, bee binib yaa ŋa bi falaa ti pu kan, libuul ngbaan ni, le bi ga di ti lii.

22 Binib ngem mu bi ke njikaabim mu lir ikokon ponn ni na la. Bi nun tibər ngbaan la. Le bitafal bi baabimbin ni, ni liwankpal ni. Nima le ku tibər ngbaan bisui ni, le taa mar.

23 Binib bi nun tibər ngbaan ki bee taatataa, ki kii ti na, bima le bi ke njikaabim mu lir kitin ki ŋan na ponn ni, ki mar na. Ngem lun nkub nkub, ngem mu lun imonko itata, ngem mu lun piitaa piitaa.”

Timoor ti bi ipui ponn ni na aayatanakl

24 Yesu nan ki ŋakl bi liyatanakl liken ke, “Uwumbər aanaan naahn ukpaal u yaa ipui i ŋan na waakpaab ni na la.

25 Kinyeek kibaa daal, binib aah dɔ geen na, le waadin dan nan di timoor yaa ŋmal ipui ngbaan ponn ni, le ki buen.

26 Ipu i aah muun ki mar na le bi kan ke timoor mu bi i ponn ni.

²⁷ Le ukpaal ngbaan aatutum dan nan baa u, ‘Timi aaninkpel, saa nan di ipui i njan na le di yaa saakpaab ni ii? Timoor ngbaan mu nyan ni la?’

²⁸ Le u bui bi, ‘Maadin ubaa le nja kina.’ Le bi baa u, ‘Aa ban ke ti buen ti njan nyan timoor ngbaan aa?’

²⁹ Le u bui bi, ‘Aayii. Di cha ti man. Ni yaa njan nyan timoor ngbaan kan, nibaakan, ipui ibaa mu ga li kpaan njan ki dii ti.

³⁰ Cha man ipui ngbaan ni timoor ngbaan kpaan muun, aan ki nan biir. Ni yaa nan njeer lipuicheel kan, m ga tuk bipuicheeb: Puen njan nyan man timoor ngbaan waahr, aan ki buu ti, ki di see mmii, aan ki nin chee ipui ki di fu maapil ponn ni.’ ”

Tisufar aabil aayatanakl

(Mak 4.30-32; Luk 13.18-19)

³¹ Yesu nan ki nakl bi liyatanakl liken ke, “Uwumbor aanaan naahn linaanyiimbil li uja ubaa nan di bun waakpaab ni na la.

³² Tisufar ngbaan aabil le ye liwaatiir, njibil mɔmɔk filk jer lima la. Bi yaa di libil ngbaan bun kan, li ga puln ki muun, ki jer tisufar mɔmɔk, ki ga nja busub la. Le inyoon i laani paacham na dan nan ter yaadil bu aabon pu.”

Boroboro aanyok aayatanakl

(Luk 13.20-21)

³³ Yesu nan ki nakl bi liyatanakl liken ke, “Uwumbor aanaan naahn boroboro aanyok mu upii nan di nja boroboro aayon ponn ni, aan boroboro ngbaan mak duun na la.”

Yesu di nyatanakl njeen ki tuk bi

(Mak 4.33-34)

³⁴ Kina le Yesu ɲakl ɲiyataɲak ki tuk kinipaak ngbaan, kaa len tibaa bi chee see ɲiyataɲak ɲmeen.

³⁵ Waah ɲa kina na, le ni gbiin Uwumbɔr aabɔnabr aah nan len pu na ke,

“M ga waar mmɔb ki ɲakl ɲiyataɲak,

ki len tibɔbɔrkaan ti nan bɔr

buyoonn Uwumbɔr nan naan dulnyaa wee

ki nan saa dandana wee na.”†

Timoor ti nan bi ipui ponn ni na aayataɲakl aatataa

³⁶ Yesu nan siir cha kinipaak ngbaan, ki gir buen kidiik ni. Le waadidiliib dan u chee, ke u tuk bi timoor ti bi ipui ponn ni na aayataɲakl aatataa.

³⁷ Le u bui bi, “Ukpaal u yaa ipui i ɲan na le ye min Unibɔn Aabo.

³⁸ Bukpaab ngbaan le ye dulnyaa wee. Ipui i ɲan na le ye Uwumbɔr aanaan ni aanib. Timoor ngbaan le ye kinimbɔɲ aanib.

³⁹ Ukpaal aadin u yaa timoor ngbaan na le ye kinimbɔɲ. Lipuicheel le ye dulnyaa aadoon. Bipuicheeb ngbaan le ye Uwumbɔr aatuuntiib.

⁴⁰ Baah nan ɲɔi timoor ti ki di see mmii ponn ni na, dulnyaa aadoon ga nan li bi kina la.

⁴¹ Min Unibɔn Aabo ga tun ni maatuuntiib dulnyaa wee ni, bi nan chuu titunwanbirdam, ni bitɔtɔɲ mɔmɔk, aan ki nyan bi maanaan ni,

⁴² ki di ti ɲa mmii sakpiin ni. Bi ga wii ki ɲmɔ ɲinyin nima chee.

⁴³ N-yoonn ngbaan le bininyaam ga li bi Bite Uwumbɔr aanaan ni, ki wiin ke nwiin aah wiin pu na. U kpa litafal na kan, u ɲun.”

† 13:35 : Lik Ilahn 78.2.

Liwankpal li bər na aayatanakl

44 “Uwumbər aanaan naahn liwankpal li bəə bukpaab ni, kitiŋ ponn ni na la. Le uja ti kan liwankpal ngbaan, le ki ki di biin li pu. Le ni mə u ki ti nyan. Le u buen ke u ti kooħ waawan məmək, ki gir ti daa bukpaab ngbaan.”

Nleenyaan aayatanakl

45 “Uwumbər aanaan naahn uwankooh u chuun ban nleen mam mu ŋan na ke u daa na la,

46 le ki ti kan nleenyaan mu kpa kidaak sakpen na, le ki buen ti kooħ waawan məmək, ki ti daa nleenyaan ngbaan.”

Kipəək aayatanakl

47 “Uwumbər aanaan naahn kipəək ki bijanbam di mee nnyun ni ki chuu ijan mək aabəŋ na la.

48 Kaah gbiin ijan na, le bi dar ki nyan lipaal, le ki kal ki gann ijan i ŋan na ki di ŋa tibəəkur ni, ki cha i kaa ŋan na, ki di mee.

49 Dulnyaa aadoon mu ga nan li bi kina la. Uwumbər aatuuntiib ga nan dan dulnyaa ni, ki nan gann titunwanbirdam bininyaam ponn ni,

50 ki ti di ŋa mmii sakpiin ni, binib aah wii ki ŋmə ŋinyin nin chee na.”

Tibəkpokr ni tibəpənn

51 Le Yesu baa bi, “Ni bee tibər timina məmək aatataa aa?”

Le bi kii, “Een.”

52 Le u bui bi, “Unii u tuk binib Uwumbər aakaal na yaa dii mi kan, u naahn udichadaan u nyan ni waawankpal ponn ni tiwankpokr ni tiwapənn.”‡

‡ 13:52 : Nibaakan tiwankpokr ye Uwumbər aagbakpok, tiwapənn mu ye Yesu aaməkm.

*Nasarefaatiŋ aanib aah yii Yesu pu na
(Mak 6.1-6; Luk 4.16-30)*

⁵³ Waah nan ŋakl ŋiyataŋak ngbaan ti doo na, le u siir nima,

⁵⁴ le ki gir kun udo aatiŋ Nasaref ni, le ki ti koo mmeen aadiik ni, ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr. Waah tuk bi pu na, le ni gar bi. Le bi baa tɔb, “Uja wee kan nlan mue la chee? U kan mpɔɔn mue la chee ki tun lijnjiir aatun ngbaan?”

⁵⁵ Waa ye kapenta na aabo la aa? Una aa ye Mari la aa? Unaatiib aa ye Jems, ni Josef, ni Simonn, ni Judas la aa?

⁵⁶ Uninkpatiib mɔmɔk aa bi do chee na la aa? U kan nlan mue, ni mpɔɔn mue la chee?”

⁵⁷ Bi nan len kina le ki yii u.

Le Yesu bui bi, “Binib pak Uwumbɔr aabɔnabtiib see bido aatiŋ ni aanib, ni baachiln ni aanib baanja le aa pak bi.”

⁵⁸ Baah kaa gaa u ki kii na, waa nan tun lijnjiir aatun pam nima chee.

14

*Jɔnn u nan muin binib nnyun ni na aakun
(Mak 6.14-29; Luk 9.7-9)*

¹ N-yoonn ngbaan le Ubɔr Herod ŋun Yesu bɔr,

² le ki bui waatutum ke, “Jɔnn u nan muini binib nnyun ni na le na. U fikr nkun ni la. Nima le cha u kpa mpɔɔn, ki tun lijnjiir aatun.”

³ Budabu pu Herod len kina na le ye ke u nan chuu Jɔnn ki buu u tikululn ki di u ŋa kiyondiik ni. Taani u cha u nan chuu u na le ye ke Jɔnn nan bui u

⁴ ke waah joo unaal aapuu Herodias na, naa ŋan, ke u bii Uwumbɔr aakaal la.

⁵ Jɔnn aah nan len kina na, le Herod ban ke u ku u, le ki san Juu yaab ijawaan. Bi nan len ke Jɔnn ye Uwumbɔr aabɔnabr la.

⁶ Le Herod aamaaldaal aawiin fuu ni. Le u ŋa tijiir ke bi ji. Le Herodias aabisal dan nan waa liwaal, Ubɔr Herod ni waanib aanimbiin ni. Le ni mɔɔr Herod sakpen.

⁷ Le u puu tipuur ke u ga tii u waah ban pu na.

⁸ Le una bui u ke u bui Ubɔr Herod ke u tii u Jɔnn aayil likusambil ponn ni.

⁹ Usapɔɔn ngbaan aah bui u kina na, le Ubɔr Herod aasui bii. Waah puu tipuur ti bicham aanimbil ni na pu, waa ban ke ti bee.

¹⁰ Nima le u tun unii ke u li cha kiyondiik ponn ni ki ti gii ni Jɔnn aayil.

¹¹ Le u ti joo ni uyil likusambil ponn ni ki nan di tii usapɔɔn ngbaan. Le u mu di ti tii una.

¹² Le Jɔnn aadidiliib dan nan yoor linikpol ngbaan ki ti sub, le ki buen ti tuk Yesu.

*Yesu aah kpiin binib ŋichur ŋijmu pu na
(Mak 6.30-44; Luk 9.10-17; Jɔnn 6.1-14)*

¹³ Yesu aah ŋun kina na, le u koo buɔɔb ni, le ki buen kipɔɔk ni, binib aah kaa bi nin chee na. Le kinipaak ngbaan ŋun ke u buen, le ki nyan baatim ni, ki chuun kitiŋ ki buen u chee.

¹⁴ Waah nyan buɔɔb ni na, le u kan kinipaak sakpen, le ki san bi kinimbaak, le ki cha bi ponn ni bi ye bibum na pɔɔk.

¹⁵ Naah joor na, le waadidiliib dan nan bui u, “Ti bi kipɔɔk ni la. Ni jer tijikaar aajim yoonn a.

Cha kinipaak ngbaan buen itingbaan ni ki ti daa tijikaar ji.”

¹⁶ Le u bui bi, “Taa cha bi buen man. Nimi nibaa tii bi tijikaar bi ji man.”

¹⁷ Le bi bui u, “Njiboroboro kpin njɪmu ni ijan ilee baanja le bi.”

¹⁸ Le u bui bi, “Li joo ni tii ni mi man,”

¹⁹ le ki bui kinipaak ngbaan, “Kal kitɪ timosɔnn pu man,” le ki yoor njiboroboro kpin njɪmu ni ijan ilee ngbaan, ki waan lik paacham, ki doon Uwumbɔr, le ki gii boroboro ni ijan ngbaan, ki di tii waadidiliib. Le bi yakr siin kinipaak ngbaan mɔk aanimbiin ni.

²⁰ Bi mɔmɔk nan nman ki bab. Baah nman ki bab ki gur ni na, le Yesu aadidiliib nan yoor tijikaar ti gur na ki gbiin tibɔkur kipiik ni tilee.

²¹ Bijab bi jin tijikaar ngbaan na ga nan li fuu njichur njɪmu. Baa nan kahn bipiib ni mbim kpee.

*Yesu aah chuun nnyun pu pu na
(Mak 6.45-52; Jɔnn 6.15-21)*

²² Libuul ngbaan ni le Yesu muk waadidiliib ke bi koo buɲɔb ni ki loln u pu nsan ki puur nnyusakpem na. Le u tuk kinipaak ngbaan ke bi li chaa kun.

²³ Waah tuk bi kina na, le u jon lijool paab ubaa, u ti mee Uwumbɔr. Le ni mue. Le u bi nima chee ubaa.

²⁴ Waadidiliib mu bi buɲɔb ni nnyusakpem aakaasisik ni. Libuln nan daar sakpen ki tok bi, tinyunkpenn mu yeɲni baanɔb.

²⁵ Ikooja aah wii buyoonn na, le u chuun nnyun paab, ki buen bi chee, ki ti nɔn bi.

²⁶ Waadidiliib aah kan u chuun nnyun pu na, le ijawaan chuu bi sakpen, le bi len ke ni ye utekpiir aawiin la, le ki faa ikuun tən tən.

²⁷ Libuul ngbaan ni le Yesu bui bi, “Chuu nibaa man. Min ye. Ni taa san ijawaan man.”

²⁸ Le Piita bui u, “Ndindaan, ni yaa sil ye si kan, bui mi ke m chuun nnyun pu ki dan aa chee.”

²⁹ Le Yesu bui u, “Li chuun choo.” Le Piita nyan buᵋob ni, ki chuun nnyun paab ki cha Yesu chee.

³⁰ Le u kan libuln aah daar ki feeni tinyunkpenn pu na, le ki san ijawaan, le ki piin ki bi muini cha, le ki teen ke, “Ndindaan, nyan mi.”

³¹ Libuul ngbaan ni le Yesu taln unᵋaal ki chuu u, le ki bui u, “Saa gaa mi ki kii mbaməm. Ba ᵋa aa joo mi beeni?”

³² Le bi məmək bilee koo buᵋob ni. Libuul ngbaan ni le libuln ᵋmin.

³³ Le binib bi bi buᵋob ponn ni na gbaan Yesu aanimbiin ni, ki dooni u, le ki len ke, “Mbamən, aa sil ye Uwumbər Aajapəən la.”

Yesu aah tii bibum laafee Genesaret aatiᵋ ni pu na

(Mak 6.53-56)

³⁴ Le bi fuu nnyusakpem aadapuul, Genesaret aatiᵋ chee, le ki nyan buᵋob ni.

³⁵ Le kitinᵋ ngbaan aanib bee u, le ki buen itingbaan məmək ni, ki ti yoor bibum məmək, ki joo ni bi Yesu chee,

³⁶ ki nan mee u ke u cha bibum ngbaan meeh waabəkul aaməjuul. Binib bimək meeh li na pəək libuul ngbaan ni.

15

Biyaajatiib aakaal (Mak 7.1-13)

¹ N-yoonn ngbaan le Farisii yaab, ni Uwumbər aakaal aaməmək b nyan ni Jerusalem ni ki dan Yesu chee, le ki nan baa u,

² “Ba ɲa saadidiliib bii tiyaajatiib aakaal, kaa ɲir biɲaal aan ki nin ji tijikaar?”

³ Le Yesu baa bi, “Ba ɲa ni mu bii Uwumbər aakaal, nimi aakaal pu?”

⁴ Uwumbər len ke, ‘Aa li pak aate ni aana,’* ki ki len ke, ‘Unii yaa len tibəbir lii ute bee una pu kan, ni ku u.’†

⁵ Tə, nimi le len ke unii yaa bui ute, bee una, ‘Maah ba ga tii si ni na, maan ki ɲmaa tii si. M di tii Uwumbər a,’

⁶ ki yaa kaa pak ute kan, ni len ke naa kpa taani. Naah len kina na, le ni yii Uwumbər aabər nimi aakaal pu.

⁷ Ni ye biɲmanɲmannim la. Uwumbər aabənbr Aisaya aah nan len nimi aabər pu na, u nan len mbamən la, ke,

⁸ ‘Binib ngbaan pak Uwumbər buməb ni la.

Bisui daa u chee.

⁹ Bi dooni u yəli la,

ki mək binib biyaajatiib aakaal

ke ni ye waakaal la.’ ”‡

Tiwan ni ɲani unii titunwanbirdaan na (Mak 7.14-23)

* **15:4** : Lik Nnyam 20.12; Ikaal 5.16. † **15:4** : Lik Nnyam 21.17; Liifai Yaab 20.9. ‡ **15:9** : Lik Aisaya 29.13.

¹⁰ Le Yesu yin kinipaak ngbaan, ki nan bui bi, “Li pel man, aan ki bee man maah ga tuk nimi pu na aatataa.

¹¹ Tijikaar ti koo unii aamɔb ni na aan ŋmaa ŋa u titunwanbirdaan. Tiwan ni nyan umɔb ni na, nima le ŋani u titunwanbirdaan.”

¹² Le Yesu aadidiliib dan nan baa u, “Saa nyi ke saah len pu na le cha Farisii yaab gee liŋuul aa?”

¹³ Le u bui bi, “Tisufar timɔk Nte Uwumbɔr aa bun ti na, u ga chuu ŋɔi ti la.

¹⁴ Taa gar bi man. Bi ye bisanmɔkb bi jɔb na la. Ujoon yaa mɔk ujoon nsan kan, bi mɔmɔk bilee ga lir libuul ponn ni la.”

¹⁵ Le Piita bui Yesu, “Tuk timi liyataŋakl ngbaan aatataa.”

¹⁶ Le Yesu baa bi, “Ni mu aa kee bee maaliin aatataa aa?”

¹⁷ Tiwan ni koo unii aamɔb ni na koo lipuul ni, le u ti sɔnn. Naa nyi kina aa?

¹⁸ Tiwan ni nyan unii aamɔb ni na, ni nyan usui ni, ki ŋani u titunwanbirdaan la.

¹⁹ Tiwan ni nyan binib aasui ni na le ye ilandak i kaa ŋan na, ni linikul, ni kidagook aatuln, ni kinaayuk, ni linyamɔngee, ni ŋsiibil.

²⁰ Nimina le ŋani unii titunwanbirdaan. U yaa kaa ŋir uŋaal ki ji tijikaar kan, nima le aan ŋa u titunwanbirdaan.”

*Upii aah gaa Yesu ki kii mbamɔm pu na
(Mak 7.24-30)*

²¹ Le Yesu nyan nima, ki buen Taya ni Saidonn aatingbaan ni.

²² Le upii u ye Kanaann aabo na bi nima, le ki dan nan teen ke, “Ndindaan, si u ye Ubɔr David

Aayaabil na, san mi kinimbaak. Tiyayaar le joo mbisal ki muk u sakpen a.”

²³ Le Yesu aa len tibaa. Le waadidiliib dan nan gan Yesu ke u jenn u, u paa bi pu ki kpa kifuuk sakpen a.

²⁴ Le Yesu bui bi, “Uwumbør tun ni mi ke m nan ter Israel yaab bi yenn Uwumbør aasan ni na baanja la.”

²⁵ Waah len kina na, le upii ngbaan dan ki nan gbaan unimbiin ni ki doon u, le ki bui u, “Ndindaan, ter mi.”

²⁶ Le Yesu bui u, “Ti yaa di mbim aajikaar ki di tii ibo kan, naa nan.”

²⁷ Le u bui u, “Ndindaan, ni ye mbamøn la; ibo mu tee ji njikaabol ni nyan ni idindaan aateebul pu ki lir ni kitin na.”

²⁸ Le Yesu bui u, “Upii, aa gaa mi ki kii mbamøn la. Saah ban pu na, ni na kina ki tii si.” Libuul ngbaan ni le ubisal pæk, kaa ki bun.

Yesu aah tii bimum pam laafee pu na

²⁹ Yesu nan siir nima ki bo dii Galilee Aanyusakpem ni, le ki ti jon lijoor paab, le ki kal kitin.

³⁰ Le kinipaak sakpen joo ni biwøb, ni bijoom, ni bibirb, ni bitaageeb, ni bimum aabon, ki nan di bil Yesu aanimbiin ni. Le u tii bi momæk laafee.

³¹ Le ni gar kinipaak ngbaan pam; bi kan bibirb len tibor, ni bitaagendam pæk ki chuun, ni biwøb mu fii chuun, ni bijoom aanimbil likr. Le bi pak Israel yaab Aawumbør.

*Yesu aah kpiin binib njichur njinaa pu na
(Mak 8.1-10)*

³² Yesu nan yin waadidiliib ke bi dan u chee, le ki bui bi, “M san kinipaak ngbaan kinimbaak la; bi bi m chee iwiin itaa, kaa kpa nibaa bi ji. Maa ban m tuk bi ke bi li chaa kun, kaa puen tii bi tijikaar ke bi ji. Nibaakan, bi ga ti fik nsan ponn ni.”

³³ Le waadidiliib bui u, “Ti bi kipɔk ni la. Ti ga kan tijikaar la chee aan ki tii kinipaak ngbaan aan bi ji bab?”

³⁴ Le u baa bi, “Ni kpa njiboroboro kpin nja?”

Le bi bui u, “Ti kpa njiboroboro kpin njilole, ni njanbim siib.”

³⁵ Le u bui kinipaak ngbaan, “Kal kitiŋ man,”

³⁶ le ki yoor njiboroboro kpin njilole ni njanbim ngbaan, le ki doon Uwumbɔr, ki gii gii, ki di tii waadidiliib, le bi yakr siin kinipaak ngbaan mɔmɔk aanimbiin ni.

³⁷ Le bi mɔmɔk nman ki bab. Baah nman ki bab na, le waadidiliib yoor tijikaar ti gur na, ki gbiin tibɔkur tilole.

³⁸ Bijab bi nan jin tijikaar ngbaan na nan ye bijab njichur njinaa la. Baa nan kahn bipiib ni mbim kpee.

³⁹ Le u bui kinipaak ngbaan, “Li chaa kun man,” le ki koo bunɔb ni, ki buen Magadann aatiŋ ni.

16

*Baah ban ke Yesu tun lijnjiir aatuln pu na
(Mak 8.11-13; Luk 12.54-56)*

¹ Farisii yaab ni Sajusii yaab bibaa nan dan Yesu chee, ki ban bi tɔŋ u, le ki bui u, “Tun lijnjiir aatuln Uwumbɔr aapɔn pu, aan ti kan.”

² Le u bui bi, “Paacham yaa maln kijook kan, le ni bui ke utaal aan nu.

³ Paacham yaa maln ki bəln kichakpiik ni kan, le ni bui ke utaal ga nu din. Paacham pu, le ni beer ke utaal ga nu aan waan nu. Le naa bee Uwumbər aah ɲani pu dandana na.

⁴ Nimi dandana aanib, ni ye titunwanbirdam la, kaa dii Uwumbər, nima le ni ban lijnjiir aat-uln. Uwumbər aah nan ɲa lijnjiir aatuln ki ɲa waabənabr Jona pu na, lituln limina aaboln le ni ga kan. Maan mək nimi lijnjiir aawan niken kpee.”

Waaah len kina na, le u siir nima ki cha bi.

*Bi li nyi Farisii yaab ni Sajusii yaab aaməkm
(Mak 8.14-21)*

⁵ Le u ni waadidiliib puur nnyusakpem. Le waadidiliib suln, kaa joo boroboro.

⁶ Le Yesu bui bi, “Ni li nyi man Farisii yaab ni Sajusii yaab aaboroboro aanyək bər.”

⁷ Le bi bui təb, “Taah kaa joo boroboro na, nima le cha u len kina.”

⁸ Le Yesu bee baah len təb chee pu na, le ki baa bi, “Ba pu ni len təb chee ke naa joo boroboro? Naa gaa mi ki kii mbaməm.

⁹ Naa kee bee maabimbin aa? Naa teer maah nan di ɲiboroboro kpin ɲiɲmu kpiin bijab ɲichur ɲiɲmu pu na aa? Ni nan yoor tijikaar ti gur na tibəəkur tiɲa?

¹⁰ Naa teer maah nan di ɲiboroboro kpin ɲilole kpiin bijab ɲichur ɲinaa pu na aa? Ni nan yoor tijikaar ti gur na tibəəkur tiɲa?

¹¹ Ba pu naa bee ke maa len boroboro aabər? M len ke ni li nyi Farisii yaab ni Sajusii yaab aaboroboro aanyək aabər la.”

12 Waah len kina na, le bi bee ke waa len boroboro aabər. U len ke bi li nyi ki taa dii Farisii yaab ni Sajusii yaab aaməkm la.

Piita aah len Yesu aabər pu na

(Mak 8.27-30; Luk 9.18-21)

13 Le Yesu buen Siisarea Filipi aatingbaan ni. Waah bi nima na, le u baa waadidiliib, “Binib bui ke min Unibən Aabo ye ηma?”

14 Le bi bui u, “Bibaa len ke aa ye Jənn u nan muini binib nnyun ni na la, le biken mu len ke aa ye Uwumbər aabənabr Elaija u nan bi n-yaayoonn na la, le biken mu len ke aa ye Uwumbər aabənabr Jeremia, bee Uwumbər aabənabr ubaa la.”

15 Le u baa bi ke, “Nimi, ni len ke m ye ηma?”

16 Le Simonn Piita bui u, “Aa ye Kristo u ga gaa binib lii na. Aa ye Uwumbər u fu na Aajapəən la.”

17 Le Yesu bui u, “Simon, Jənn aajapəən, Uwumbər aanyoor bi aa pu la. Naa ye unibən le kpiir kina mək si. Nte Uwumbər u bi paacham na le kpiir kina mək si.

18 Piita, m tuk si la, aa ye litakpal* la. Litakpal limina pu le m ga di maanib siin. Le nkun aapəən aan nyan bi.

19 M ga tii si mpəən Uwumbər aanaan ni. Tiwan ni aa ga buu dulnyaa wee ni na, nima le buu paacham mu. Tiwan ni aa ga buur lii dulnyaa wee ni na, nima le buur lii paacham mu.”

20 Le Yesu sur waadidiliib ke bi taa tuk unii ubaa ke u ye Kristo ngbaan.

Yesu tuk waadidiliib waah ga ji falaa pu na

(Mak 8.31-9.1; Luk 9.22-27)

* **16:18** : Piita aatataa le ye ke “litakpal”.

²¹ N-yoonn ngbaan le Yesu piin ki bi kpiir tuk waadidiliib, “See m buen Jerusalem ki ji falaa sakpen. Juu yaab aaninkpiib, ni Uwumbər aato-toorninkpiib, ni Uwumbər aakaal aaməmək b ga ɲa mi falaa sakpen, le ki ku mi. Iwiin itaadaal le Uwumbər ga fikr mi nkun ni.”

²² Le Piita di u nyan n-gbaan, le ki ti sur u ke, “Ndindaan, Uwumbər cha ni ɲa libuln ki daa jer. U taa cha ni pii si.”

²³ Le Yesu fenn lik Piita le ki bui u, “Kinimbəɲ, siir foor m chee. Aa ye lisugeln la, le ki lek mi nsan. Aa dak ke unibən aah dak pu na la, kaa dak ke Uwumbər aah dak pu na.”

²⁴ Yesu nan bui waadidiliib, “Unii yaa ban u dii mi kan, cha u yii ubaa, ki yoor waadəpuinkoo aan ki li dii mi.

²⁵ Unii umək kaan ɲmaa kpo m pu na kan, waaməfal ga bee yəli la. Unii umək ga ɲmaa kpo m pu na kan, u ga kan liməfal li kaa kpa ndoon na.

²⁶ Unii yaa kan dulnyaa wee ni aawan məmək ki lann waaməfal kan, ba aanyoor le u kan? Unii tee ga di ba ki daa waaməfal?

²⁷ Min Unibən Aabo ga fuu ni ki ga li kpa Nte Uwumbər aapəən. Le Uwumbər aatuuntiib ga li dii mi. N-yoonn ngbaan le m ga tii binib məmək lipal, baatuln aah ɲeer pu na.

²⁸ M tuk nimi mbamən la, binib bi si do na ponn ni bibaa aan kpo see bi puen kan min Unibən Aabo jin maanaan waahr.”

*Yesu aawon aah kpeln pu na
(Mak 9.2-13; Luk 9.28-36)*

¹ Iwiin iloob aah jer na, le u di Piita, ni Jems, ni unaal Jənn, ki jon lijool fəfək libaa paab, bibaa.

² Le uwon kpeln binimbil ni. Unimbil wəb wiin ke nwiin aah wiin pu na. Le waawanpeenkaan kpeln tiwanpipinn ke nwiin aah piin pu na.

³ Le bi kan n-yaayoonn na aabənabtiib Moses ni Elaija bi len u chee tibər.

⁴ Le Piita bui u, “Ndindaan, taah bi do na, ni njan. Aa yaa gee kan, cha m nja nibo nita, ki di libaa tii si, ki di liken tii Moses, ki di liken tii Elaija.”

⁵ Waah beenin bi len kina na, libuul ngbaan ni le ntaalngbapiin dan nan biin bi pu. Le nneel len ntaalngbapiin na ponn ni ke, “Njapəon u m gee u na sə. Nnimbil gbiin u. Li njan waah len pu na man.”*

⁶ Waadidiliib aah njan nneel ngbaan pu na, le bi san ijawaan sakpen, le ki lir kitin lichichikr.

⁷ Le Yesu dan nan meeh bi, ki bui bi, “Fii man. Taa san ijawaan man.”

⁸ Le bi waan lik paacham, kaa ki kan ubaa see Yesu baanja.

⁹ Le bi gir sunn ni lijool ngbaan taab. Baah bi sunni na, le Yesu bui bi, “Ni taa tuk ubaa naah kan pu na, ki nan saa buyoonn min Unibən Aabo ga fikr nkun ni na.”

¹⁰ Le bi baa u, “Ba pu Uwumbər aakaal aaməmkb len ke Elaija le ga puen dan le Kristo† nin fuu ni?”‡

* **17:5** : Lik Aisaya 42.1. † **17:10** : Hiibru aaliin ni, bi yin Kristo ke Masiya. Naatataa le ye ke unii u ga gaa binib lii na. ‡ **17:10** : Lik Malakai 4.5.

¹¹ Le u bui bi, “Mbamɔn, see Elaija fuu ni, ki nan toor tiwan mɔmɔk.

¹² M tuk nimi la, Elaija puun fuu ni a. Le baa nyi u, ki ŋa u baah ban pu na. Baah ŋa u falaa pu na, kina le bi ga ŋa min Unibɔn Aabo mu falaa.”

¹³ Yesu aah len Elaija aabɔr kina na, le waa-didiliib bee ke u len Jɔnn u nan muini binib nnyun ni na aabɔr la.

*Yesu aah nyan libimbikl ubo ni pu na
(Mak 9.14-29; Luk 9.37-43a)*

¹⁴ Le bi fuu kinipaak ngbaan aah bi nin chee na. Baah fuu ni na, le uja ubaa dan nan gbaan unimbiin ni,

¹⁵ le ki bui u, “Ndindaan, san maabo kinimbaak. Libimbikl le joo u, ki ŋani u falaa sakpen, ki cha u lir mmii ni, ni nnyun ni kpala kpala.

¹⁶ M joo ni u saadidiliib chee, le baa ŋmaa nyan libimbikl na u ni.”

¹⁷ Le Yesu bui ke, “Nimi dandana aanib, naa gaa Uwumbɔr ki kii, ki mu aa dii u mbamɔm. Ni ban ke m yunn ni chee kinye pu, aan ki li kpa limɔr ni pu, aan ni gaa mi ki kii? Li joo ni ubo ngbaan m chee.”

¹⁸ Baah joo ni u na, le Yesu kae libimbikl li joo u na. Le li nyan u ni. Libuul ngbaan ni le u pɔɔk, kaa ki bun.

¹⁹ Le Yesu aadidiliib dan u chee bibaa, le ki nan baa u, “Ba pu taa ŋmaa nyan libimbikl ngbaan u ni?”

²⁰ Le u bui bi, “Naa gaa Uwumbɔr ki kii mbamɔm. Nima le naa ŋmaa nyan li. M tuk nimi mbamɔn la, ni yaa gaa Uwumbɔr ki kii siib kina kan, ni ga bui lijool limina ke, ‘Fii nima chee,’ le li ga fii. Nibaa aan li pɔɔ ni chee. [

²¹ Libimbikl limina aaboln ma kan, ni yaa kaa lul buməb ki mee Uwumbər kan, naan ŋmaa nyan li.”]

*Yesu aah ki tuk bi waakun aabər pu na
(Mak 9.30-32; Luk 9.43-45)*

²² Waadidiliib məmək aah nan bi Galilee aatiŋ ni na, le u bui bi, “Bi ga di min Unibən Aabo ŋa binib aaŋaal ni,

²³ le bi ku mi. Le iwiin itaadaal Uwumbər ga fikr mi nkun ni.”

Le bippn bii sakpen.

Uwumbər Aadichal aamombil

²⁴ Yesu ni waadidiliib aah fuu Kapenaum aatiŋ ni na, le binib bi gaal Uwumbər Aadichal aamombil na dan nan baa Piita, “Saaməmək aa pa Uwumbər Aadichal aamombil aa?”

²⁵ Le u bui bi ke, “U pa la.”

Piita aah fuu linampal na, le Yesu puen len u chee ke, “Simonn, dulnyaa wee ni aabərb gaal baatiŋ aanib chee lampoo aan bicham chee? Aa dak kinye?”

²⁶ Le u bui u, “Bicham chee.”

Le Yesu bui u, “Kina kan, baatiŋ aanib aa pa.

²⁷ Tə, taa ban ti koo baataani ni. Li cha nnyusakpem ni ki ti di njapiin lii nnyun ni. Saah ga chuu njan aajan u na, yoor u ki chuu waar uməb. Aa ga kan limombil uməb ponn ni. Nyan li ki ti pa tii bi, m ni si pu.”

18

*Ulau ye uninyuun?
(Mak 9.33-37; Luk 9.46-48)*

¹ N-yoonn ngbaan le Yesu aadidiliib dan nan baa u, “Uwumbər aanaan ni, ulau tee ye uninyuun?”

² Le u yin ubo ke u dan u chee, ki di u siin bikaasisik ni,

³ le ki bui bi, “M tuk nimi mbamən la, ni yaa kaa kpeln ki bi ke bibilb waatiir aah bi pu na kan, naan koo Uwumbər aanaan ni.

⁴ Unii umək sunn ubaa taab ki bi ke ubo waatiir umina aah bi pu na kan, udaan ngbaan le ye uninyuun Uwumbər aanaan ni.

⁵ Unii umək gaa ubo umina aaboln maayimbil pu na, u gaa mi le na.”

Taa təŋ ubo ubaa ke u tun titunwanbir

(Mak 9.42-48; Luk 17.1-2)

⁶ “Unii yaa təŋ mbim bi gaa mi ki kii na ponn ni ubaa ke u tun titunwanbir kan, tibəbir ga li bi u pu. Bi yaa ba tee di kinaak sakpeŋ ki di tul leen uneen ni, ki tur u lii nnyusakpem ni, nin chee nyoo na kan, ni ba soor ki tii u, ni u təŋ ubo ubaa.

⁷ Ntəŋ pu, tibəbir bi dulnyaa wee ni aanib pu. Tə, ntəŋ ga li bi. Tibəbir mu bi unii u təŋ binib ke bi tun titunwanbir na pu.

⁸ “Aa yaa gee tiwan ke saah gee aajaal, bee aataal pu na kan, tiwan ngbaan yaa təŋ si ke aa tun titunwanbir kan, di ni lii. Aa yaa lann ŋjaal mubaa, bee litaal libaa, ki kan liməfal li kaa kpa ndoon na kan, ni soor ni aa li kpa ijaal ilee ni ŋitaa ŋilee ki ti li bi mmii mu kaan junn na ni.

⁹ Aa yaa gee tiwan ke saah gee animbil pu na kan, tiwan ngbaan yaa təŋ si ke aa tun titunwanbir kan, di ni lii. Aa yaa lann linimbil libaa, ki kan liməfal li kaa kpa ndoon na kan, ni soor ni aa li kpa ŋinimbil ŋilee, ki ti li bi mmii mu kaan junn na ni.”

Kiwakork ki wəŋ na aayatanakl

(Luk 15.3-7)

¹⁰ “Li nyi man ki taa lik bibilb ponn ni ubaa fam. M tuk nimi la, baatuuntiib bi paacham Nte Uwumbər aanimbiin ni n-yoonn məmək. [

¹¹ Min Unibən Aabo dan dulnyaa wee ni ke binib bi wəŋ na ŋmar la.]

¹² “Unii yaa kpa ipiih nkub, i ponn ni ubaa yaa wəŋ kan, ni dak ke u ga ŋa kinye? U ga di cha ipiih imonko inaa ni kipiik ni iwae na ligongoln paab, ki buen ti ban upiih u wəŋ na la.

¹³ M tuk nimi mbamən la, u yaa ti kan u kan, u ga li məoni upiih ngbaan pu, ki jer waah ga li məoni ipiih imonko inaa ni kipiik ni iwae i kaa wəŋ na pu na.

¹⁴ Kina le Nite Uwumbər u bi paacham na aa ban ke bibilb waatiib ngbaan ponn ni ubaa wəŋ.”

Saah ga ŋa aana aabo u ŋa si bakaa na pu na

¹⁵ “Aana aabo yaa ŋa si bakaa kan, pəon aabaa ki buen ti kan u n-gbaan suuna ki tuk u waataani. U yaa ŋun tii si kan, aa giin u ki siin waabuul ni la.

¹⁶ U yaa yii, kaa kii tii si kan, pəon aabaa ki ban unii ubaa, bee bilee, ki ki buen u chee ki ti kan u, aan binib bilee, bee bitaa ngbaan ŋun tibər ngbaan məmək ki li ye saaseeraadam.*

¹⁷ U yaa yii, kaa kii tii bi mu kan, nyan ti mpaan pu ki tuk Uwumbər aanib. U yaa yii, kaa kii tii bi mu kan, ni lik u ke ulampoogaar, bee unii u kaa dii Uwumbər aasan na.

¹⁸ “M tuk nimi mbamən la, tiwan ni, ni ga buu dulnyaa wee ni na, nima le buu paacham. Tiwan

* **18:16** : Lik Ikaal 19.15.

ni, ni ga buur lii dulnyaa wee ni na, nima le buur lii paacham mu.

¹⁹ “Cha m moo tuk nimi man, ni ponn ni bilee yaa kpaan kimɔbaan dulnyaa wee ni, ki mee Nte Uwumbɔr u bi paacham na kan, u ga ŋa naah ban pu na ki tii nimi.

²⁰ Binib bilee, bee bitaa, yaa kuun tɔb chee maayimbil pu kan, m ga li bi bikaasisik ni.”

Unii u kaa di cha pinn waatuturŋeer na

²¹ Le Piita dan nan baa Yesu, “Ndindaan, nna aabo yaa ŋani mi bakaa kan, m ga di cha pinn u nfum muŋa? Nfum mulole ee?”

²² Le Yesu bui u, “Maa tuk si ke nfum mulole. Cha pinn u imonko itaa ni kipiik nfum mulole.

²³ Ba pu? Uwumbɔr aanaan naahn ubɔrkpaan u nan ban u bee waatutum aah joo waapɔln pu na la.

²⁴ Waah piin ki bi lik kina na, le bi joo ni waatutunn ubaa u joo waapɔln tikunabr aamombil ŋichur ŋichur kipiik.†

²⁵ Waah kaa kpa ŋimombil ŋibaa ki ga pa lipɔln ngbaan na, le udindaan bui ke bi di u ni upuu, ni waabim, ni waah kpa tiwan ni na mɔmɔk, ki di kooh, aan ki di ŋimombil ngbaan pa lipɔln ngbaan.

²⁶ Le ututunn ngbaan gbaan udindaan aanimbiin ni, ki gan u ke, ‘Ndindaan, pɔɔn aabaa ki ji limɔr. M ga pa si maah jin saapɔln li mɔk na.’

²⁷ Le udindaan san u kinimbaak, ki di cha pinn u lipɔln ngbaan, le ki di u lii.

† **18:24** : Griik aaliin ni, bi ŋmee ke “talenti ŋichur kipiik.” Ni ga fuu unii aapal ki ti saa ŋibin kipiik ni ŋiŋmu la.

28 “Le ututunn ngbaan nyan lipaal, ki ti kan waatutuŋeer u joo waapɔln kpakpaln nkub na, le ki chuu u, le ki chuu uneen ni, ki bui u ke, ‘Pa mi saah joo maapɔln li na.’

29 Le waatutuŋeer ngbaan gbaan unimbiin ni, ki gaŋ u ke, ‘Pɔɔn aabaa ki ji limɔr. M ga pa si.’

30 Le waa kii, le ki chuu u ti ŋa kiyondiik ni, u li bi nima ki ti saa buyoonn u ga pa lipɔln ngbaan na.

31 Waatutuŋeertiib aah kan kina na, le ni bii bisui sakpen. Le bi dan nan tuk bidindaan waah ŋa pu na mɔmɔk.

32 Le bidindaan yin u, ki nan bui u, ‘Aa ye bakadaan la. Saah gaŋ mi na, le m di cha pinn si saapɔln mɔmɔk.

33 Aa mu ba ga san saatutuŋeer kinimbaak ke maah san si pu na la.’

34 Udindaan aah gee liŋuul u pu sakpen pu na, le u cha bi ti ŋani u falaa kiyondiik ni, ki ti saa buyoonn u ga pa lipɔln ngbaan mɔmɔk doo na.

35 “Tɔ, unii umɔk kaa di cha pinn una aabo usui ponn ni na kan, Nte Uwumbɔr u bi paacham na mu ga daa utafal kina la.”

19

Uja taa jenn upuu (Mak 10.1-12)

1 Yesu aah len kina ti doo na, le u nyan Galilee aatinj ni, ki buen Judea aatinj ki bi Jɔɔdann aamɔɔdapuul na ni.

2 Le kinipaak sakpenj dii u. Le u cha bi ponn ni bi ye bibum na pɔɔk.

³ Le Farisii yaab bibaa nan dan u chee, ki ban bi tɔŋ u, le ki baa u, “Uja yaa jenn upuu lii waageehn pu kan, timi aakaal kii kina aa?”

⁴ Le Yesu baa bi, “Naa karn Uwumbɔr Aagban aah len pu na aa? Ni ηmee ke Uwumbɔr u naan bi na, u nan naan uja ni upii,*

⁵ le ki len ke waah naan uja ni upii na, uja yaa yoor upii kan, bi ga nya cha bitetiib ni binatiib, ki kpaan tɔb chee, ki ηa unibaan.†

⁶ Nima pu na, baa ki ye binib bilee, bi ye unibaan la. Uwumbɔr aah kpaan bi na, unibɔn taa yakr bi.”

⁷ Le Farisii yaab ngbaan baa u, “Ni yaa ye kina kan, ba pu Moses nan len ke uja yaa ban u jenn upuu kan, u ηmee kigban ponn ni ke u jenn u, ki di tii u, ki nin jenn u?”

⁸ Le Yesu bui bi, “Nitafal aah pɔɔ pu na, nima le cha Moses tii nimi nsan ke ni jenn nipuutiib. N-yoonn mu Uwumbɔr nan naan tiwan mɔmɔk ki nan saa dandana wee na, waa tii bi nsan kina.

⁹ M tuk nimi la, upii yaa kaa gɔr kidagook, aan uchal jenn u lii ki ki yoor upii uken kan, uja ngbaan kpaln udagoor la. [Upii aachal yaa jenn u lii, uja uken yaa yoor upii ngbaan kan, uja ngbaan kpaln udagoor la.]

¹⁰ Le Yesu aadidiliib bui u, “Uja ni upuu aabɔr yaa ye kina kan, uja yaa kaa yoor upii kan, ni soor.”

¹¹ Le Yesu bui bi, “Bijab mɔmɔk aan ηmaa gaa naah len pu na ki yii bipiib mɔmɔk. Bijab bi Uwumbɔr tii bi mpɔɔn ke bi yii bipiib na, bima le ga ηmaa yii bi.

* **19:4** : Lik Mpiin 1.27; 5.2. † **19:5** : Lik Mpiin 2.24.

¹² Bibaa bi, baah ma bi na, baa ye bijab. Bibaa mu bi, bi kpaa bi la. Bibaa mu bi, ki yii bipiib mómək Uwumbər aanaan aatuln pu. Uja umək ga ηmaa gaa tibər ngbaan ki yii bipiib mómək na, u gaa ti.”

Yesu aah ηa Uwumbər aanyoor ki ηa mbim pu pu na

(Mak 10.13-16; Luk 18.15-17)

¹³ Le binib joo ni mbim ki di dan Yesu chee ke u nan di unjaal paan bi pu, ki mee Uwumbər tii bi. Le waadidiliib kae bi.

¹⁴ Le Yesu bui bi, “Cha mbim ngbaan dan m chee man. Taa ki jenn bi man. Binib bi aabimbin bi ke mbim aah bi pu na, bima le yeh Uwumbər aanaan.”

¹⁵ Le u di unjaal paan bi pu, le ki siir nima.

Yesu aah tuk uwankpadaan ubaa pu na

(Mak 10.17-31; Luk 18.18-30)

¹⁶ Unachipɔɔn ubaa nan dan Yesu chee le ki nan baa u, “Umóməkr, m ga tun litunyaan bayaar aan ki kan liməfal li kaa kpa ndoon na?”

¹⁷ Le Yesu baa u, “Ba pu aa baa mi litunyaan pu? Uwumbər baanja le ηan. Aa yaa ban liməfal li kaa kpa ndoon na kan, kii waakaal.”

¹⁸ Le u ki baa u, “Mulakaal?”

Le Yesu bui u, “Taa ku binib; taa gər kidagook; taa su kinaayuk; taa li ye nnyamɔn aaseeraadaan;

¹⁹ li pak aate ni aana;‡ li gee aana aabo ke saah gee aabaa pu na.”§

²⁰ Le unachipɔɔn ngbaan bui u, “M joo ikaal imina mómək tibir ni la. Ba gur?”

‡ 19:19 : Lik Nnyam 20.12-16; Ikaal 5.16-20.

§ 19:19 : Lik Liifai

Yaab 19.18.

21 Le Yesu bui u, “Aa yaa ban ke aa li bi mbamɔn kan, buen ti kooh saah kpa tiwan nimɔk na, ki di ɲimombil ngbaan di tii bigiim, aan ki li kpa liwangol paacham, aan ki dan nan dii mi.”

22 Unachipɔɔn ngbaan aah ɲun kina na, le ni ɲa u mpombiin; ba pu? u nan kpa liwankpal sakpen a. Le u siir nima.

23 Le Yesu bui waadidiliib, “M tuk nimi mbamɔn la, ni pɔɔ uwankpadaan koo Uwumbɔr aanaan ni.

24 Cha m moo tuk nimi man, uwankpadaan aah ga koo Uwumbɔr aanaan ni pu na, ni pɔɔ jer laakumii aah ga koo seerkaa aaboln ni pu na.”

25 Waadidiliib aah ɲun kina na, le ni gar bi pam. Le bi baa u, “Ni yaa ye kina kan, ɲma ga tee ɲmar?”

26 Le Yesu lik bi le ki bui bi, “Ni pɔɔ binib le chee. Nibaa aa pɔɔ Uwumbɔr chee.”

27 Le Piita bui u, “Lik, ti nan di timi aawan mɔmɔk di lii ki dii si. Ti ga kan ba aanyoor?”

28 Le Yesu bui bi, “M tuk nimi mbamɔn la, min Unibɔn Aabo ga kal libɔrjal pu, ki kan mpakm sakpen dulnyaapɔɔn ponn ni. N-yoonn ngbaan, nimi bi dii mi na mu ga kal ɲibɔrjal kipiik ni ɲilee pu, ki ga ji Israel yaab aanibol kipiik ni ɲilee tibɔr.

29 Unii umɔk di cha waadichal, bee ukpetiib, bee unaatiib, bee uninkpatiib, bee ute, bee una, bee waabim, bee tisar, maayimbil pu na kan, u ga kan kina nfum nkub, ki ga li kpa limɔfal li kaa kpa ndoon na.

30 Tɔ, binib bi ye bisalolm na pam ga nan ɲa puwɔb yaab. Binib bi ye puwɔb yaab na pam ga nan ɲa bisalolm.”

20

Ukpaal aah pa paatiib pu na

¹ “Uwumbor aanaan naahn ukpaal u nan pue kichakpinaanyeek ni u ti ban paatiib bi nan tun waasaak ni aatun na la.

² Waah kan njan yaab bi na, u nan tuk bi, ‘M ga pa nimi tikunabr aamombil libaa nwiin ni mu aalirn.’* Bi nan kii tii waah siin bi pu na. Le u mok bi waasaak ponn ni.

³ Le ni saa tikur tiwae yoonn, le u ki buen kinyan ni ki ti mui bijab bibaa si nima, kaa kpa lituln libaa.

⁴ Le u bui bi, ‘Buen maasaak ponn ni ki ti tun man. Naah tun pu na, m ga pa nimi kina la.’

⁵ Le bi buen. Nwiin aah ti saa sisik ni na, le u ki gir buen kinyan ni, le ki ti ki mui bijab bibaa mu si nima. Le u tuk bi mu kina. Nwiin aah ti kpar na, le u ki gir buen kinyan ni, le ki ki na kina.

⁶ Nwiin aah ti taln njitaa ki ban mu lir na, le u ki gir buen kinyan ni, le ki ti ki mui bijab bibaa mu si nima. Le u baa bi, ‘Ba pu ni si kina nwimɔn, kaa tun nibaa?’

⁷ Le bi bui u, ‘Taa kan unii u ga tii timi lituln aan ti tun na.’ Le u bui bi, ‘Ni mu li cha maasaak ponn ni, ki ti tun man.’

⁸ “Nwiin aah lir kijoobon na, le ukpaal ngbaan tuk bitutum aaninkpel, ‘Yin ni paatiib ngbaan ki nan pa bi baapal. Piin ki pa bijab bi gbiln puwob na, aan ki ti pii bisalolm.’

⁹ Le bijab bi gbiln puwob na aah dan bi nan gaa baapal na, u pan bi tikunabr aamombil libaabaa.

* **20:2**: Griik aaliin ni, bi nmee ke “denarius ubaa.” Ni nan ye nwiin mubaa aapal la.

¹⁰ Bisalolm aah dan bi nan gaa baapal na, bi dak ke bi ga kan ki jer puwɔb yaab na, le u pan bi mu tikunabr aamombil libaabaa.

¹¹ Baah gaa baapal na, le bi ηul ukpaal ngbaan pu,

¹² ki len ke, ‘Bijab bi gbiln puwɔb na tun kikiruk kibaa baanja la. Timi le boo ko nwimɔn. Ntoton ηun timi la. Le ti ni baapal ki ηak.’

¹³ “Le ukpadaan bui bi ponn ni ubaa, ‘Njɔ, maa jin si pem pem. Aa ba kii ke aa ga gaa tikunabr aamombil libaa la. Naa ye kina aa?’

¹⁴ Yoor saamombil ki li chaa kun linampal. M ban m tii puwɔb yaab ke maah tii si pu na la.

¹⁵ Maa kpa nsan ke m di maamombil ηa maah gee pu na aa? Maah kpa tibulchinn pu na le cha aa kpa lipiipoln aa?’

¹⁶ “Liyatanakl limina aatataa le ye ke puwɔb yaab ga nan ηa bisalolm. Bisalolm mu ga nan ηa puwɔb yaab.”

*Yesu aah ki len waakun aabɔr taataa pu na
(Mak 10.32-34; Luk 18.31-34)*

¹⁷ Yesu ni waadidiliib ni kinipaak nan cha Jerusalem. Waah cha na le u di waadidiliib kipiik ni bilee na nyan n-gbaan, le ki bui bi,

¹⁸ “Li pel man, ti yaa ti fuu Jerusalem kan, bi ga di min Unibɔn Aabo ηa Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb aanjaal ni, le bi ji mi tibɔr, ki ga len ke ni ηeer bi ku mi,

¹⁹ le ki ga di mi ηa binib bi kaa ye Juu yaab na aanjaal ni ke bi yook mi, ki lue mi ηinaalab, ki kpa mi ndɔpuinkoo pu. Le iwiin itaadaal Uwumbɔr ga fikr mi nkun ni.”

*Waadidiliib ponn ni bilee aana aah mee u pu na
(Mak 10.35-45)*

²⁰ N-yoonn ngbaan le Sebedee aajapɔtiib bilee na, ni bina, nan dan Yesu chee, le bina nan gbaan unimbiin ni, ki doon u, ki mee u ke u ter u.

²¹ Le u baa u, “Aa ban ba?”

Le u bui u, “Aa yaa jin saanaan kan, cha nɔapɔtiib bilee ngbaan li ka aa chee, ubaa li ka aanaŋgii wɔb, uken mu li ka aanaŋgan wɔb.”

²² Le Yesu bui binachipɔm ngbaan, “Naa nyi naah mee mi pu na aatataa. Ni ga ŋmaa ji falaa ke maah ga ji pu na aa?”

Le bi bui u, “Ti ga ŋman.”

²³ Le u bui bi, “Ni mu ga sil ji falaa ke maah ga ji pu na. Binib bi ga kal ŋŋangii ni ŋŋangan wɔb na ma kan, naa ye min le ga lee bi. Nte Uwumbɔr le leer binib bi ga kal nima chee na.”

²⁴ Le waadidiliib kipiik bi gur na aah ŋun Sebedee aajapɔtiib aah bui Yesu pu na, bi gee liŋuul bi pu.

²⁵ Le Yesu yin bi mɔmɔk ke bi dan u chee, le ki nan bui bi, “Ni nyi ke dulnyaa ni aanib aayidam yoor bibaa paacham la. Binib bi kpa tininkpir na mu joo baanib mpɔɔn pu la.

²⁶ Nima taa li bi kina man. Ni ponn ni ubaa yaa ban ke u li ye uninyuun kan, u ŋa ubaa ni mɔmɔk aatutunn.

²⁷ Ubaa yaa ban ke u li ye usaloln kan, u ŋa ubaa ni mɔmɔk aanaagbiija,

²⁸ ki li bi ke min Unibɔn Aabo aah bi pu na; maa dan dulnyaa wee ni ke bi nan tun lituln tii mi, m dan ke m nan tun lituln tii binib, ki kpo ke m gaa binib pam lii la.”

*Yesu aah likr bijoom bilee aanimbil pu na
(Mak 10.46-52; Luk 18.35-43)*

²⁹ Yesu ni waadidiliib nan nyan Jeriko aatin ponn ni. Le kinipaak sakpen dii bi.

³⁰ Baah cha na, le bijoom bilee ka nsan aamɔgbeln, le ki n̄un ke Yesu ban u jer. Le bi tar ke, “Tidindaan u ye Ubər David Aayaabil na, san timi kinimbaak.”

³¹ Le kinipaak ngbaan kae bi ke bi n̄min. Le bi moo tar ke, “Tidindaan u ye Ubər David Aayaabil na, san timi kinimbaak.”

³² Le Yesu sil nsan ni, ki yin bi ke bi dan, le ki nan baa bi, “Ni ban ba?”

³³ Le bi bui u, “Tidindaan, ti ban ke aa likr tinimbil tii timi la.”

³⁴ Le kinimbaak chuu Yesu. Le u meeh binimbil. Libuul ngbaan ni le binimbil likr, le bi dii u.

21

*Jerusalem aanib aah nyun Yesu pu na
(Mak 11.1-11; Luk 19.28-40; Jənn 12.12-19)*

¹ Bi nan peen Jerusalem, ki fuu Befej aatin, ki bi lijool li bi yin li ke Olif aasui aajool na paab. Baah ti fuu nima chee na,

² le Yesu bui waadidiliib ponn ni bilee, “Li cha man naah si gbɔk kitin ki na ni. Ni yaa koo ki ponn ni kan, libuul ngbaan ni, ni ga kan ubon si gbin, waabo si u chee. Chuu gbiln ubon ngbaan, ki li joo ni u ni waabo m chee man.

³ Unii ubaa yaa len tibaa kan, ni bui u, ‘Tidindaan le ban i,’ le u ga cha ni li joo ni i libuul ngbaan ni.”

⁴ Nimina le gbiin Uwumbər aabɔnabr aah nan len pu na ke,

5 “Tuk Sionn aatiŋ aanib,
Lik, nimi aabər kpaan choo ni chee la.
U sunn ubaa taab le ki dik ubon pu,
u dik ubon u laa diin na pu la.”*

6 Le Yesu aadidiliib buen ki ti ŋa waah len pu na,
7 ki joo ni ubon ngbaan ni waabo, le ki di
baakeken paan u pu. Le Yesu diŋ u pu.

8 Kinipaak ngbaan nan di baakeken ter nsan
ponn ni. Bibaa mu bar tisufar ki di ter nsan ponn
ni.

9 Le binib bi loln u pu nsan na, ni binib bi paa
puwəb na nan bi tar ke, “Hosiana,† pakn Ubər
David Aayaabil man. Uwumbər ŋa tinyoor ŋa unii
u choo waayimbil ni na pu. Hosiana bi paacham.”‡

10 Yesu aah fuu Jerusalem ni na, le kitiŋ ngbaan
aanib məmək fii ki bi baa təb, “Ŋma ye umina?”

11 Le kinipaak ngbaan bui bi, “U ye Uwumbər
aabənabr Yesu u nyan ni Nasaref aatiŋ ki bi
Galilee aatiŋ ponn ni na la.”

*Yesu aah toor Uwumbər Aadichal pu na
(Mak 11.15-19; Luk 19.45-48; Jənn 2.13-22)*

12 Yesu nan ti koo Uwumbər Aadichal ni, le ki
jenn nyan binib bimək kooh tiwan ki daa tiwan li
ponn ni na, ki labr bilikpelm aateebul mam chiŋ,
le ki labr binib bi kooh ŋinanjel na mu aajal ki di
chiŋ,

13 le ki bui bi, “Ni ŋmee Uwumbər Aagbaŋ ni ke
Uwumbər len ke, ‘Bi ga yin Maadichal ke Mmeen

* **21:5** : Lik Sekaria 9.9. † **21:9** : Hosiana aatataa le ye ke “gaa
timi lii.” ‡ **21:9** : Lik Ilahn 118.25, 26.

Aadichal la;’ nimi le ηani li bififiirb aakakaa chee.”§

¹⁴ Bijoorn ni biwəb nan dan Yesu chee Uwumbər Aadichal ni, le u cha bi pəək. Le mbim mu bi Uwumbər Aadichal ni na tar ke, “Hosiana, pakn Ubər David Aayaabil man.”

¹⁵ Uwumbər aatotoorninkpiib ni Uwumbər aakaal aaməmək b aah ηun kina, ki kan Yesu aah tun lijnjiir aatun pu na, le bi gee liηuul,

¹⁶ le ki baa Yesu ke, “Saa ηun mbim ngbaan aah len pu na aa?”

Le Yesu bui bi ke, “M ηun. Naa kee karn Uwumbər Aagbaη ni ii? ke, ‘Mbim ni mbipəm ga pak Uwumbər mbaməm.’ ”*

¹⁷ Yesu aah len kina na, le u siir cha bi, le ki nyan Jerusalem, ki buen Betani aatiη ni, u ti doon nima.

*Yesu aah len tibəbir busub bubaa pu na
(Mak 11.12-14, 20-24)*

¹⁸ Naah ki woln kitaak na, le u gir buen Jerusalem. Waah cha na, le nkon joo u.

¹⁹ Le u kan likakaln si nsan aaməgbeln, le ki buen bu taab, kaa kan lisubil libaa bu pu, see tifar ηmeen. Le u bui busub ngbaan, “Saan ki lu ηisubil n-yoonn mu kaa kpa ndoon na.” Libuul ngbaan ni le busub ngbaan məmək kuur.

²⁰ Waadidiliib aah kan kina na, le ni gar bi pam. Le bi baa ke, “Ba pu busub ngbaan kuur mala kina?”

²¹ Le Yesu bui bi, “M tuk nimi mbamən la, ni yaa gaa Uwumbər ki kii, kaa joo beeni kan, ni mu ga ηmaa ηa kina. Naa ye nimina baanja le ni ga ηa. Ni

§ 21:13 : Lik Aisaya 56.7; Jeremia 7.11. * 21:16 : Lik Ilahn 8.2.

yaa po bui lijool limina ke li fii ki ti lir nnyusakpem ni kan, ni ga ŋa kina.

²² Ni yaa mee Uwumbɔr ki yaa pak ke u ga ŋa naah mee u pu na kan, u ga ŋa kina tii nimi.”

*Baah baa Yesu waatuln pu pu na
(Mak 11.27-33; Luk 20.1-8)*

²³ Yesu nan koo Uwumbɔr Aadichal ni, le ki tuk binib Uwumbɔr aabɔr. Waah ŋani kina na, le Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib dan u chee ki nan baa u, “Aa kpa nsan ke aa ŋa saah ŋani pu na aa? Nma tii si nsan ngbaan?”

²⁴ Le u bui bi, “M mu ga baa nimi mbaan. Ni yaa ŋmaa gar kan, m mu ga tuk nimi maah kpa nsan pu ki ŋani maah ŋani pu na.

²⁵ Jɔnn aah nan muin binib nnyun ni na, ŋma nan tii u nsan? Uwumbɔr aan binib?”

Le bi kpoƙl tɔb ke, “Ti yaa bui ke Uwumbɔr le tii u nsan kan, u ga baa timi ke ba ŋa taa nan gaa u ki kii.

²⁶ Ti yaa ki len ke binib le tii u nsan kan, ti san kinipaak ngbaan ijawaan baah ga ŋa timi pu na la; ba pu? bi mɔmɔk len ke Jɔnn nan ye Uwumbɔr aabɔnabr la.”

²⁷ Nima le bi bui Yesu, “Taa nyi.”

Le Yesu bui bi, “M mu aan tuk nimi maah kpa nsan pu ki ŋani maah ŋani pu na.”

Binachipɔm bilee aayataŋakl

²⁸ “Dakl lik man maah ga tuk nimi pu na aatataa. Uja ubaa nan kpa japɔtiib bilee, le ki dan nan bui u ye upol na, ‘Maabo, buen kisaak ponn ni din ki ti tun.’ Le u bui u,

29 ‘Maan buen.’ Naah kpee siib na, le u jer waalandak ki buen kisaak.

30 Le uja ngbaan buen uwaatiir mu chee le ki bui u, ‘Maabo, buen kisaak ponn ni din ki ti tun.’ Le u bui u, ‘Maaninkpel, m ga buen,’ ki mu aa buen.

31 Mbim bilee ngbaan ponn ni, ulau ŋa bite aageehn?”

Le bi bui u, “Njan yoo.”

Le u bui bi, “M tuk nimi mbamɔn la, bilampoogaab ni bipiidagoob koo Uwumbɔr aanaan ni, ki cha nimi.

32 Ba pu? Jɔnn nan dan ni chee ki nan tuk nimi nsan mu ŋan na. Le naa gaa u ki kii. Bilampoogaab ni bipiidagoob le gaa u ki kii. Ni nan kan baah gaa u ki kii pu na, le naa kpeln nimi aabimbin, kaa gaa u ki kii.”

*Bikpaab bi kaa ŋan na aayatanakl
(Mak 12.1-12; Luk 20.9-19)*

33 “Li pel man liyatanakl liken. Udichadaan ubaa le nan bi le ki naan kisaak, le ki ŋum isui i lu ŋisubil na ki ponn ni, le ki di idɔ gob kisaak ngbaan, le ki gbii libuul li bi ga di ŋisubil ŋa li ponn ni na aan ki mueni nyani ŋaanyun na, le ki maa libimbifɔŋ ke unii li ka li paab ki kiir kisaak ngbaan, le ki yin bikpaab bibaa, le ki di kisaak ngbaan ŋa biŋaal ni, ke bi li lik ki. Isui ngbaan yaa nan lun ŋisubil kan, bi ker ki tii u, aan ki ker bibaa mu. Waah ŋa kina na, le u siir ki buen kitin ki daa na ni.

34 Buyoonn ŋisubil nan pur na, le u di waatutum tun bikpaab ngbaan chee, bi ti gaa ni waasubil kisaak ngbaan ponn ni, ki li joo ni.

³⁵ Le bikpaab ngbaan ti chuu waatutum ngbaan, ki gbaa ubaa, ki ku ubaa mu, ki yur ubaa mu nitakpal u ti kpo.

³⁶ Le usadaan ngbaan ki tun bitutum bi wiir ki jer njan yaab na. Le bikpaab ngbaan na bi mu kina.

³⁷ Kookoo yaan le u di ujaɓɓon tun ni bi chee, le ki bui ke ‘Bi ga pak uma la.’

³⁸ Bikpaab ngbaan aah kan waabo ngbaan na, le bi bui tab, ‘Uma le ye waafaajil. Cha ti ku u man aan ki ji waafaal.’

³⁹ Le bi chuu u, ki di nyan n-gbaan, le ki ti ku u.

⁴⁰ “Kina pu na, usadaan yaa nan fuu ni kan, u ga na bikpaab ngbaan kinye?”

⁴¹ Le bitotoorninkpiib ni Juu yaab ngbaan bui ke, “U ga sil ku titunwanbirdam ngbaan, ki di kisaak ngbaan tii bikpaab bi ga li bilni u waasubil njibin mɔmɔk na.”

⁴² Le Yesu baa bi, “Naah kee karn Uwumbɔr Aagban aah len pu na aa? ke, ‘Litakpal li bidimaab yii li na, lima le ye litakpajal. Uwumbɔr le na kina, le ni gar timi pam.’†

⁴³ “M tuk nimi la, Uwumbɔr ga nyan ni chee waanaan, ki di tii linibol li ga dii waah ban pu na.

[⁴⁴ Unii u lir litakpal ngbaan pu na, u ga kool. Unii u litakpal ngbaan lir u pu na, li ga nan u ke ntayon na.”]

⁴⁵ Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Farisii yaab aah nun kina na, le bi bee ke Yesu di liyatankal ngbaan nan bima la.

† **21:42** : Lik Ilahn 118.22-23.

⁴⁶ Le bi ban ke bi chuu u, ki mu san kinipaak ngbaan ijawaan; ba pu? kinipaak ngbaan len ke Yesu ye Uwumbɔr aabɔnabr la.

22

Unii u ŋa ubɔndinn aajikaar na aayatanakl (Luk 14.15-24)

¹ Le Yesu ki ŋakl bi liyatanakl ke,

² “Uwumbɔr aanaan naahn ubɔrkpaan u ŋa ubɔndinn aajikaar ki tii ujaɔɔn,

³ ki tun waatutum ke bi yin binib bi u ban ke bi dan nan ji na. Baah yin bi na, le bi yii, kaa dan.

⁴ Le u ki tun bitutum biken ke bi ti yin bi ki tuk bi, ‘Ubɔrkpaan len ke u gor tijikaar mɔmɔk doo a. U kɔr inaaja ni tiwakor ti filk na, ki gor tiwan mɔmɔk doo a,’ ke bi dan.

⁵ Le baa gar waatutum. Bi nan beenin tun baatun; ubaa nan buen kisaak, uken mu buen u ti tiir kitiir.

⁶ Bi gur na chuu bitutum ngbaan, ki gbaa bi ki ku bi.

⁷ Le ubɔrkpaan ngbaan gee linuul sakpen, le ki tun waajab le bi ti ku binikurb ngbaan, le ki see baatiŋ mmii.

⁸ Le u bui waatutum, ‘Ubɔndinn aajikaar gor a. Binib bi m yin bi na aa ŋeer bi ji tijikaar ngbaan.

⁹ Li cha kitiŋ ponn ni aasan ni man, ki ti yin ni naah ga kan binib bimɔk na, bi dan ki nan ji ubɔndinn aajikaar ngbaan.’

¹⁰ Le waatutum buen kitiŋ ponn ni aasan ni, ki ti yin ni baah kan bi na mɔmɔk, binib bi ŋan na ni bi kaa ŋan na mɔmɔk. Le bi nan gbiin kidiik ki bi ji tijikaar ki ponn ni na.

11 “Le ubərkpaaan ngbaan koo ni u nan lik binib bi dan bi nan ji tijikaar ngbaan na, le ki kan uja u kaa pee tibəndinn aawanpeenkaan na.

12 Le ubərkpaaan ngbaan baa u, ‘Njə, aa ŋa kinye ki koo ni do, kaa pee tibəndinn aawanpeenkaan?’ Le u si ŋmin.

13 Le ubərkpaaan ngbaan bui waatutum ke bi chuu u, ki buu uŋaal ni utaa, ki nyan u, ki ti di mee lii lipaal mbəmbəən ni. U ga wii ki ŋmə ŋjinyin nima chee.

14 “Liyatanəkl ngbaan aatataa le ye ke baah yin bi na wiir, le baa nyan bi na aa wiir.”

*Baah pen Yesu nlan pu na
(Mak 12.13-17; Luk 20.20-26)*

15 Le Farisii yaab buen bi ti kpokl baah ga peei Yesu nlan pu aan ki chuu u na.

16 Le bi tun baadidiliib ni Ubər Herod aanib bibaa Yesu chee, le bi ti bui u, “Uməməkr, ti bee ke aa len mbamən la, ki mək timi Uwumbər aasan mbaməm, kaa san unii ubaa ijawaan, kaa pak ubaa ki jer uken.

17 Tuk timi saah dak pu na. Ni ŋan ti pa lampoo ki tii Ubərkpaaan Siisa aan naa ŋan?”

18 Le Yesu bee baah bir pu na, le ki baa bi, “Nimi biŋmanŋmannim, ba ŋa ni təŋ mi?”

19 Mək mi lampoo aamombil.”

Le bi joo ni limombil nan mək u.

20 Le u baa bi, “Ŋma aanəŋ ni liyimbil bi li pu?”

21 Le bi bui u, “Siisa yaan.”

Le u bui bi, “Nima pu na, di ni ye Siisa yaan na, ki di tii u man, ki di ni ye Uwumbər yaan na, ki di tii Uwumbər.”

²² Baah ηun kina na, le ni gar bi pam. Le bi di cha u ki buen.

*Binib bi ga fikr nkun ni na aah ga li bi pu na
(Mak 12.18-27; Luk 20.27-40)*

²³ Liyaadaal ngbaan le Sajusii yaab dan u chee. Bima le len ke binib aan fikr nkun ni.

²⁴ Le bi bui u, “Uməmək, Moses nan len ke uja yaa kpo, kaa kpa mbim kan, unaal di ukpopii ngbaan kpan, ki maa mbim tii ukpel.*

²⁵ Naabitiib bilole nan bi ti ponn ni. Le upol din upii, ki kpo, kaa kpa ubo. Le unaal di ukpopii ngbaan kpan,

²⁶ ki mu kpo, kaa kpa ubo. Le u paa u pu na mu ηa kina. Le bimək bilole kpan upiibaan, ki kpo doo, kaa kpa ubo.

²⁷ Kookoo yoo, le ukpopii ngbaan mu kpo.

²⁸ Kina pu na, binib yaa nan fikr nkun ni kan, upii ngbaan ga li ye ηma aapuu? Bi məmək bilole nan joo u la.”

²⁹ Le Yesu bui bi, “Naa bee Uwumbər Aagban aah len pu na, kaa bee Uwumbər aah kpa mpɔɔn pu na. Nima le cha ni yenn nimi aaliin ni.

³⁰ Binib yaa nan fikr nkun ni kan, baan yoor bipiib, bipiib mu aan mən bijab. Bi ga li bi ke Uwumbər aatuuntiib bi bi paacham na aah bi pu na la.

³¹ Joo cha binib aah ga fikr nkun ni pu na aabər kan, naa karn Uwumbər aah nan len pu na aa?

³² ke uma le ye Abraham, ni Aisak, ni Jakob Aawumbər.† Uwumbər yaa len ke u ye binib bi kpo na Aawumbər kan, nima le mək ke bi kpa liməfal.”

* **22:24** : Lik Ikaal 25.5. † **22:32** : Lik Nnyam 3.6.

³³ Kinipaak ngbaan aah ηun Yesu aah tuk bi pu na, le ni gar bi pam.

Mulakaal ye nkaalkpaan?

(Mak 12.28-34; Luk 10.25-28)

³⁴ Le Farisii yaab ηun ke Yesu len tibər ki jin Sajusii yaab. Le bi kuun ki dan Yesu chee.

³⁵ Le bi ponn ni ubaa, u nyi Uwumbər aakaal mbaməm na, ban ke u pen Yesu nlan, le ki baa u,

³⁶ “Uməməkr, Uwumbər aakaal ponn ni, mulakaal jer ikaal məmək?”

³⁷ Le Yesu bui u, “‘Aa li gee Aadindaan Uwumbər aasui məmək ni, ni saawiin məmək, ni saalandak məmək.’‡

³⁸ Nkaal mumina le ye nkaalkpaan ki jer ikaal məmək.

³⁹ Leler aakaal naahn nkaal ngbaan la, ‘Aa li gee aana aabo ke saah gee aabaa pu na.’§

⁴⁰ Moses aakaal məmək, ni Uwumbər aabənabr aabər məmək si ikaal ilee yee le pu.”

Kristo u ga gaa binib lii na aabər

(Mak 12.35-37; Luk 20.41-44)

⁴¹ Farisii yaab aah kuun təb chee pu na, le Yesu baa bi mbaan mubaa ke,

⁴² “Kristo u ga gaa binib lii na aabər pu, ni dak kinye? Njma aayaabil ye u?”

Le bi bui u, “David aayaabil ye.”

⁴³ Le u baa bi, “Kristo ngbaan yaa ye David aayaabil kan, ba pu Uwumbər Aafuur Nyaan nan cha David yin u ke Udindaan? David nan len ke,

⁴⁴ ‘Uwumbər bui Ndindaan ke: Kal ηηangii wəb,

‡ 22:37 : Lik Ikaal 6.5. § 22:39 : Lik Liifai Yaab 19.18.

ki ti saa buyoonn m ga nyan saadim məmək
na.*

45 Tɔ, David aah nan yin Kristo ngbaan ke Udin-
daan kina na, Kristo ga li ηmaa ye uyaabil aa?”

46 Yesu aah baa bi kina na, le ubaa aa ηmaa gar
mbaan ngbaan, ki mu aa ki kaa bi baa u mbaan
muken daalbaadaal.

23

*Bi li nyi Uwumbɔr aakaal aaməməkɔ ni Farisii
yaab aabɔr*

(Mak 12.38-39; Luk 11.43, 46; 20.45-46)

¹ Yesu nan bui kinipaak ngbaan ni waadidiliib,

² “Uwumbɔr aakaal aaməməkɔ ni Farisii yaab
tuk nimi Moses aakaal aatataa.

³ Nima pu na, baah tuk nimi pu na məmək, ni kii
kina man, ki li ηani kina. Ni mu taa ηakni baah tun
pu na.

⁴ Bi mək nimi ni ηan na la, kaa dii ni. Bi di nkaal
mu pɔɔ sakpen na, le ki di kpee Uwumbɔr aakaal
pu, ki tuk binib ke bi li dii kina. Bima bibaa aa ter
bi ke bi dii kina.

⁵ Baah tun pu na məmək, bi ban ke binib kan aan
ki pak bi. Bi di Uwumbɔr aabɔr tam biyigbeer pu,
ki ηa baabɔkur aaməgbeln ni fɔk, ke binib kan aan
ki pak bi. ⁶ Bi gee ke bi kal bininyuum aakakaa
yaan njim chee, ni mmeen aadir ni,

⁷ ki gee ke binib doon bi mbaməm kinyan ni, ki
yin bi ke ‘Uməməkr.’

⁸ Nimi, ni taa li ban ke binib yin nimi ke
‘Uməməkr;’ ba pu? ni kpa Uməməkr ubaa baanja
la. Ni məmək ye naabitiib la.

* **22:44** : Lik Ilahn 110.1.

⁹ Ni taa yin ubaa ke ‘Nite’ dulnyaa wee ni; ba pu? ni kpa te ubaa la, le u bi paacham.

¹⁰ Ni taa li ban ke ubaa yin nimi ke Dindaan; ba pu? ni kpa dindaan ubaa la. Uma le ye Kristo u gaa binib lii na.

¹¹ Ni ponn ni ubaa yaa ban ke u li ye usaloln kan, u li ye nimi aatutunn.

¹² Unii umək nyuŋ ubaa na, Uwumbər ga sunn u taab. Unii umək sunn ubaa taab na, Uwumbər ga nyuŋ u.”

Tibəbir ga li bi biŋmaŋmannim pu

(Mak 12.40; Luk 11.39-42, 44, 52; 20.47)

¹³ “Nimi Uwumbər aakaal aaməməkɓ ni Farisii yaab, bi ye biŋmaŋmannim na, tibəbir bi ni pu; ni kiir binib ke bi taa koo Uwumbər aanaan ni. Nimi nibaa aa koo ni, ki mu aa kii ke binib bi ban bi koo ni na koo ni.

[

¹⁴ “Nimi Uwumbər aakaal aaməməkɓ ni Farisii yaab, bi ye biŋmaŋmannim na, tibəbir bi ni pu; ni ji bikpopiib pem pem, le ki mee Uwumbər ni yunni, ni ŋmanni ke ni ye bininyaam. Nima pu na, Uwumbər ga daa nitafal ki jer waah ga daa biken aatafal pu na.]

¹⁵ “Nimi Uwumbər aakaal aaməməkɓ ni Farisii yaab, bi ye biŋmaŋmannim na, tibəbir bi ni pu; ni puur nnyusakpem ki chuun ntim məmək ni ke ni kan unii ubaa ki ŋa u nimi aadidiir. Ni yaa ti kan u kan, le ni ŋa u titunwanbirdaan ki jer nimi nibaa aah ye pu na.

¹⁶ “Nimi bisanməkɓ bi jəb na, tibəbir bi ni pu; ni len ke ‘Unii yaa puu Uwumbər aadiik pu kan, naa

ye nibaa, ke u yaa puu ilik i bi ki ni na pu kan, see u gbiin tipuur ngbaan.’

¹⁷ Nimi bijɔrb bi jɔb na, nilani jer niken, ilik ngbaan le aan Uwumbɔr aadiik ki ɲa ilik ngbaan chain na?

¹⁸ Ni ki len ke ‘Unii yaa puu Uwumbɔr aatork aabimbiln pu kan, naa ye nibaa, ke u yaa puu ipiin i bi li paab na pu kan, see u gbiin tipuur ngbaan.’

¹⁹ Nimi bijoom, nilani jer niken, ipiin ngbaan le aan Uwumbɔr aatork aabimbiln li ɲa ipiin ngbaan chain na?

²⁰ Nima pu na, unii yaa puu Uwumbɔr aatork aabimbiln pu kan, u puu tiwan nimɔk bi li pu na mu la.

²¹ Unii yaa puu Uwumbɔr aadiik pu kan, u puu Uwumbɔr u bi ki ni na mu la.

²² Unii yaa puu paacham pu kan, u puu Uwumbɔr aabɔrjal, ni Uwumbɔr u ka li pu na mu la.

²³ “Nimi Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb ni Farisii yaab, tibɔbir bi ni pu; ni yakr tikpifar nfum kipiik ki nyan nibaa na ki di tii Uwumbɔr, ki muk nibaa ke ni joo Uwumbɔr aakaal mumina, ki yii nkaal mu ye nkaalkpaan na. Ni yii, kaa ɲani ni ɲan na, kaa san binib kinimbaak, kaa dii Uwumbɔr mbamɔm. Ni ɲan ke ni li joo nkaal ngbaan, ki yakr nimi aawan mu ki di tii Uwumbɔr.

²⁴ Ni ye bisanmɔkb bi jɔb na la. Kisibirk waatiir yaa bi tiwanyukaan ni kan, ni yak nyani ki. Laakumii ma yaa bi kan, ni kpaan nyu laakumii ni tiwanyukaan mɔk la.

²⁵ “Nimi Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb ni Farisii yaab, bi ye biɲmanɲmannim na, tibɔbir bi ni pu; ni ɲir tiyir ni ɲisambil aapuwɔb mbamɔm, kaa ɲir ni

ponn ni. Kina le ni ban ke binib bui ke ni ye bininyaam. Le nisui ponn ni gbii kinaayuk aatuln, ni iniman aatuln.

²⁶ Nimi Farisii yaab bi jɔb na, puen nyan kinaayuk aatuln, ni iniman nisui ni waahr, aan lipaal yaan li njan.

²⁷ “Nimi Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb ni Farisii yaab, bi ye biɲmanɲmannim na, tibɔbir bi ni pu. Ni naahn nikaakul nɲi bi di ikukuun aayon ki piir nɲi na la, le lipaal njan, ponn ni mu gbii inikpab, ni tiwan ni bur na, ni tijɔn mɔk aabɔnɲ.

²⁸ Ni mu bi kina la. Ni nɲmanni ke ni ye bininyaam la, le ni ponn ni gbii inyamɔn, ni titunwanbir.”

Uwumbɔr aah ga daa biɲmanɲmannim aatafal pu na
(Luk 11.47-51)

²⁹ “Nimi Uwumbɔr aakaal aamɔmɔkb ni Farisii yaab, bi ye biɲmanɲmannim na, tibɔbir bi ni pu; ni maa nikaakul ki tii Uwumbɔr aabɔnabtiib bi nan bi n-yaayoonn na, ki di ikukuun aayon ki piir bininyaam aakaakul,

³⁰ le ki len ke ni yaa ba nan bi niyaajatiib yoonn ngbaan kan, naa ba ga nja baah nan nja pu ki ku Uwumbɔr aabɔnabtiib ngbaan na.

³¹ Naah len pu na le mɔk ke ni ye binib bi nan ku Uwumbɔr aabɔnabtiib ngbaan na aayaabitiib la. Nima le nimi aabɔr bii.

³² Niyaajatiib aah nan tun titunwanbir ti na, ni mu ga tun tima la, le ki ti doo.

³³ Nimi iwaa, bi ye ijagen aabim na, ni ga nja kinye ki nya ntafadaan mu ga pii nimi, mmii mu kaan junn na ponn ni.

³⁴ Nima pu le m ga tun ni Uwumbər aabənabtiib ni bilankpalb ni biməmək ni chee. Le ni ga ku bibaa, ki kpa a bibaa mu idəpuinkee pu, ki gbaa bibaa mu ɲinaalab nimi aameen aadir ni, ki ɲa bi falaa ntim məmək ni.

³⁵ N-yoonn məmək binib nan ku bininyaam la. Njan bi nan ku Abel u nan ye uninyaan na, le ki ku bininyaam ki joo cha, ki ti pii Barakia aabo Sakaria, u bi nan ku u Uwumbər aadiik ni na. Bininyaam ngbaan məmək aakun pu, le ntafadaan ga pii nimi.

³⁶ M tuk nimi mbamən la, ntafadaan ngbaan ga pii nimi dandana aanib la.”

*Yesu aah gee Jerusalem aanib pu na
(Luk 13.34-35)*

³⁷ “Jerusalem aanib, nsui bii ni pu la. Ni ku Uwumbər aabənabtiib, ki yur waatutum ɲitakpal ki ku bi. N-yoonn məmək le m nan ban m kuun nimi ki di kpaan mbaa chee ke ukəla aah kuuni waakoobi pu ki ɲani ufeen ni na, le naa kii.

³⁸ Lik, Uwumbər siir cha nimi.

³⁹ M tuk nimi la, naan ki kan mi ki nan saa bundaln ni ga bui ke ‘Uwumbər ɲa tinyoor ɲa unii u choo waayimbil ni na pu.’ ”*

24

*Baah ga gbaa wii Uwumbər Aadichal pu na
(Mak 13.1-2; Luk 21.5-6)*

¹ Yesu nan nyan Uwumbər Aadichal ni. Waah nyan ki cha na, le waadidiliib dan ki nan mək u, “Lik Uwumbər Aadichal aah wiir pu na.”

* **23:39** : Lik Ilahn 118.26.

² Le u bui bi, “Ni kan tiwan nimina məmək aa? M tuk nimi la, bi ga nan gbaa wii lidichal limina məmək. Litakpal libaa aan ki li paa liken pu.”

*Falaa aayoonn aah ga li bi pu na
(Mak 13.3-13; Luk 21.7-19)*

³ Le u buen ti kal Olif aasui aajool paab. Le waadidiliib dan u chee bibaa, ki nan bui u, “Tuk timi, bi ga ɲa kina bayoonn? Ba ga li ye liməkl ki mək timi ke ni ɲeer aa fuu ni, ki ɲeer dulnyaa aadoon?”

⁴ Le u bui bi, “Ni li nyi man, ubaa taa ɲmann nimi.

⁵ Binib pam ga nan dan ki nan pur maayimbil ke bima le ye Kristo u ga gaa binib lii na, ki ɲmann binib pam.

⁶ Ni ga ɲun ke binib to butəb kənkəni do, ni dandar mu. Ni taa cha ni li muk nimi man. Uwumbər le siin ke nimina məmək ga ɲa. Nima le aan mək ke dulnyaa wee ga doo libuul ngbaan ni.

⁷ Linibol libaa ga to linibol liken butəb. Nnaan mubaa aanib ni nnaan muken aanib ga to təb butəb. Nkon ga lir ntim pam ponn ni. Kitiɲ ga deɲ ɲipepel pam.

⁸ Nimina məmək le ga li ye njan aafalaa.

⁹ “N-yoonn ngbaan bi ga chuu nimi, ki ɲa nimi falaa, ki ga ku nimi. M pu, le ɲinibol məmək ga li nan nimi.

¹⁰ N-yoonn ngbaan le binib pam ga di maasan lii, ki ga kooh təb, ki ga li nan təb.

¹¹ Le binib bi ɲmanni ke bi ye Uwumbər aabənbatiib na ga li wiir ki ɲmanni binib pam.

¹² Le titunwanbir ga li wiir. Nima le binib pam aan ki li gee mi ke baah nan gee mi njan pu na.

13 Unii umək ji limər ki dii mi ki ti saa liməfal aadoon na, uma le ga ηmar.

14 Bi ga moon Uwumbər aanaan aabənyaan tee itingbaan kookoo ni waahr, aan ηinibol məmək ηun, le dulnyaa ga nin doo.”

Tiwan ni kaa ηan na aabər

(Mak 13.14-23; Luk 21.20-24; Daniel 9.27)

15 “Ni ga kan tiwanbir ni bii tiwan nimək bi chain na si Uwumbər Aadichal ni, ke Uwumbər aabənabr Daniel aah nan len pu na.”* Tə, nimi bi karni na, ni li beer nimina aatataa.

16 “N-yoonn ngbaan yaa nan fuu ni kan, binib bi bi Judea aatiη ponn ni na, bi san buen ηijoo paab.

17 Unii yaa bi kidiik paab† kan, u taa ki koo waadiik ni u ti yoor waawan, u san mala.

18 Unii yaa bi kisaak kan, u taa gir kun linampal ke u ti yoor waakekeln.

19 N-yoonn ngbaan, bipiib bi kpa ηipuu na, ni bipiib bi kpa mbim bi laa ηaa libiil na ga li kpa kinimbaak.

20 Mee Uwumbər man, aan u taa cha ni san kakab aayoonn, bee likpaakool daal.

21 N-yoonn ngbaan binib ga ji falaa pam. Buyoonn Uwumbər nan naan dulnyaa wee ki nan saa dandana wee na, baa kee jin falaa ngbaan aaboln, ki mu aan ki ji falaa kina.

22 Uwumbər yaa kaa bar falaa ngbaan aayoonn aawiin kan, ubaa aan ηmar. Le waanib aanimbaasaln pu u ga bar falaa ngbaan aayoonn aawiin.

* **24:15** : Lik Daniel 9.27; 11.31; 12.11. † **24:17** : Bi yaa maa kidiik kan, baa di timoor pinn ki, kaa maa lidikokoln. Bi nan di idə paan puln tidir paab, le ki di titan pər biin. Bi nan maa ηibimbini le ki taa joi kidiik aapaacham.

23 “N-yoonn ngbaan, unii yaa bui nimi ke ‘Lik, Kristo u gaa binib li na sɔ,’ ki yaa ki bui ke ‘U bi nima chee’ kan, ni taa gaa waah len pu na man.

24 Ba pu? biŋmanŋmannim ga li bi. Bibaa ga bui ke bi ye Kristo ngbaan la. Biken mu ga bui ke bi ye Uwumbɔr aabɔnabtiib la. Le bi ga tun lijinjiir aatun pam, ki ŋmann binib. Hali, bi ga pɔɔn bibaa ke bi ti ŋmann binib bi Uwumbɔr nyan bi na.

25 Li pel man, m puen tuk nimi la.

26 “Nima pu na, bi yaa tuk nimi ke Kristo ngbaan bi nteersakpiin ni kan, taa buen ti lik man. Bi yaa ti ki tuk nimi ke u bi kidiik ni kan, taa gaa man.

27 Min Unibɔn Aabo yaa gir ni kan, ni ga li bi ke utaal aah moor liwipuul ki cha liwilir pu na, unii mɔmɔk ga kan.

28 “Liwankpol aah bi nin chee na, nangba mam mu kuuni nima chee la.”

Yesu aah ga gir ni pu na

(Mak 13.24-27; Luk 21.25-28)

29 “N-yoonn ngbaan aafalaa aapuwɔb, le paacham aawan aan ki li bi mbamɔm. Nwiin ga bɔln. Uŋmal mu aan ki li wiin. Inŋmabi mu ga lir.‡

30 N-yoonn ngbaan le binib ga kan limɔkl li ga li bi paacham ki mɔk bi ke min Unibɔn Aabo choo na. N-yoonn ngbaan le ŋinibol ŋimɔk bi dulnyaa wee ni na ga wii. Bi ga kan min Unibɔn Aabo bi ntaalangbam ni ki choo, ki wiin chain, ki joo mpɔɔn.

31 Le kakaan ga wii mpɔɔn pu. Le m ga tun ni maatuuntiib ke bi buen liwipuul, ni liwilir, ni

‡ 24:29 : Lik Aisaya 13.10, 34.4; Esekiel 32.7-8; Joel 2.10, 31; 3.15; Tibɔkpiirkaan 6.12-13.

ηηangan, ni ηηangii, ki ti kuun ni maanib məmək, ki di dan m chee.”

Bukpasəm aayatanakl

(Mak 13.28-31; Luk 21.29-33)

³² “Bukpasəm le ye liyatanakl ki tii nimi. Bu aabon yaa bi ηani tifar kan, ni bee ke ni yaa kpee siib kan, kiseek ga seer.

³³ Kina na, ni yaa kan nimina məmək bi ηani kan, ni bee ke ni yaa kpee siib kan, m ga gir ni.

³⁴ M tuk nimi mbamən la, dandana aanib aan jer le tiwan nimina məmək puen ηa.

³⁵ Paacham ni taab ga jer. Maaməbon ma aan jer.”

Ubaa aa nyi bundaln Yesu ga gir ni na

(Mak 13.32-37; Luk 17.26-30, 34-36)

³⁶ “Ubaa aa nyi buyoonn m ga gir ni na. Uwumbər aatuuntiib bi bi paacham na aa nyi. Min Uwumbər Aajapəən mu aa nyi. Nte Uwumbər baanja le nyi.

³⁷ Min Unibən Aabo aah ga nan gir ni buyoonn na, ga li bi ke naah nan bi Nowa aayoonn pu na la.

³⁸ Nowa aayoonn ngbaan, buyoonn nnyusakpem aa nan kee jin kitiη na, binib nan bi, ki ji, ki nyu, bijab yoor bipiib, bipiib mu mən bijab, ki ti saa bundaln Nowa nan koo buηəb ni na.

³⁹ Baa nan nyi ke nibaa ga ηa bi, ki ti saa buyoonn nnyusakpem nan jin kitiη məmək na. Le bi məmək nan bee nnyun ni. Buyoonn min Unibən Aabo ga nan gir ni na, ni ga li bi kina la.

⁴⁰ N-yoonn ngbaan bijab bilee ga li boo kisaak ko. M ga nan yoor ubaa ki di buen, ki cha uken.

⁴¹ Bipiib bilee ga li boo nan idi. M ga nan yoor ubaa ki di buen, ki cha uken.

⁴² “Ni li nyi man. Naa nyi bundaln min Nidindaan ga gir ni na.

⁴³ Ni li nyi ke udichadaan yaa ba nyi buyoonn unaayuk ga fuu ni na kan, waa ba ga doon geen. U ba ga li ka lik, unaayuk ngbaan taa koo waadichal ni.

⁴⁴ Nima pu na, ni mu li gor man; ba pu? buyoonn naan li dak ke m ga gir ni na, n-yoonn ngbaan le m ga gir ni.”

*Ututunn u ŋan na, ni u kaa ŋan na
(Luk 12.41-48)*

⁴⁵ “Uyidaan ubaa yaa tii waatutunn ubaa tininkpir ke u li lik waachiln ni aanib ki tii bi tijikaar naah ŋeer buyoonn na kan, ututunn ngbaan ga ŋa kinye ki li kpa nlan, ki li tun waatuln mbaməm?

⁴⁶ Udindaan yaa nan fuu ni ki mui waatutunn ŋani uma udindaan aah ban pu na kan, Uwumbər aanyoor ga li bi ututunn ngbaan pu.

⁴⁷ M tuk nimi mbamən la, u ga tii u tininkpir u li lik waawan məmək.

⁴⁸ Tɔ, ututunn yaa ye titunwanbirdaan kan, u ga daki usui ni ke udindaan ga yunn,

⁴⁹ ki ga piin ki gbaa ututunɛen aatatiib, ki ga dii bidagbiib, ki ji, ki nyu ndaan ki gbii.

⁵⁰ Le udindaan ga gir ni buyoonn waan li dak ke u ga gir ni na,

⁵¹ ki ga gbaa u ŋinaalab mbaməm, ki ga di u ŋa biŋmanɲmannim aah bi nin chee na. U ga wii ki ŋmɔ ŋinyin nima chee.”

25

Bisapəm kipiik aayatanakl

¹ “Uwumbər aanaan naahn bisapəm kipiik bi nan joo baakaryaa mam, bi ti tooh upiidinn nsan ponn ni na la.

² Bi ponn ni biŋmu nan ye bijərb, biŋmu mu nan ye bilankpalb.

³ Bijərb na nan joo baakaryaa mam, kaa joo nkpan.

⁴ Bilankpalb na joo baakaryaa mam, ki joo nkpan mu.

⁵ Le upiidinn ngbaan yunn. Le bi məmək də geen.

⁶ “Kinyetaasiik le bi ŋun bi teen mpəən pu ke, ‘Upiidinn choo. Nya ki tooh u nsan ni man.’

⁷ Le bisapəm kipiik ngbaan məmək fii ke bi toor baakaryaa mam.

⁸ Le bijərb biŋmu na bui bilankpalb biŋmu na, ‘Tii timi nkpan man. Timi aakaryaa mam ban bi junn la.’

⁹ Le bilankpalb ngbaan bui bi, ‘Nibaakan, timi aakpan ngbaan aan ŋeer ti ni nimi. Li cha man binib bi kooh nkpan na chee ki ti daa ŋa man.’

¹⁰ Baah buen bi ti daa na, le upiidinn fuu ni. Le bilankpalb biŋmu bi gor na dii upiidinn ngbaan, ki koo waadiik ni, bi ti ji upiidinn aajikaar. Le bi laŋ kidiik ngbaan.

¹¹ “Le bijərb ngbaan mu nan fuu ni, le ki bui ke, ‘Tidindaan, Tidindaan, chuu piir tii timi.’

¹² Le u bui bi, ‘M tuk nimi mbamən la, maa nyi nimi.’ ”

13 Tɔ, Yesu aah ɲakl bi liyataɲakl ngbaan doo na, le u bui ke, “Nima pu na, ni li nyi man. Naa nyi bundaln m ga gir ni na.”

*Bitutum bitaa aayataɲakl
(Luk 19.11-27)*

14 “Uwumbɔr aanaan naahn uja u nan cha nsan, ki yin waatutum ki nan di waawan mɔmɔk ɲa biɲaal ni na la.

15 U nan di salmaa aakur aamombil ɲichur ɲiɲmu ki di tii ubaa, ki di ɲichur ɲilee ki di tii uken, ki di lichur libaa ki di tii uken mu. U nan tii bi mɔmɔk baah ga ɲmaa tun pu na, le ki nyan buen.

16 Ututunn u nan joo ɲichur ɲiɲmu na, libuul ngbaan ni le u tiir kitiir, ki kan tinyoor ɲichur ɲiɲmu ki di kpee.

17 Ututunn u joo ɲichur ɲilee na mu tiir kitiir ki kan tinyoor ɲichur ɲilee ki kpee.

18 Ututunn u nan joo lichur libaa na ma nan buen ti gbii libuul, le ki di udindaan aamombil sub nima.

19 “Ni joo cha ki ti yunn, le bitutum ngbaan aadindaan fuu ni, ki ban u lik bimɔk aah tun pu na.

20 Le ututunn u nan gaa salmaa aakur aamombil ɲichur ɲiɲmu na nan joo ɲi, ni ɲichur ɲiɲmu ki kpee, ki nan bui u, ‘Ndindaan, aa nan tii mi ɲichur ɲiɲmu la. M mu tiir kitiir ki kan tinyoor ɲichur ɲiɲmu kpee.’

21 Le udindaan bui u, ‘Nfaan, aa ye ututunn la, ki tun lituln mbamɔm. Maah nan tii si tiwan ni siib na, aa joo ni mbamɔm. M ga ɲa si tiwan sakpenn aaninkpel. Ji maamɔɔn.’

22 “Le ututunn u nan joo ñichur ñilee na mu yoor ñi, le ki nan bui u, ‘Ndindaan, aa nan tii mi ñichur ñilee la. M tiir kitiir ki kan tinyoor ñichur ñilee ki kpee.’

23 Le udindaan bui u, ‘Nfaan, aa ye ututunn la, ki tun lituln mbaməm. Maah nan tii si tiwan ni siib na, aa joo ni mbaməm. M ga ña si tiwan sakpenn aaninkpel. Ji maaməən.’

24 “Le ututunn u nan joo lichur libaa na yoor li, ki nan bui u, ‘Ndindaan, m nyi aabər, ke aa chur binib mpəən la. Saah kaa bun ni na, aa chee nima la. Saah kaa poo tijikaar ti na, aa faa tima la.

25 Nima le m san ijawaan, ki gbii libuul, ki di saamombil sub. Lik, saamombil sə.’

26 “Le udindaan bui u, ‘Utunwanbirdaan umina, ugbanyakdaan umina, aa bui ke aa nyi mbər ke maah kaa bun ni na, m chee nima la, maah kaa poo ti na, m faa tima la.

27 Saah nyi kina na, ba ña saa di maamombil ti bil banki ponn ni? Maah fuu ni na, m ba ga kan maamombil ni tinyoor ki kpee,’ le ki bui biken,

28 ‘Chuu gaa lichur libaa li u kpa na man, ki di kpee ututunn u joo ñichur kipiik na.

29 Unii umək kpa na, bi ga kpee u, le u li kpa sakpen. Unii u kaa kpa na, bi ga chuu gaa waah kpa ni pəkaa na.

30 Chuu ututunn u kaa kpa tinyoor ngbaan na, ki nyan u ki ti di u lii lipaal, mbəmbəən ni. U ga wii ki ñmə ñinyin nima chee.’ ”

Yesu Kristo aah ga ji binib tibər pu na

31 “Min Unibən Aabo ni maatuuntiib ga fuu ni. Le m ga li kpa mpəən sakpen ki kal maabərjal pu ke ubər kpaan na.

32 Le bi ga kuun ni dulnyaa wee ni aanib məmək nnimbiin ni. Le m ga yakr bi ke upihkpaal aah yakr ipiih ni injoob pu na,

33 ki ga di bininyaam siin ηηangii wəb, ki di tiniwanbir siin ηηangan wəb.

34 Le min, u ye Ubər kpaan ngbaan na, ga bui binib bi si ηηangii wəb na, ‘Nimi bi Nte Uwumbər ηa tinyoor ηa ni pu na, dan nan ji nnaan mu u nan toor siin nimi, buyoonn u nan naan dulnyaa wee na.

35 Ba pu? nkon nan joo mi, le ni nan tii mi tijikaar m ji. Nnyunyuu nan joo mi, ni nan tii mi nnyun m nyun. M nan ye uchaan la, le ni nan gaa mi.

36 M nan chuun ηηmeen la, le ni nan tii mi tiwanpeenkaan m peen. M nan bun la, le ni dan nan mann mi. M nan bi kiyondiik ni, le ni dan nan lik mi.’

37 “Le bininyaam ngbaan ga baa mi, ‘Tidindaan, bayoonn ti nan kan si nkon joo si, ti tii si, aa jin? Bayoonn ti nan kan si, nnyunyuu joo si, ti tii si, aa nyun?

38 Bayoonn ti nan kan si, aa ye uchaan, ti gaa si? Bayoonn ti nan kan si, aa chuun aanmeen, ti peen si?

39 Bayoonn ti nan kan si, aa bun, ti dan nan mann si? Bayoonn ti nan kan si, aa bi kiyondiik ni, ti dan nan lik si?’

40 Le min Ubər kpaan ngbaan ga bui bi, ‘M tuk nimi mbamən la, naah nan ηa kina ki tii

nnaabitiib, biwaatiib bimina na, ni nan ŋa tii mi le na.’

⁴¹ “Le m ga bui binib bi si ŋŋangan wəb na, ‘Nimi bi Uwumbər puun lii ni pu na, nya m chee man, ki ti koo mmii mu kaan jun, aan Uwumbər nan tuur siin kinimbəŋ ni kaawanbir məmək na.

⁴² Ba pu? nkon nan joo mi, naa nan tii mi tijikaar m ji. Nnyunyuu nan joo mi, naa nan tii mi nnyun, m nyun.

⁴³ M nan ye uchaan, naa nan gaa mi. M nan chuun ŋŋmeen, naa nan peen mi. M nan bun, naa nan dan nan mann mi. M nan bi kiyondiik ni, naa nan dan nan lik mi.’

⁴⁴ “Le bi mu ga baa mi, ‘Tidindaan, bayoonn ti nan kan si, nkon joo si, bee nnyunyuu joo si, bee aa ye uchaan, bee aa chuun aənmeen, bee aa ye ubun, bee aa bi kiyondiik ni, kaa ter si?’

⁴⁵ Le m ga bui bi, ‘M tuk nimi mbamən la, naah kaa nan ter nnaabitiib, biwaatiib bimina na, naa nan ter mi le na.’

⁴⁶ Le bi ga kan ntafadaan n-yoonn mu kaa kpa ndoon na. Le bininyaam ngbaan ga kan liməfal li kaa kpa ndoon na.”

26

Bi kpokl baah ga ku Yesu pu na

(Mak 14.1-2; Luk 22.1-2; Jənn 11.45-53)

¹ Yesu aah len kina ki ti doo na, le u bui waa-didiliib,

² “Ni nyi ke ni gur iwiin ilee le bi ga ji Lakr-jer aajim.* N-yoonn ngbaan le bi ga di min Unibən Aabo

* **26:2** : Israel yaab nan ji Lakr-jer aajim ke bi teer buyoonn Uwumbər nan nyan bi tinaagbiir ni, Ijpt aatiŋ ni na. Lik Nnyam 12.1-27.

ɲa binib aanɲaal ni, le bi ti kpaa mi ndɔpuinkoo pu.”

³ Tɔ, n-yoonn ngbaan le Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib nan kuun Uwumbɔr aatotoorninkpel Kayafas aachiln ni,

⁴ le ki kpokl ke bi ga loon chuu Yesu ki ku u,

⁵ le ki bui tɔb, “Ti taa chuu u njim ngbaan aayoonn man. Ti yaa chuu u n-yoonn ngbaan kan, kinipaak ngbaan ga ɲma tijar.”

*Upii ubaa aah nyuɲ Yesu pu na
(Mak 14.3-9; Joɲn 12.1-8)*

⁶ Tɔ, Yesu nan bi Betani aatinɲ ni, ki bi Simonn u nan ye ukɔndaan na do, ki bi ji tijikaar.

⁷ Waah bi ji tijikaar kina na, le upii ubaa joo ni tulalee u kpa kidaak sakpen na ki nan di kpir Yesu aayil paab. Tulalee ngbaan nan bi kpalba nyaan u bi yin u ke alabasta na ponn ni la.

⁸ Waadidiliib aah kan kina na, le bi gee liɲuul, ki len ke, “Ba ɲa u bii tulalee ngbaan kina?”

⁹ Ti ba ga ɲmaa di u kooh ki kan ilik sakpen ki di tii bigiim.”

¹⁰ Yesu nan bee baah len pu na, le ki baa bi, “Ba ɲa ni muk upii ngbaan kina? U tun lituln li ɲan na le ki tii mi.

¹¹ Bigiim ga li bi ni chee n-yoonn mɔmɔk. Mma aan li bi ni chee n-yoonn mɔmɔk.

¹² Waah di tulalee ngbaan kpir nwon pu na, u toor mi ke bi ti sub mi la.

¹³ M tuk nimi mbamɔn la, baah ga moon tibɔnyaan tee nin chee itingbaan mɔmɔk ni na, bi ga len waah ɲa pu na ke binib li teer waabɔr.”

*Judas aah ban ke u kooh Yesu pu na
(Mak 14.10-11; Luk 22.3-6)*

¹⁴ Le Yesu aadidiliib kipiik ni bilee ponn ni ubaa, bi yin u ke Judas Iskariot, buen Uwumbər aato-toorninkpiib chee,

¹⁵ le ki ti baa bi, “M yaa di Yesu ɲa niɲaal ni kan, ni ga tii mi ba?” Le bi kahn tikur aamombil piitaa ki di tii u.

¹⁶ Liyaadaal ngbaan le u piin ki bi ban nsan mu u ga di Yesu ɲa biɲaal ni na.

*Yesu ni waadidiliib aah jin njim ngbaan pu na
(Mak 14.12-21; Luk 22.7-13, 21-23; Jɔnn 13.21-30)*

¹⁷ Lakr-jer aajim, buyoonn bi ga ɲmɔ boroboro u kaa kpa nnyɔk na aajan aawiindaal, le Yesu aadidiliib dan nan baa u, “Aa ban ke ti gor njim ngbaan aajikaar la chee ki tii si?”

¹⁸ Le u bui bi, “Ni li cha kitinɲ ngbaan ni, uja ubaa chee man, ki ti bui u, ‘Umɔmɔkr bui ke waayoonn fuu a. U ni waadidiliib ga dan nan ji Lakr-jer aajim aado.’ ”

¹⁹ Le Yesu aadidiliib ɲa waah tuk bi pu na, le ki gor njim ngbaan aajikaar.

²⁰ Kijook aah joor na, le Yesu ni waadidiliib kipiik ni bilee nan kal ke bi ji tijikaar ngbaan.

²¹ Baah bi ji na, le u bui bi, “M tuk nimi mbamɔn la, ni ponn ni ubaa ga kooh mi.”

²² Waah len kina na, le bisui bii sakpen. Le bi mɔmɔk baa u ubaabaa ubaabaa, “Ndindaan, ni ye min la aa?”

²³ Le u bui bi, “M ni unii u kpaani ji lisambil libaa ni na le ga kooh mi.

24 Min Unibən Aabo ga kpo ke naah ηmee Uwumbər Aagbaŋ ponn ni ke m ga kpo pu na. Uja u ga kooh mi na ma kan, tibəbir ga li bi u pu; bi yaa kaa ba ma u kan, ni ba soor ki tii u.”

25 Le Judas, u ga kooh u na, baa u, “Uməməkr, ni ye min la aa?”

Le Yesu bui u, “Ni ye saah len pu na.”

Tidindaan aajim

(Mak 14.22-26; Luk 22.14-20; 1 Korint Yaab 11.23-25)

26 Baah bi ji tijikaar na, le Yesu yoor boroboro, le ki doon Uwumbər, ki gii, ki di tii waadidiliib, ki bui bi, “Gaa ki li ηmə man. Nwon le na.”

27 U nan yoor kiyinyook mu, le ki doon Uwumbər, ki di tii bi, le ki bui bi, “Ni məmək nyu man.

28 Maasin le na. Maasin pu, le Uwumbər puu tipuupəln ki tii nimi. Maasin ga nya binib pam aatunwanbir pu, aan Uwumbər di cha pinn bi.

29 M tuk nimi la, maan ki nyu ηisubil aanyun ngbaan, ki ti saa bundaln m ni nimi ga kpaan nyu mu nsanpəən ni, Nte Uwumbər aanaan ni na.”

30 Le bi gaa Uwumbər aalahn, ki buen Olif aasui aajool paab.

Yesu aah bui ke Piita ga nee u pu na

(Mak 14.27-31; Luk 22.31-34; Jənn 13.36-38)

31 Yesu nan bui bi, “Kinyeek kee, ni məmək ga san ki cha mi. Ni ηmee Uwumbər Aagbaŋ ni ke ‘Uwumbər ga ku upihdaan, le ipiih yaa.’†

32 Buyoonn Uwumbər ga fikr mi nkun ni na, le m ga loln ni pu nsan ki buen Galilee aatiŋ ni.”

† 26:31 : Lik Sekaria 13.7.

³³ Le Piita bui u, “Bi məmək yaa san ki cha si kan, mma aan san cha si.”

³⁴ Le Yesu bui u, “M tuk si mbamən la, kinyeek kimina, aa ga len nfum mutaa ke saa nyi mi le ukooja nin wii.”

³⁵ Le Piita bui u, “Bi yaa po ban bi ku m ni si kan, maan len ke maa nyi si.”

Le waadidiliib məmək mu len kina.

*Yesu aah mee Uwumbər pu na
(Mak 14.32-42; Luk 22.39-46)*

³⁶ U ni waadidiliib nan ti fuu nibaa chee, le bi yin nima chee ke Getsemane. Le u bui bi, “Kal do man, aan m buen nibaa chee ki ti mee Uwumbər.”

³⁷ Le u di Piita ni Sebedee aajapətiib bilee na buen. Le usui bii sakpen ki ti nyan.

³⁸ Le u bui bi, “Nsui bii ki ti nyan. Ni wu ke nkun aah wu pu na. Kaln do man, ki li lik man.”

³⁹ Le u foor siib, ki doon lichichikr, le ki mee Uwumbər, “Nte, aa yaa kii kina kan, nyan mi falaa u choo na ni. Tə, ɲa saageehn, ki taa ɲa maageehn.”

⁴⁰ Le u gir buen waadidiliib bitaa ngbaan chee, ki ti mui bi də geen; le u baa Piita, “Naa ɲmaa li ka lik kikirik kibaa aa?”

⁴¹ Ni li ka lik man, aan ki li mee Uwumbər, aan ki taa koo ntəɲ ni. Nisui ban ke ni li lik, le tiwon aa pəpə.”

⁴² Le u ki foor siib, ki ki mee Uwumbər, le ki bui ke, “Nte, ni yaa kaa ye m nyan falaa u choo na ni kan, cha saageehn ɲa.”

⁴³ Le u ki gir buen waadidiliib chee, ki ti mui bi ki də geen; ngeen nan joo bi sakpen a.

44 Le u siir cha bi, le ki ki foor siib, ki ki mee Uwumbər taataa, ki ki bui u tibər tichachaan ngbaan.

45 Le u ki gir buen waadidiliib chee, ki ti baa bi, “Ni beenin fuur, ki dɔ geen la aa? Lik man, n-yoonn fuu a. U kooh min Unibən Aabo ki di ɲa titunwanbirdam aɲaala ni la.

46 Fii, ti li cha man. Lik, uja u kooh mi na peeni a.”

Baah chuu Yesu pu na

(Mak 14.43-50; Luk 22.47-53; Jənn 18.3-12)

47 Waah laa bi len kina na, le Judas u ye waadidiliib kipiik ni bilee ponn ni ubaa na fuu ni. Le kinipaak dii u. Bi nan joo kijaak aajum ni jagbaali mam. Bi nan nyan ni Uwumbər aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib chee la.

48 Judas u kooh Yesu na nan bui kinipaak ngbaan ke bi yaa ti kan u moor unii u aatakpiln‡ na kan, uma le na, bi chuu u.

49 Baah fuu ni Yesu ni waadidiliib aah bi nin chee na, le Judas kpaan buen Yesu chee, le ki ti bui u, “Uməməkɾ, aa pɔɔ ɔɔ?” le ki moor utakpiln.

50 Le Yesu bui u, “Njɔ, aa chuun kinye?”

Le bi dan nan chuu Yesu mpɔɔn.

51 Le Yesu aadidiliib ponn ni ubaa yoor wajaak aajuk ki gaa per Uwumbər aatotoorninkpel aanaagbiija aatafal.

52 Le Yesu bui u, “Di saajuk ngbaan ki di fu kijuchook ni. Binib bimək yoor kijaak aajuk na, kijaak aajuk le ga ku bi.

‡ 26:48 : Israel yaab nan doon binaabitiib kina le ki mək ngeehn.

⁵³ Saa nyi ke m yaa mee Nte Uwumbər kan, u ga tun ni bituuntiib bi jer ɲichur kipiik ni ɲilee na m chee dandana aa?

⁵⁴ M mu yaa ɲa kina kan, maan gbiin Uwumbər Aagban aah len pu na ke m ga ji falaa u choo na.”

⁵⁵ N-yoonn ngbaan le u baa kinipaak ngbaan, “Ni joo kijaak aajum, ni ɲichakukul ni nan chuu mi ke maah ye ufifir le na aa? M nan bi Uwumbər Aadichal ni iwiin məmək, ki tuk binib Uwumbər aabər, le naa chuu mi.

⁵⁶ Tɔ, nimina məmək ɲa ke ni gbiin Uwumbər aabənabtiib aah nan ɲmee pu na.”

Le waadidiliib məmək san cha u.

*Juu yaab aaninkpiib aah jin Yesu tibər pu na
(Mak 14.53-65; Luk 22.54-55, 63-71; Jənn 18.13-14, 19-24)*

⁵⁷ Binib bi nan chuu Yesu na nan di u buen Uwumbər aatotoorninkpel Kayafas aadichal ni, Uwumbər aakaal aaməməkɓ ni Juu yaab aaninkpiib aah kuun nin chee na.

⁵⁸ Le Piita paa Yesu pu, ki bi dandar, le ki ti fuu Uwumbər aatotoorninkpel aachiln ni, le ki koo ni, ki ti kal butəb aajab chee ke u lik naah ga ti doo pu na.

⁵⁹ Le Uwumbər aatotoorninkpiib ni bibəjirb aaninkpiib məmək ban binib bi ga məlɲ inyamən ki paan Yesu na, aan bi kan waataani ki ti ku u na. Le biseeraadam pam dan nan məlɲ inyamən paan u.

⁶⁰ Bi mu aa kan waataani. Kookoo yaan le binyaməndam bilee dan nan bui bi

⁶¹ ke uja ngbaan bui ke u ga ɲmaa gbaa wii Uwumbər Aadichal, ki ki maa ki iwiin itaa daal.

⁶² Le Uwumbər aatotoorninkpel fii sil, ki baa Yesu, “Saan len tibaa aa? Binib ngbaan aah bii si pu na, ti gbii aan taa gbii?”

⁶³ Le Yesu si ŋmin. Le Uwumbər aatotoorninkpel bui u, “Puu Uwumbər u fu na pu, aa ye Uwumbər Aajapəən Kristo u Uwumbər lee u na aan saa ye?”

⁶⁴ Le Yesu bui u, “Ni ye saah len pu na. M tuk nimi la, n-yoonn mu choo na, ni ga kan min Unibən Aabo ka Uwumbər aənangii wəb, ki ga kan mi ntaalngbam ni paacham ki choo.”

⁶⁵ Waah len kina na, le Uwumbər aatotoorninkpel chuu kar ubaa aawanpeenkaan, le ki bui ke, “U di ubaa ŋaŋ Uwumbər la. Taa ki ban seeraadam. Ni ŋun waah sii Uwumbər pu na.

⁶⁶ Ni dak kinye?”

Le bi bui ke, “U ŋeer ti ku u la.”

⁶⁷ Le bi teei timəətan ŋa unibil wəb, le ki gbaa u. Bibaa mu gbaa u ntapam,

⁶⁸ ki bui u, “Kristo ngbaan, lem Uwumbər aabənabr aaliin ki tuk timi, ulau faa si.”

Piita aah nee Yesu pu na

(Mak 14.66-72; Luk 22.56-62; Jənn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Piita nan ka lichiln ni. Le usapəən u ye utu-tunn na dan nan bui u, “Aa mu nan bi Yesu u ye Galilee aatiŋ aanii na chee.”

⁷⁰ Le u nee bi məmək aanibil ni ki bui u, “Maa nyi saah len pu na aatataa,” le ki buen kikaakpaak ni.

⁷¹ Le usapəən uken mu ti kan u, le ki bui binib bi bi nima chee na, “Uja wee mu nan bi Yesu u ye Nasaref aatiŋ aanii na chee.”

⁷² Le u ki nee ki puu Uwumbər ke waa nyi u.

⁷³ Le ni kpee siib, le binib bi si nima chee na dan nan bui u, “Ni ye mbamɔn, aa ye waadidiliib ponn ni ubaa la; saaliin ni baaliin kpaan la.”

⁷⁴ Le u ki puu Uwumbɔr, le ki bui ke, “Maa nyi uja ngbaan. M yaa mɔn nnyamɔn kan, Uwumbɔr daa ntafal.”

Libuul ngbaan ni le ukooja wii.

⁷⁵ Le Piita teer Yesu aah ba tuk u pu na ke, “Aa ga len nfum mutaa ke saa nyi mi, le ukooja nin wii.” Piita nan nyan lipaal, ki ti wii sakpen.

27

Baah nan di Yesu di buen Pailat aanimbiin ni pu na

(Mak 15.1; Luk 23.1-2; Jɔnn 18.28-32)

¹ Ki woln kitaak le Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib mɔmɔk kpokl baah ga ɲa pu ki ku Yesu na.

² Le bi buu u tikululn, ki di u buen kitin ngbaan aaninkpel chee, bi yin u ke Pailat, ki ti di ɲa unjaal ni.

Judas aah ku ubaa pu na

(Lituln 1.18-19)

³ Tɔ, Judas u kooh Yesu na aah kan ke bi ga ku Yesu na, le u jer waalandak, le ki ki giin ni tikur aamobil piitaa ngbaan ke u ti di tii Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib,

⁴ le ki bui bi, “M tun titunwanbir la. M kooh unii u kaa kpa taani na ke bi ti ku u.”

Le bi bui u, “Naa ye timi aabɔr. Ni ye saabɔr la.”

⁵ Le u di ɲimobil ngbaan di lii Uwumbɔr Aadichal ni, ki siir cha bi, le ki buen ti leen ubaa ɲɲmin le ki kpo.

⁶ Le Uwumbər aatotoorninkpiib pii ɲimombil ngbaan ki bui ke, “Ni ye nsin aamombil la. Timi aakaal aa kii ke ti di kina aamombil ɲa Uwumbər aamombil ni.”

⁷ Le bi kpokl baah ga ɲa ɲi pu na, le ki di ɲi daa Kiyakmaabuuk aapepel ke bi ti li sui bicham nima.

⁸ Nima pu, le bi yin nima chee ke “Nsin aatiɲ” ki nan saa dandana wee.

⁹⁻¹⁰ Le ni gbiin Uwumbər aabɔnabr Jeremia aah nan len pu na ke, “Bi di tikur aamombil piitaa le daa kiyakmaabuuk aapepel, Uwumbər aah tuk bi pu na. ɲimombil ngbaan ye unii aadaak, Israel yaab ngem aah len ke bi ga daa u pu na.”*

Pailat aah jin Yesu tibər pu na

(Mak 15.2-5; Luk 23.3-5; Jɔnn 18.33-38)

¹¹ Bi nan di Yesu ti siin kitin ngbaan aaninkpel Pailat aanimbiin ni. Le Pailat baa u, “Aa ye Juu yaab aabər la aa?”

Le u bui u, “Saah len pu na, ni ye kina.”

¹² Le Uwumbər aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib bii Yesu. Le waa len tibaa.

¹³ Le Pailat baa u, “Saa ɲun baah bii si sakpen pu na aa?”

¹⁴ Le Yesu si ɲmin, kaa len tibaa. Le ni gar Pailat pam.

Baah len ke bi ga ku Yesu pu na

(Mak 15.6-15; Luk 23.13-25; Jɔnn 18.39-19.16)

¹⁵ Njim ngbaan aayoonn yaa nan saa kan, Pailat ga nyan unaagbiija u kinipaak ban u na ki lii.

¹⁶ N-yoonn ngbaan unaagbiija u kpa liyimbil na nan bi kiyondiik ni. Bi nan yin u ke Barabas.

* **27:9-10**: Lik Sekaria 11.12-13.

17 Kinipaak aah kuun na, le Pailat baa bi, “Ni ban m nyan n̄ma kiyondiik ni? Barabas le aan Yesu u bi yin u ke Kristo ngbaan na?”

18 Pailat nan bee ke bi kpa lipiipoln Yesu pu, nima le cha bi di u n̄a un̄aal ni.

19 Buyoonn u bi ji Yesu tib̄or na, Pailat aapuu nan di unii tun ni, ke u li nyi ki taa n̄a uja nyaan ngbaan nibaa; ke uja ngbaan pu, u dan̄ tidan̄ ti muk u sakpen na kinyeek na.

20 Le Uwumb̄or aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib bui kinipaak ngbaan ke bi tuk Pailat ke u di Barabas lii, ki ku Yesu.

21 T̄o, le Pailat ki baa bi, “Bijab bilee ngbaan ponn ni, m ga di ulau lii?”

Le bi bui u, “Di Barabas lii.”

22 Le Pailat baa bi, “Yesu u bi yin u ke Kristo ngbaan na, m ga n̄a u kinye?”

Le bi m̄m̄ək bui u, “Kpaa u nd̄apuinkoo pu.”

23 Le u ki baa bi, “Ba n̄a? U tun bakaa bayoo?”

Le bi moo tar mp̄ɔn pu ke, “Kpaa u nd̄apuinkoo pu,” le ki ban bi n̄ma tijar.

24 Pailat mu kan ke waan n̄maa n̄a nibaa, le ki ban nnyun, ki n̄ir un̄aal binimbil ni, ki len ke, “Uja nyaan ngbaan aasin aa bi n̄n̄aal ni. Ni ye nimi aab̄or la.”

25 Le bi m̄m̄ək bui u, “Cha waasin li bi timi, ni timi aabim aanaal ni.”

26 Le Pailat nyan Barabas lii, ki cha waajab lue Yesu n̄inaalab, le ki di u n̄a bin̄aal ni, bi ti kpaa u nd̄apuinkoo pu.

*But̄ab aajab aah yook Yesu pu na
(Mak 15.16-20; J̄onn 19.2-3)*

²⁷ Butɔb aajab ngbaan nan di Yesu koo Pailat aadichal ni, le ki kuun ni bijab bi gur na ki nan gob u.

²⁸ Le bi chuu peer waawanpeenkaan, ki di libɔkumaln peen u,

²⁹ le ki di ikokon luu kiyikpupuk, ki di chinj u, ki di lidabil ŋum unangii ni ke ubɔr na, le ki gbaan unimbiin ni, ki ŋa u mbɔnyun, ki bui u, “Juu yaab Aabɔr, aa pɔɔ ɔɔ?”

³⁰ le ki teei timɔɔtan lɔe u, le ki gaa lidabil ngbaan ki di faa uyil paab.

³¹ Baah ŋa u mbɔɔnyun ki ti doo na, le bi chuu peer libɔkumaln ngbaan, le ki di waawanpeenkaan peen u, le ki joo u cha, bi ti kpaa u ndɔpuinkoo pu.

Baah kpaa u ndɔpuinkoo pu pu na

(Mak 15.21-32; Luk 23.26-43; Jɔnn 19.17-27)

³² Baah cha na, le bi kan uja ubaa, u ye Sairene aatinj aanii, aan bi yin u ke Simonn na. Le bi chuu u mpɔɔn ke u tun Yesu aadɔpuinkoo.

³³ Le bi ti fuu nibaa chee. Bi yin nima chee ke Golgota. Golgota aatataa le ye ke “Kiyikpaŋ aapepel.” Baah fuu nima chee na,

³⁴ le binib bibaa di ndaan ni nnyɔk ki di ŋmal tɔb ponn ni, ki di tii Yesu ke u nyun. Waah lak lik na, le u yii, kaa nyun.

³⁵ Le butɔb aajab ngbaan kpaa u ndɔpuinkoo pu, ki di waawanpeenkaan ti yakr tɔb, le ki too inaan ke bi lik bimɔk aah ga kan ni na,†

³⁶ le ki ka lik u.

† 27:35 : Lik Ilahn 22.18.

³⁷ Bi nan ηmee kigban budabu cha bi ku u na, ki di tam waadapuinkoo pu, uyil paab. Kigban ngbaan len ke, “Yesu u ye Juu yaab Aabər na le na.”

³⁸ Le bi di bififiirb bilee mu kpaa idapuinke pu. Bi nan di ubaa kpaa unɔngii wɔb, ki di uken kpaa unɔngan wɔb.

³⁹ Le binib bi jer nima chee na sii u, ki gbakr biyil,

⁴⁰ le ki bui u, “Si u len ke aa ga gbaa wii Uwumbər Aadichal ki ki maa li iwiin itaa na, aa yaa ye Uwumbər Aajapɔɔn kan, sunn ni ndapuinkoo pu, ki ηmar.”

⁴¹ Le Uwumbər aatotoorninkpiib, ni Uwumbər aakaal aamɔmɔkb, ni Juu yaab aaninkpiib mu ηa u mbɔɔnyun, ki bui ke,

⁴² “U nan gaal biken lir, kaan ηmaa gaa ubaa lii ki ηmar. U yaa ye Juu yaab Aabər kan, u sunn ni ndapuinkoo pu, aan ti gaa u ki kii.

⁴³ U gaa Uwumbər ki kii, ki bui ke u ye Uwumbər Aajapɔɔn. Uwumbər yaa ban u kan, cha u gaa u lii dandana.”

⁴⁴ Le bififiirb bi bi di kpaa u chee idapuinke pu na mu sii u kina.

Yesu aah kpo pu na

(Mak 15.33-41; Luk 23.44-49; Jɔnn 19.28-30)

⁴⁵ Nwiin kaasisik ni le itingbaan mɔmɔk bɔln, ki ti saa nwiin aah kpar pu na.

⁴⁶ Nwiin aah kpar na, le Yesu teen mpɔɔn pu, “Eli, Eli, lama sabaktani.” Naatataa le ye ke, “Maawumbər, Maawumbər, ba pu aa siir cha mi?”‡

‡ 27:46 : Lik Ilahn 22.1.

47 Binib bi si nima chee na aah ηun waah teen pu na, le bibaa bui ke, “Uja ngbaan yin Elaija la.”

48 Libuul ngbaan ni le bi ponn ni ubaa san buen ki ti yoor nkiisuk, ki nan di bɔn ndaan mu mɔɔn na ni, le ki di ηa lidabil pu ki di ηa umɔb chee ke u moor.

49 Le binib bi gur na bui ke, “Di cha. Cha ti lik ke Elaija ga dan nan gaa u lii aan waan dan.”

50 Le Yesu ki teen mpɔɔn pu, le ki cha waawiin nyan, le ki kpo.

51 N-yoonn ngbaan, le likekeln li yakr Uwumbɔr aadiik ni nfum mulee na chuu kar paacham ki ti saa kitin. Le kitin den, le ηitakpasakpiin chuu war.

52 Nikaakul ngem mu chuu piir, le Uwumbɔr aanib bi nan kpo na pam fikr nkun ni, ki nyan ηikaakul ngbaan ponn ni.

53 Buyoonn Yesu fikr nkun ni na, le bi koo Jerusalem aatin ni, ki di bibaa mɔk binib pam.

54 Butɔb aajab aaninkpel, ni binib bi bi u chee ki si kii Yesu na aah kan kitin aah den pu na, ki kan tiwan nimɔk ηa na, le ijawaan chuu bi sakpen. Le bi bui ke, “Mbamɔn, u sil ye Uwumbɔr Aajapɔɔn la.”

55 Bipiib pam mu nan bi nima, ki si dandar, ki si lik. Bi nan ye bipiib bi nyan ni Galilee aatin ni ki dii Yesu, ki tun lituln ki ter u na.

56 Bi ponn ni ubaa ye Mari Magdalene; uken mu ye Mari, u ye Jems ni Josef aana na; uken mu ye Sebedee aajapɔtiib aana.

Baah sub Yesu pu na

(Mak 15.42-47; Luk 23.50-56; Jɔnn 19.38-42)

⁵⁷ Kijook aah joor na, le uwankpadaan ubaa, u ye Arimatea aatin aanii na fuu ni. Bi yin u ke Josef. U mu nan dii Yesu.

⁵⁸ Le uja ngbaan buen Pailat chee ki ti bui u, “Tiin mi Yesu aawon.” Le Pailat bui waajab ke bi di ti tii u.

⁵⁹ Le Josef yoor Yesu aawon, ki di poo likekenyaan ni,

⁶⁰ ki di ti sub kitakpalun ni. Kitakpalun ngbaan le Josef nan cha bi gbii ki, uma ubaa pu. Baa nan kee sub unii ubaa ki ponn ni. Waah di Yesu sub na, le u di litakpasakpeln li pee na, ki di lenj mbisamɔb, le ki buen.

⁶¹ Le Mari Magdalene ni Mari uken mu bi nima chee, ki ka gbɔk kitakpalun ngbaan.

Bikikiirb aah kii Yesu aakaakul pu na

⁶² Le ki woln Juu yaab aakpaakool daal, le Uwumbɔr aatotoorninkpiib ni Farisii yaab kuun Pailat chee,

⁶³ le ki bui u, “Timi aaninkpel, ti teer ke unyamɔndaan ngbaan aah nan bi na, u nan bui ke u yaa kpo kan, iwiin itaadaal u ga fikr nkun ni.

⁶⁴ Nima pu na, cha bijab li kii waakaakul, ki ti saa iwiin itaa daal, waadidiliib taa dan nan kur u, ki bui binib ke u fikr nkun ni la. Bi yaa ŋa kina kan, kookoo aanyamɔn mue ga jer njan yoo.”

⁶⁵ Le Pailat bui bi, “Tɔ, yoor bikikiirb, ki li cha man, ki ti cha bi li kii waakaakul naah ban pu na.”

⁶⁶ Le bi buen ki ti dab litakpal li lenj likaakul aamɔb na, ki cha bikikiirb ka kii li.

28

Yesu aah fikr nkun ni pu na

(Mak 16.1-10; Luk 24.1-12; Jənn 20.1-10)

¹ Juu yaab aakpaakool aah jin ki woln kitaak na, le Mari Magdalene ni Mari uken na buen ti lik likaakul ngbaan kichakpinaanyeeek ni.

² Le kitiŋ deŋ sakpen; ba pu? Uwumbər aatuun ubaa nan nyan ni paacham, le ki nan chuu lekr litakpal ngbaan, le ki kal li pu.

³ U nan moor lak lak ke utaal aah moor pu na. Waawanpeenkaan piin chain ke nkokoyon na.

⁴ Bikikiirb aah kan u na, le ijawaan chuu bi sakpen, le biwon gbaa, le bi lir ki fik.

⁵ Le Uwumbər aatuun ngbaan bui bipiib ngbaan, “Ni taa san ijawaan man. M nyi ke ni ban Yesu u bi nan kpaa u ndəpuinkoo pu na la.

⁶ Waa bi do. U fikr nkun ni, waah nan len pu na. Dan man ki nan lik waah ba də nin chee na,

⁷ aan ki buen mala ki ti tuk waadidiliib ke u fikr nkun ni a, ki loln bi pu nsan ki cha Galilee aatiŋ ni. Bi ga ti kan u nima. Nimina le m ban m tuk nimi.”

⁸ Bipiib ngbaan nan san ijawaan, ki mu tee kpa mpopiin pam. Le bi siir likaakul chee mala, ki san buen ke bi ti tuk Yesu aadidiliib Uwumbər aatuun ngbaan aah tuk bi pu na.

⁹ Baah cha na, le Yesu ton bi nsan ni, le ki doon bi. Le bi gbaan unimbiin ni, ki joo u, le ki dooni u.

¹⁰ Le u bui bi, “Taa san ijawaan man. Li cha ki ti tuk maadidiliib ke bi li cha Galilee. Bi ga ti kan mi nima chee.”

Bikikiirb aah məln inyamən pu na

¹¹ Bipiib ngbaan aah cha na, le bikikiirb bi nan kii Yesu aakaakul na buen Jerusalem, ki ti tuk Uwumbər aatotoorninkpiib tiwan nimək ɲa na.

¹² Le Uwumbər aatotoorninkpiib ni Juu yaab aaninkpiib kuun tɔb chee, le ki kal ki kpokl, le ki nyan ɲimombil pam, ki di tii bikikiirb ngbaan,

¹³ le ki bui bi, “Li cha man ki ti ɲmann binib ke naah dɔ geen kinyeek na, le waadidiliib dan ki nan nyan u likaakul ni.

¹⁴ Kitin̄ aaninkpel yaa ɲun ke ni len ke ni dɔ geen, ki yaa jin nimi tibər kan, ti ga nyan nimi.”

¹⁵ Le bikikiirb ngbaan gaa ɲimombil ngbaan, le ki buen ti tuk binib ke Yesu aadidiliib dan nan nyan waawon likaakul ni a. Nima pu le Juu yaab beenin len kina ki nan saa din.

*Yesu aah di ubaa mək waadidiliib pu na
(Mak 16.14-18; Luk 24.36-49; Jɔnn 20.19-23; Lit-
uln 1.6-8)*

¹⁶ Yesu aadidiliib kipiik ni ubaa na nan buen lijoor libaa paab, Galilee aatin̄ ni, Yesu aah nan mək bi nin chee na.

¹⁷ Le Yesu fuu ni bi chee. Baah kan u na, le bi gbaan unimbiin ni ki doon u. Le bibaa mu joo beeni.

¹⁸ Le Yesu bui bi, “Uwumbər tii mi mpɔɔn məmək, paacham ni taab.

¹⁹ Li cha man ɲinibol məmək chee, ki ti ɲa bi maadidiliib, ki muin bi nnyun ni, Nte Uwumbər, ni min Ujapɔɔn, ni Nfuur Nyaan aayimbil pu,

²⁰ ki tuk bi ke bi li keei maah tuk nimi pu na məmək. Teer man ke m bi ni chee n-yoonn məmək, ki nan saa dulnyaa aadoon.”

Uwumbor aagban Bible without Deuterocanon in Konkomba

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Konkomba

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The Bible without Deuterocanon

in Konkomba

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

c7765cba-ce13-51c8-80b3-68fach5fdf4a